

*Земле моя кримська,
Ласко материнська,
Сонячний південний краю мій!
Степові простори,
Зеленаві гори,
Моря нестихаючий прибій...*

Данило Кононенко

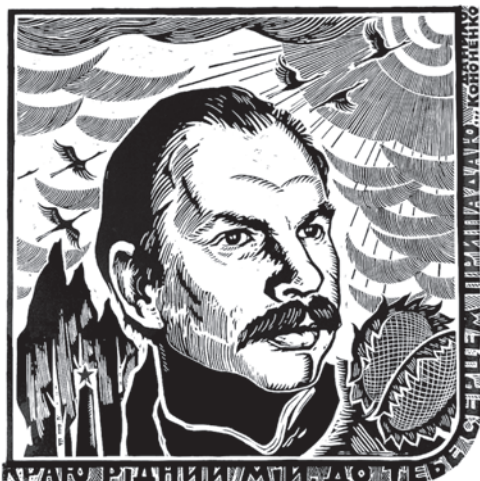
«Цю землю я любив...»

*Спогади
про Данила Кононенка*

«Цю землю я любив...»

Спогади
про Данила Кононенка

Видавництво «Ельїньо»
Сімферополь
2016

ББК 81.2

А64

*До книги увійшли спогади
про Данила Кононенка
його друзів, знайомих, колег по перу
як з Криму, так і з інших регіонів,
окремі його поезії,
фото з родинного і редакційного архівів
та бібліографічна довідка.*

ISBN

© Редактори: В. В. Качула
Т. Ф. Соловей
В. І. Стус

На цій землі я жив.
Цю землю я любив.
Ї в кві' переїду,
Зіллюсь навіки з нею...

Данило
Кочоценко

Цей запис, зроблений рукою
Данила Андрійовича Кононенка,
було знайдено
в одному з його блокнотів...

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ, АБО ПЕРЕДНЄ СЛОВО ПРО ПОЕТА

Данило Кононенко... Важко уявити, що його, нашого літературного побратима, який близько півстоліття послуговувався красному письменству, зробивши значний внесок в утвердження і популяризацію рідного українського слова на теренах Криму, де його поетичний талант розквітнув уповні, вже не стало.

Народжений на Черкащині, славній батьківщині Тараса Шевченка, він усім своїм серцем був щиро закоханим у чарівну кримську землю, куди завели його життєві дороги. Й до неї, своєї другої батьківщини, звертався поет як до матері:

*Земле моя кримська,
Ласко материнська...
Земле моя рідна,
Сторона погідна...*

Та це і не дивно, бо саме тут, у Криму, пройшла його

М. Вишняк і Д. Кононенко

молодість, тут служив в армії, здобув вищу освіту, закінчивши українське відділення філологічного факультету Сімферопольського державного університету. Тут, у Криму, зустрів своє перше і єдине кохання, подругу на все життя, яка подарувала йому двох дітей – доньку і сина, а вони – улюблених онуків. Тут, у Криму, продовжив і трудовий шлях, бо розпочав його ще на рідній Черкащині кореспондентом районної газети. Після строкової служби працював в обласній газеті «Кримська правда», що виходила російською та українською мовами, далі – редактором у книжковому видавництві «Таврія», директором Кримського будинку письменників, відповідальним секретарем, головою Кримської республіканської організації Національної спілки письменників України. Та, мабуть, найбільше знайшов себе в «Кримській світлиці», очоливши в цій єдиній у Криму україномовній газеті відділ літератури та мистецтва.

Тут, у Криму, розпочався і його творчий шлях. Тут він утвердився як поет, видавши п'ять поетичних збірок, кожна з яких засвідчувала творче зростання автора. І звідси, з Криму, його поетичне слово долучилося до всеукраїнського письменства, усе частіше з'являючись на шпальтах періодичних видань України – газет, часописів, колективних збірників.

Особливо багато зробив поет для популяризації в Криму українського слова, працюючи в рідній йому «Кримській світлиці», добираючи до друку в ній художні твори як кримських літераторів, так і письменників з різних регіонів України, нерідко супроводжуючи ці публікації професійним судженням про творчість репрезентованих авторів.

Варто пам'ятати і його плідну перекладацьку роботу з різних мов українською, і перш за все з білоруської, російської та кримськотатарської. Своїми перекладами він знайомив читачів з поетичним світом різних авторів, зближуючи культури їхніх народів, сповідуючи, як колись писав про своє слово Павло Тичина, «аркодужне перевисання до народів». Так само і наш поет будував мости дружби між ними.

Ніколи не забував він і про літературну зміну, відшуковуючи і пестуючи молоді таланти серед обдарованих школярів, організуючи або беручи участь в різноманітних мовно-літературних заходах аж до редагування і видання за своїм редакторст-

вом колективних збірок віршів творчої молоді. І не один із сучасних кримських професійних письменників завдячує йому тим, що він допоміг йому своєю підтримкою й опікою вийти на велику літературну дорогу, стати членом Національної спілки письменників України.

Він мав багато друзів і знайомих не лише в Криму. Мені як учаснику різних міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій, опоненту на захистах дисертацій чи науковому керівнику власних аспірантів при захисті ними їхніх досліджень, беручи участь у літературних заходах – презентаціях книг, у міжнародних Шевченківських святах «В сім'ї вольній новій», як делегату чотирьох останніх з'їздів НСПУ тощо доводилося бувати в багатьох містах і регіонах України. І де б я не був, мене нерідко запитували друзі, колеги, просто знайомі, а то й незнайомі: «А як там Данило Кононенко?», передавали йому вітання чи свої власні книги.

Багато ще доброго і заслуженого можна сказати про Данила Кононенка. Та передовсім він сам перш за все був справжнім майстром поетичного слова, поетом «з любові й добра» зі своїм власним художнім баченням світу в яскравих барвах і образах, у людських печалях і радощах. Він не шукав якихось надмодерних та іже з ними штукенцій, а кохався в музично-мелодійних і яскраво-виразних барвах рідного слова, успадкувавши у своїй поезії традиції класичного українського вірша. Писав щиро, вкладаючи у свої твори талант, яким наділив його Господь. І вже з перших своїх публікацій Данило Кононенко означився як поет-лірик, як автор мелодійно-ритмічного вірша, удосконалюючи його від твору до твору, від книги до книги.

Широкий і тематичний діапазон поезії Данила Кононенка. Та про що б він не писав, йому притаманна глибока поетизація віршованої оповіді. І ця ознака помітна не лише в його, так би мовити, традиційній «чистій» ліриці, а й у творах громадсько-суспільного чи публіцистичного звучання. Прагнув поет унікати й багатослів'я, яким «хворіє» чимало авторів.

А сказати багато коротко – це справжній талант. Ним володів наш поет. І як тут не навести його 13-рядковий ліричний етюд «Останній день війни», який можна без усяких знижок віднести до справді хрестоматійного вірша:

*Ой, не грала гармонь,
а плакала,
Ой, ридала гармонь ридма...
Тихо зойкнула
хвіртка злякано:
– Мамо! Ма...
А в селі «перемога» –
чулося,
Бігли з поля
худі жінки.
Мати в чорну
печаль запнулася
на віки.*

Справді, як кажуть, ні додати, ні відняти жодного слова. І хіба не викликають такі рядки цілу гаму почувань? Через образно-емоційний ряд виразних тропів автор зумів передати весь трагізм найжорстокішої в історії людства минулої війни з фашизмом, звузивши його до сприйняття ліричним героєм – одним з її невинних жертв.

А скільки душевного палу, тривоги й любові до рідного народу вкладено ним в інший вже розлогий публіцистичний твір-звертання «Слово до кримських українців»!

Про поетичне слово Данила Кононенка можна говорити ще багато. І хоч поета вже нема поміж нас, та розрадою є те, що це його слово лишається. І, мабуть, найкраще мовив про нього відомий учений і письменник, професор Альбертського університету з далекої Канади, з яким я мав нагоду познайомитися ще 1993 року на Міжнародній Шевченківській науковій конференції в Одесі. Він назвав поета «окрасою українського письменства Криму, його провідною зорею».

Тож нехай ця невеличка книжечка стане скромним пошануванням подвижницького служіння на літературній ниві нашого побратима Данила Кононенка на кримській землі. І хай кожен, хто прочитає ці спогади, а потім захоче пізнати і його поезію, упевниться в тому, що жив у Криму справжній Поет, закоханий усім серцем у цей прекрасний світ і людей в цьому світі.

Михайло Вишняк

**Данилу КОНОНЕНКУ
на 60-ліття**

*Поету, авторові збірок «Джерело»,
«На весняному березі»,
«Квітух соняхів оркестр»,
«З любові й добра»,
«Ми виростили в повоєнні роки»*

1.

*Він вийшов з повоєнних років,
Набрався сили з джерела.
І муза-звabниця, нівроку,
Його по світу повела.
На берег весняний привівши,
Натхненно мовила: «Співай!»
І потекли рікою вірші –
Бери лиш ківш і їх збирай.
У віршах тих – любов і мука
(Не кваптесь вкласти їх в реєстр).
Ненависть, гнів, добро і злука –
Квітух соняхів оркестр.*

Данило Кононенко з онуком Данилком в редакції «Кримської світлиці» на своє 70-річчя, січень 2012 р.

2.

Хоч шістдесят – це вік солідний,
Сказати мушу позаяк:
Не зовсім по тобі він видний,
Хоч ти й черкаський, а козак!
Без діла не сидиш ніколи,
Згадай, як ті ж бо козаки
Чи то вороженьків бороли,
Чи похмелялись залюбки.
Тож хай, як козакам повсюди,
Йй тобі сміється до пуття.
Бо козаки – веселі люди,
А сміх продовжує життя.
Живи сім'ї на радість милій,
Товаришам передовсім,
Мені, собі, моїй Людмилі
Йй... недоброзичливцям усім.
Щодо останніх, друже милий,
То це, напевне, задарма,
Бо ти такий відкритий, щирий,
Що просто в тебе їх нема.
А є, секрету в тім немає,
(За сентименти ці пробач)
Той, хто завжди тебе кохає, –
Це твій улюблений читач.
Для читача ти свій – не найда,
Ще більш тебе він полюбив,
Коли ти гордо кримським зайдам
«Я – українець!» – заявив.
Коли братам своїм порадив
Перебороти лінь і страх,
Заради честі, а не зради,
Щоб дух вкраїнства не зачах.
Твоє ім'я відоме нині,
(Тож не даремно віршував!),
Не знаю, як там в Україні,
В Криму ти класиком вже став.

Михайло Вишняк

МІЙ КРИМ

*Мій Крим – світанок золотий над морем
Й намет-гора, що зветься Чатирдаг,
І обрій, що лавандою пропах,
Та за Джанкоєм поле неозоре.
Мій Крим – повітря чисте і прозоре,
І сонце над горами, ніби птах.
Та шпиль Ай-Петрі, Аюдагу дах –
Усе таке чудове й неповторне.
Люблю я Крим, як батька любить син,
За виноградні шелести долин,
За крем'янисті снігові вершини.
Люблю за хвиль небесну синь,
За те, що в світі він такий один –
Чарівний край моєї Батьківщини.
1994 р.*

КРИМСЬКА ЗЕМЛЯ

*Земле моя кримська,
Ласко материнська,
Сонячний південний краю мій!
Степові простори,
Зелені гори,
Моря нестихаючий прибій.
Де шляхи куріли,
Де бої гриміли –
Там каналу стрічка в'ється голуба.
Росами умиті,
Щирістю зігріті
Золоті колосяться хліба.
Земле моя рідна,
Сторона погідна,
Садом вишумовуй молодим,
Воїн непоборний,
Трудівник невтомний,
Славлю тебе піснею,
Мій Крим!*

«ОДНА КАЛИНА ЗА ВІКНОМ...»

Він був жайворонком. Але не тому, що безтурботно щебетав, – з роками це давалося все важче. Просто просинався вдосвіта. Одразу ж йшов на кухню – поки родина спала, це була безроздільно його територія, де можна, нікому не заважаючи, читати, писати, переглядати архіви і просто думати.

Потім – робота, допомога дружині по господарству, а коли власні діти вирости, турбота про внуків, котрих усьому навчав на власному прикладі і, радіючи, спостерігав, як його тезка старшенький Данилко на очах ставав яскравою особистістю – до його рук і перо можна передати, а в душу вдихнути найбільшу любов свого власного життя – до Батьківщини.

*Одна калина за вікном,
одна родина за столом,
Одна стежина, щоб додому
йшла сама,
Одна любов за все життя,
Одна журба до забуття
І Україна, бо в нас іншої нема.*

Все це нібито писалося про нього, мого колегу і товариша Данила Андрійовича Кононенка, і про його родину, і про кохану дружину, з якою прожив півстоліття. Він все життя був вірним своїй Ніні – що якось стало темою нашої відвертої розмови.

І розмов таких було багато – майже 15 років ми пропрацю-

Д. Кононенко і Т. Соловей в Спілці письменників, 90-ті роки

вали в одній кімнаті, і удвох, і великим загалом – часи у «Кримської світлиці» були різні. А взагалі-то наші шляхи вперше зійшлися понад 40 років тому, коли я, ще дівчинкою, проходила випробувальний термін у «Крымской правде» як друкарка, де Данило Андрійович Кононенко працював, здається, коректором. Йому першому показала свої вірші у шкільному зошиті. Та й пізніше наші життєві орбіти постійно перетиналися: ми працювали в одній редакції книжкового видавництва «Таврія» з різницею у рік (я прийшла пізніше), а коли Данило Кононенко став відповідальним секретарем у Кримському відділенні Спілки письменників України, теж контактували регулярно, бо він опікувався молодими літераторами, а я – підготовкою до видання збірок віршів кращих із них. Іноді, коли йшлося про російськомовні тексти, Данило Андрійович приходив порадитися, і мені було трохи ніяково, бо звикла дивитися на нього як на метра. А він, добра, відповідальна людина, так боявся прогледіти талант, та і взагалі когось образити! Можливо, ще й тому, що не забув, як після демобілізації, у військовій формі, вперше прийшов на заняття літературної студії і як непривітно його зустріли там місцеві класики. Так і розривався постійно між небажанням образити людину і необхідністю орієнтувати її в подальшому на конструктивну поведінку.

З часом ця дилема стала менш гострою – у 90-ті роки інститут творчої майстерності було зруйновано. Творчість настільки споріднилася з комерцією, що говорити про її якість більше не доводилося. Але і тут бажаним надрукувати в «Кримській світлиці» свої вірші редактор відділу літератури Данило Кононенко знаходив у собі сили говорити «Ні!», якщо запропоноване не витримувало критики. Хоча це були і свої люди – українці, а папір, до того ж газетний, міг би витримати все.

Але газета – це не сміттєзвалище, не місце, де можна просто тішити свої амбіції, «Кримська світлиця» для Данила Андрійовича стала чимось схожим на храм, у підвалини якого він власноруч закладав перші камені. Вже майже не лишилося тих, хто це робив разом з ним, використовуючи всі свої зв'язки, переконливість і дипломатію, аби багаторічна мрія кримських українців таки справдилася. То були хоч і непрості, але приємні клопоти і хвилювання, схожі на ті, що переживає мати перед народженням дитини, і потім, коли все в її житті – історична подія: перше слово, перші кроки, перший клас... За цим не спостерігав, усе це переживав разом з газетою і Данило Андрійович Кононенко.

Останньою з таких щасливих дат стало 20-річчя газети, і хоч Данило Кононенко тоді вже офіційно не працював у «Кримській світлиці», сюди, як і раніше, надходили листи на його ім'я, і практично не було номера без підготовлених ним матеріалів. Й це – без зарплати і без гонорарів, яких останні років 10 ми не бачили взагалі. Та вертатися на роботу офіційно Данило Андрійович не хотів, можливо, тому, що не міг забути ту принизливу перевірку, з якою приїхало до нас наше начальство із Києва, коли було проведено рішучу «оптимізацію», а газета згодом припинила своє існування. Тож навіть якщо Данило Кононенко одержав колись «зайві» гроші, він відпрацював їх з великим авансом.

«Одна любов на все життя, одна журба до забуття», – цей рядок уже не лише про Данила Андрійовича, але й про нашу спільну журбу... Розлучили редакцію з її кримськими читачами, які були для нас, як для міфічного Антея земля, що підживлювала його сили, і лише відірвавши від якої його можна було здолати. Колись до нас приходило багато гостей, нам писали, у нас дзвонили телефони, «Світлиця» проводила конкурси, влаштовувала свята, ми були не просто редакцією, а джерелом поширення української культури, традицій, патріотичних ідей. І багато хто, особливо молодь, йшов сюди, аби подивитися на Кононенка, вірші якого і життєвий шлях вивчалися в школах за курсом «Література рідного краю».

Тепер вже немає нічого: ні просторих редакційних кімнат, ні колишнього колективу, ні наших місцевих читачів-прихильників, ні літератури рідного краю, ні самого рідного краю, немає вже і Данила Андрійовича – є тільки журба і туга, до забуття, до нестями, до пошматованих від стресу судин.

Останніми словами Данила Андрійовича стали слова: «Бідна моя Україна!», він тоді в Інтернеті переглядав програму новин по одному із українських телеканалів. Не знаю, яке саме повідомлення переповнило чашу, бо сьогодні майже всі новини – рівноцінні, вони про горе, яке прийшло в нашу державу... То як на все це спокійно дивитися і взагалі дивитися людині, котра живе і дихає Україною, а іншої України, як і в пісні, немає і не може бути?! Скільки болю – і нашого з вами, й усього світу – ось у цих, можливо, не усім ще відомих Кононенкових рядках:

Жорстокості такої світ не знав.

Ну, хто тебе зробив жорстоким, світе?

Що змусило тебе так огрубіти,

Чи є, скажи, у тім моя вина?!

*Брехня сидить й брехнею поганя,
Облуда лізе у вікно відкрите.
Жорстокості такої світ не знав.
Ну, хто тебе зробив жорстоким, світе?
Невже тобою править сатана,
А нам тепер повік душею скніти,
І перед ним згинатися й тремтіти?
О, ні! Нас ще ніхто не нагинав.
Жорстокості такої світ не знав...*

Я ще не вірю, що ми більше ніколи не побачимося, не посидимо за чашкою кави, згадуючи, як сотні разів, спільних знайомих і все пережите. Це усвідомлення прийде не одразу, а можливо, вже і не встигне прийти. Знаю, що Данило Андрійович не був і не міг бути недругом іншого народу – прийняв же він в душу дружину-росіянку, і це не заважало міцності їхнього союзу. Але не міг прийняти підступних намірів відібрати у його Батьківщини вистраждану багатьма поколіннями незалежність та й взагалі розчленувати, розтоптати її, поділивши між різними державами, аби невдовзі люди забули, що така колись була, — про це відкритим текстом говорили російські політики. Не міг прийняти і не міг пережити, а оскільки не мав змоги змінити щось на краще, просто пішов туди, де його вже не наздожене жодна лиха звістка...

Сумуємо і плачемо. В останні хвилини прощання на його труну поклали примірник дорогої серцю письменника «Кримської світлиці» – як шматочок того прапора, яким укривали Героїв Небесної Сотні та загиблих українських героїв у зоні АТО. Був колись він жовто-синім, символізуючи небо і жито, і не викликав у більшості українців особливих емоцій. Скільки крові і сліз перетекло в нього останнім часом, скільки людських душ, відлітаючи у вічність, торкнулися його шовку! Сьогодні не можу бачити це знамено без спазмів у горлі навіть на телеекрані (та і де ще його побачиш). І тепер серед багатоліких образів, що з ним пов'язуються, одним із перших буде для мене образ Данила Андрійовича, але не спочилого – живого і веселого, яким бачили його востаннє.

А про калину, що за вікном, – її біля типової багатоповерхівки, де мешкає родина Кононенків, таки дійсно немає. Думаю, її посадять біля нової, останньої домівки нашого побратима якщо не діти, то внуки.

Тамара Соловей

**Данило
Кононенко**

КАЛИНА

– Бачили, як біля Української гімназії
в Сімферополі рясно зацвіла калина?
– Авжеж. Верба і калина – символи України...
(З почутої розмови)

Біля Гімназії калина
Квітучу хустку одягла.
Це ж ніби рідна Україна
Мене провідать
в Крим прийшла.
І цвітом сяє
так привітно
У душу
зболену мою.
І пригортається
до квітня
У цім, не нашому
краю.
Дмухне вітрець –
і білосніжні
Гойдне перлини-
пелюстки.
Й мов мама,
так рукою ніжно
Торкнеться гілкою
щоки.
І посміхається
дитинно
Така пригожа
вся з лиця!..
...Цвіте в Криму
моя калина
І людям
радує серця!
19.04.2014

Д. Кононенко з онукою Надійкою
біля Української гімназії

**Данило
Кононенко**

**СЛОВО
ДО КРИМСЬКИХ
УКРАЇНЦІВ**

*Українці мої!
Запитаймо у себе,
відколи, з якої пори,
почали українці
себе у собі забувати...
В. Баранов*

*Українці мої!
Кримські браття
у першій коліній!
Чом принишкли собі,
ніби вас і нема в цім краю?!
Ми ж таки ще живі,
ми ж бо з вами таки українці,
І не втратили гідність,
І совість, і мову свою!*

*Ми ж бо з вами отут, у Криму,
не у гостях, а вдома.
Тут наш рід, тут оселя
в квітучім вишневім садку...
І працюємо ми до знемоги,
до поту, до втоми,
Як діди і батьки,
як судилось і нам на віку.*

*І нікуди нам звідси
повік не піти, не подітись.
І ніхто і ніколи
нас не вирве з цієї землі:
Тут могили батьків.
Тут живуть наші внуки і діти,*

*тут пустили коріння
праправнуки наші малі...*

*Крим – наш дім!
Українці здавен
і жили тут і часто бували.
Богуславка Маруся
тут своїх спородила синів.
Нашу Лесю Вкраїнку
простори оці вчарували.
Чумаки просто неба
отут надивлялися снів.*

*Тут Богдана Хмельницького
слава гучна не зів'яла,
І Степана Руданського
Ялта іще пам'ята!
Українські полки
Севастополь від зайд захищали,
Запорозький козак
Перекоп на баскому коні
пролітав...*

*Скільки ж нашої крові святої
за волю в краю цім проліто!
Скільки вкладено сил,
щоб були тут і мир, і добро!
І в сухому степу
для життя, щоб врожайлось жито,
З України сюди
привели ми каналом Дніпро!*

*Дай же, Дніпре, нам, рідний,
і змоги своєї, і сили!
Дай прозорість думок
і глибинність, і мудрість свою.
Ороси наші душі,
як поля
спраглі води твої оросили.*

*Об'єднай наш народ
у єдину і дружну сім'ю.
Край оцей ми давно
Віднайшли, обжили й полюбили.
Він зібрав нас усіх,
як збирає ріка ручаї...
Боже ж мій!
Та невже ж бо ми мову свою
у Криму до кінця розгубили,
Та невже ж ми забулися,
Хто ми, ізвідки й чий?!*

*Українці мої!
Побудіться! Не будьте байдужі:
Ваша доля таки ж бо
у ваших у дужих руках!
Хай же сповняться гордістю
ваші застояні душі,
доки жар українства
іще не потух, не зачах!*

*О, братове мої!
Не соромтеся мови своєї!
Не соромтеся пісень,
Що полоняють увесь білий світ!
Не цурайтеся неньки-України,
горнітеся серцем до неї,
Бо без неї зав'янем, загинем,
як гине у непогідь цвіт!*

*Земляки мої кримські!
Та ж випряміть плечі і спину!
З-поміж інших в Криму
хай і ваші бринять голоси!
Ми ж бо з вами таки
живемо на землі України!
Ми ж бо ще українці!
Українці –
на вічні часи!
2.04.1992 р.*

Д. Кононенко читає свого вірша «Слово до кримських українців» на святкуванні 20-річчя «Кримської світлиці» у грудні 2012 р.

«ВІН БУВ МЕНІ ЯК СТАРШИЙ БРАТ...»

Розповіді про Данила Андрійовича, з яким за майже два десятки літ у «Світлиці» з'їли не один пуд «газетної солі», в межах кількох книжкових аркушів (а треба ж залишити місце й колегам) – річ просто немислима. Стільки було пережито, стільки радісних і гірких сторінок перегорнуто! Переглядаю часом архівні «Світличні» фотографії – і ніби чую голос, і, як живого, бачу – усміхненого, доброзичливого, оптимістичного. Надійного! В усіх наших газетних клопотах-проблемах – творчих і рутинних, у наших конкурсах-фестивалях: дитячому літературному, пісенному, мовному – всюди відчувалось його побратимське плече. Він був мені як старший брат: і газетно-письменницький, і житейський – мудрий, творчо й духовно – єдинокровний, рідний.

З ним легко разом працювалося. Данило Андрійович, як літературний кримський атлант, від самого заснування газети – з 1992 року – тримав на своїх плечах «Світличний» відділ літератури, а згодом і дитячий додаток «Джерельце». Завдяки йому, його численним літературним знайомствам у «Кримській світлиці» була представлена практично вся літературна Україна! За честь мали надрукуватися у «Світлиці» літератори початкуючі й маститі; гріхом вважалося, якщо побував у Криму, не провідати Кононенка і редакцію «КС»; благородним жестом і найбільшим дарунком було у себе вдома передплатити

«Кримську світлицю» і дивувати й радувати потім Данила Андрійовича, доповідаючи йому, що вичитав у його газеті. Тож літературне газетне «крило» функціонувало справно, професійно й надійно.

А «Джерельце» – унікальний наш кримський український мовний інструмент, куди, відгукуючись на заклики його шеф-редактора – «дідуся Данила» – писали школярики з українських, російських, кримськотатарських (та всіх народів, які в Криму є) родин – саме завдяки Данилу Кононенку, допомагало «стати на крило», відчуті мелодіку української мови, привчитися знати і шанувати її. То були велика праця, клопіт і відповідальність – перечитувати сотні дитячих листів, вишукувати серед них творчі перлинки, готувати до друку, виправляти, відповідати, підтримувати юних авторів. У свої кращі часи «Джерельце» виходило на восьми кольорових газетних сторінках, і всі вони проходили – мало сказати, через руки – через серце Данила Андрійовича. Він і сам це поетично засвідчив ще 2009 року у вірші-присвяті на 10-ліття «Джерельця»:

*Я зріднився серцем із «Джерельцем»,
Ніби човен з голубим весельцем.
Ніби річка з диво-берегами,
Ніби батько з дочками й синами.
Як мені прожити без «Джерельця»?
Без «Джерельця» засумує серце.
Заболить душа за дітлахами,
Як болить за дітками у мамі.
Я з «Джерельця» сили набираюсь,
Добрими ділами причащаюсь.
Щоб у мене не боліло серце –
Не залишу я повік «Джерельце».*

Але от серце якраз і не витримало... Скільки на ньому було вже зарубок – ніколи не слалася гладенько наша «кримсько-світлична» стежка. «Вже соромно перед людьми і світом за долю страдницьку «Світлиці» у Криму, забуту раптом владою й «Просвітою». Кому ж не догодила ти, кому?» – ще далекого «помаранчевого» 2005 року бився словом об чиновницькі мури Данило Андрійович. Ми тоді всією редакцією півроку не отримували зарплатні, не розуміючи, куди вивітрилися майданні обіцянки-цяцянки наших київських поводитирів – повернутися до Криму державним обличчям. І посеред безгрошів'я й хох-

ляцько-чиновницької байдужості й недолугості затято робили справу, на яку були просто приречені долею і совістю: випускали «Світлицю» і боролися за неї.

Черговий чиновницький удар по газеті трапився 2010 року, коли київські «реформатори» вперше заявили про свої наміри перевести «Кримську світлицю»... до Києва, так їм було б зручніше. Мене тоді за спротив тим аферистам за облудними надуманими звинуваченнями звільнили з посади головного редактора. Данило Кононенко, не бажаючи мати нічого спільного з тими людьми, написав заяву на звільнення за власним бажанням і... продовжив нерівну боротьбу за газету, чийм батьком-засновником був з дня її першого «подиху» ще 1992 року. Ніколи не забуду, як Данило Андрійович, бажаючи якось підтримати мене, на той час безробітного, матеріально (суд відновлював мене на посаді понад півроку), давав мені набирати на комп'ютері якісь свої твори («бо ж просто так, знаю, грошей не візьмеш!»), які я легко міг віднайти в наших газетних цифрових архівах. Він про це знав, але просто хотів підтримати – як колега, як побратим, як Людина...

Ми часто в непростих житейських ситуаціях, шукаючи виходу й відповіді, задумуємося: а як вчинила б, як коментувала б, яке рішення прийняла б за тих чи інших обставин відома й авторитетна для нас особистість? Чи змирився б, наприклад, Данило Андрійович Кононенко з тим, що зараз вчинили з його рідною «Світлицею» все ті ж київські чиновники, намагаючись депортувати-викорчувати її з Криму? Чи погодився б покинути напризволяще своїх кримських читачів-шанувальників і гайнути на схилі літ до столиці, щоб творити «Кримську світлицю» й «Джерельце» там, знаючи, що читати їх в Криму не зможуть? Здається мені, що питання це риторичне, і відповів на нього Данило Андрійович ще понад шість років тому у своєму відкритому листі стосовно долі «Світлиці», опублікованому в «Літературній Україні». Лист в «Літературці» був дещо скорочений, ми ж пропонуємо увазі читачів повний його текст. Проникливо-ширий, зболений, запальний, відвертий, невпокорений, закличний – це його, Данила Кононенка, слово, його голос, його душа. Тут, у кримській землі, знайшов він вічний свій спокій. Ми, його колеги, поклали останній номер «Світлиці» йому на могилу. Тому не маємо права покинути й забути ні цю могилу, ні «Світлицю», ні Крим. Поетично-український, Кононенківський Крим...

Віктор Качула

Цей лист Д. Кононенко пересвідчує, що історія таки рухається по спіралі. Те, що не вдалося зробити чиновникам у 2010 році, вони довершили тепер. Добре лиш те, що до нашого побратима ця гірка звістка вже не долетіла...

**«КРИМСЬКИЙ СВІТЛИЦІ» – КРИМСЬКУ ЗЕМЛЮ,
КРИМСЬКЕ ПОВІТРЯ, КРИМСЬКЕ СОНЦЕ,
КРИМСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ!**

З-поміж сотень російськомовних газет Криму єдина україномовна газета «Кримська світлиця» виходить ось уже 17 років. Стільки ж років, а може, й значно більше її видання тут, в Криму, виборювало не одне покоління свідомих українців. І таки, нарешті, вибороло, коли настали вже часи нашої омріяної Незалежності.

«Кримська світлиця» для семисот тисяч кримських українців стала осередком національного відродження, стала тим рятувним колом, яке дає сподівання на порятунок рідної мови, культури, літератури, народного мистецтва від подальшої навальної русифікації.

Замість того, аби нарощувати випуск українських видань на зросійщеному півострові, видання єдиної (!) україномовної газети переносять до Києва. Це що – українська кримська преса в екзилі? Чи ж такі нині часи, аби своє, рідне, випускати поза межами місця проживання сотень тисяч людей, які є громадянами своєї країни, а не діаспорним населенням? Перенесення видання газети до Києва вкрай деморалізує кримських українців, позбавить їх тут, в Криму, присутності свого рідного українського духу, упевненості в собі, віри в свою незалежну країну Україну, пригнітить їх духовно, морально. Розгубиться, розпорошиться той невеличкий колектив авторів-однодумців, який збирався довкола «Кримської світлиці» роками.

Що ж ми робимо, шановні?! Не подобається вам редактор, який виступає супроти руйнації колективу, назбираного по крихтах і за поглядами, і за громадянською державницькою позицією, не можете знайти спільної мови з ним, з головним редактором, не йдете на компроміси – знайдіть іншого або головного редактора газети, або директора, видавця Газетно-журнального видавництва (ГЖВ), але до чого тут газета, колектив редакції?

А що коли завтра Міністерству культури України не сподобається хтось із директорів кримських театрів? Він що, буде звільнений, а театр переведено до столиці? А що коли, наприклад, і Міністерство промисловості звільнить завтра котрогось із директорів кримських заводів, скажімо, «Фіолента» чи Красноперекопського хімзаводу, то чи це означає, що цей завод з його виробництвом продукції буде перенесено до Києва? На моє глибоке переконання, такі необдумані дії керівництва ГЖВ, звісно ж, за потурання Міністерства культури України, не приносять і ніколи не принесуть користі нашій спільній справі – справі відродження української духовності в Криму. Видання газети однозначно мусить бути продовжено тут, в Криму, де живуть потенційні читачі й автори цього відомого вже на весь світ видання. Іншого не може бути і не дано. Недарма ж ми потом і кров'ю виборювали цю свою українську газету для Криму!

Тепер щодо редактора. Як і кожен з нас, Віктор Качула у своєму характері має і плюси, і мінуси. Більше ж, звичайно, плюсів. Він, безперечно, українець-патріот, якому болять проблеми українськості в Криму, і не тільки в Криму. Він – першокласний фахівець своєї справи, випускник факультету журналістики КДУ (нині Київського Національного університету ім. Т. Г. Шевченка), професійний журналіст з уже чималим стажем роботи, заслужений журналіст України, добра, порядна, чесна і глибоко принципова людина. Знайти таких в Криму – дуже й дуже проблематично.

Якщо хтось з керівництва ГЖВ гадає, що у Криму так само, як у Львові чи Києві, українські фахівці-журналісти ходять косяками, як оселедці в морі під час осінньої путини, то він дуже і дуже помиляється. Кваліфіковані українські журналісти в Криму на вагу золота, жоден з кримських вузів їх, українських журналістів, не готує. Їх тут і за кількістю, і за якістю – мізер, а ті «акули журналістського пера», котрі могли б піднести єдину українську газету на високий рівень, давно працюють за значно вищі зарплати у київських виданнях. За ту платню, яку пропонує ГЖВ, вони для «Кримської світлиці» не подадуть навіть найкоротшої інформації, не те що прийдуть на постійну роботу.

То ж, панове з ГЖВ, опам'ятайтесь, що ви робите? Хочете

скоротити, читай – зруйнувати той острівець журналістики, який на пориванні душі, на ентузіазмі творить і готовий далі творити українську газету в Криму? Зупиніться, поки не пізно! Адже в Криму проблематично знайти не те що кваліфіковано-го українського журналіста, а й кваліфікованого верстальника, роботу якого змушений виконувати сам наш головний редактор. Ми, в Криму, і ви, в Києві, живемо у різних вимірах. Не дай Бог вам опинитися в нашій кримській журналістській шкурі...

А тепер щодо підвищення ціни на газету у роздріб та про її передплату. Кому це та з яких пір видалося, що на єдиній в Криму україномовній газеті можна заробити? Та тут різних газет – хоч греблю гати. Усі вони, за винятком «Кримської світлиці», російськомовні. Навіть найрадикальніша з них, так звана «главная газета Крыма» «Крымская правда» коштує в кіосках до 1 гривні (0,75 грн.), а єдина україномовна – 1 грн. 90 коп. І що ж маємо? Половина продається, решта – йде в макулатуру. Та її, «Кримську світлицю», як казав колись Богдан Ступка, відвідавши нашу редакцію, треба роздавати безкоштовно, розсівати з гелікоптера над Кримом, аби хоч якось донести українське слово до читача. Про які прибутки мова, тут би хоч поки що безкоштовно або ж за найменшу ціну поширити її у найвіддаленіші куточки півострова. А для чого удвічі підвищувати було передплатну ціну? Чи вже є досвід на отриманні прибутків від газети «Культура і життя»?

Тепер щодо ролі співзасновників. Чому це Мінкультури вирішило, що воно має одноосібне право на скорочення штату, на звільнення головного редактора, бухгалтера? А де ж трудовий колектив, а де ж Всеукраїнська «Просвіта»? Один голос переважає два? Що ж це за такий волюнтаризм, що за свавілля? Чи хто запитав згоди трудового колективу, профспілки, хочемо ми іншого керівника чи ні? Чи ГЖВ розраховалося вчасно з усіма боргами – за поліграфію, за оренду – і тепер має моральне право на диктат своєї кадрової політики? Чи хоч раз було викликано головного редактора на виробничу нараду до ГЖВ, чи хоч раз хтось із керівництва ГЖВ за останні роки коли-небудь побував у нас в редакції, поцікавився виробничим процесом, нашим життям-буттям?

І ще одне з найважливіших питань. Звільніть з-під «арешту» перший цьогорічний номер «Кримської світлиці», аби він пішов до передплатників! Вони, передплатники, мають право за власні гроші на ту газету, яку вони свідомо передплатили і на яку чекають. Інший зміст іншої «Кримської світлиці» збудоражить їхні душі, і тоді виникне багато різних запитань, на які буде відповісти непросто.

І ще. Чому, звільнивши головного редактора, не поставили до відома колектив, відпустили його на півмісяця святкувати з пригніченими душами, не повідомили йому, колективу, про його подальшу долю, чому про це він, колектив, має дізнаватися з різних чуток, а не офіційних повідомлень? Хотілося б почути бодай слова вибачення за такі ганебні дії.

Вдаючи, що допомагаєте, хоч не заважайте нам, журналістам-відчайдухам, робити в Криму свою важливу просвітницько-культурну справу по відродженню українськості на нашій, «не своїй землі».

Гадаємо, що в керівництва ГЖВ та Мінкультури України все ж таки вистачить здорового глузду і вони не переведуть видання газети до Києва, не будуть силоміць відривати духовне дитя від свого материнського лона. Протестуємо проти таких дій, проти такого свавілля і такого ганебного ставлення до семисоттисячного кримського українства, котре хочуть позбавити свого національного видання, українства, справі духовного відродження якого ми, працівники «Кримської світлиці», присвятили сімнадцять років свого життя і наполегливої творчої праці. Газета повинна й надалі видаватися тільки в Криму, а не в київському екзилі.

Вимагаємо скасувати наказ про звільнення нашого головного редактора і не заважати нам продовжувати працювати на відбудову Української Державності. Так жадають і читачі, і працівники «Кримської світлиці». Такої думки усі прогресивні люди Криму та України. «Кримській світлиці» – кримську землю, кримське повітря, кримське сонце, кримський український дух!

Данило Кононенко,
один із співзасновників газети «Кримська світлиця»
1992 року, ветеран газети, редактор відділу літератури
і мистецтва та шеф-редактор дитячого додатку
«Джерельце», заслужений журналіст України

Січень 2010 року

Данило Кононенко

«ВЖЕ СОРОМНО ПЕРЕД ЛЮДЬМИ І СВІТОМ...»

*Вже соромно перед людьми і світом
За долю страдницьку «Світлиці» у Криму,
Забуту раптом владою й «Просвітою».
Кому ж не догодила ти, кому?
Хіба ж не ти оранжево палала
Одна в Криму в ті незабутні дні,
Коли Вкраїна на Майдані встала
Супроти зла, наруги і брехні?!
«Світличенько»! О, як ти закликала
До Правди, Справедливості й Добра!
І доборолась... Краще б не кричала,
Не рвала б душу, бо вона ж згора...
Чиновництво! Що ж робите, панове?!
Чому ж від вас ні ласки, ні тепла?!
Чом губите в Криму українське слово –
Його ж і так тут річечка мала...
Як нам без слова рідного прожити
У цім многоголосому краю?
Українці рідні – України діти –
«Світлицю» кримську збережім свою!
07.09.2005 р.*

«КРИМСЬКІЙ СВІТЛИЦІ»

*Рідна газето «Кримська світлице» –
Рідної мови чиста кринице,
Рідної пісні, рідного слова,
Витоків наших першооснова.
Світла газето «Кримська світлице»,
Наших надбань невичерпна скарбнице.
Наша духовність, наша надія,
Кожен твій номер серце нам гріє.
Будь же довіку ти чесною й чистою,
Доброю, щирою і променистою,
Будь наступальною, будь бойовою,
Будь всюдисущою, будь молодюю.
Будь і громадською, і політичною,
Будь романтичною і поетичною,
Будь молодіжною, будь і дитячою,
Будь і лишайсь українською, нашою!
2007 р.*

МИ — ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!

«Духовні джерела кримських українців ніколи не замуляться, допоки є у нас своя Вітчизна, своя прекрасна мова, своя національна гордість. І така чудова талановита молодь!»

Такими словами Данило Андрійович Кононенко вітав переможців першого літературного конкурсу школярів Криму під гаслом: «Ми – діти твої, Україно!», який був проведений у Криму, в Сімферополі, напередодні Великодніх свят у квітні 1998 року, а згодом він щорічно проводився включно до 2007 року.

...О, братове мої!

Не соромтесь, благаю вас, мови своєї,

Не соромтесь пісень,

що полонять увесь білий світ!

Не цурайтеся ньеньки-Вкраїни,

горніться серцем до неї,

Бо без неї зав'янем, загинем,

як гине у непогідь цвіт!

Автора цих рядків «Слова до кримських українців» Данила Андрійовича Кононенка не стало 15 січня 2015 року. І мені

Д. Кононенко та О. Польченко вручають призи переможцям літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!»

здається, що найкращим пам'ятником для Данила Андрійовича є відродження на Всеукраїнському рівні літературного конкурсу «Ми – діти твої, Україно!», тільки тепер – імені кримського поета Данила Кононенка. Адже усі 10 років, поки конкурс проводився в Криму, Данило Андрійович був його незмінним головою журі. Він багато сил та творчої енергії віддав, щоб цей конкурс проходив на високому рівні і щоб юні літературні «зірочки» відкривались на кримському небосхилі.

За роки проведення конкурсу тисячі школярів Криму взяли в ньому участь, переможцями стали більше ста учасників, твори яких друкувались у часописі «Кримська світлиця» та виходили в окремих підсумкових збірочках.

Спонсорувати цей творчий захід від Канадського товариства приятелів України у 1998 році виявила бажання пані доктор Марія Фішер-Слиж, встановивши три грошові премії за кращі літературні твори, написані українською мовою учнями кримських шкіл. І, звичайно, перед першим конкурсом хвилювались усі, хто підтримав цю нову на той час для Криму ідею. На Кримську республіканську організацію Спілки письменників України, Кримське товариство української мови імені Тараса Шевченка, Кримський республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти та редакцію газети «Кримська світлиця» лягала велика відповідальність. Адже конкурс вирішили проводити не для нечисленних україномовних класів, які тільки починали відкриватися на півострові, а для всіх школярів Криму. Поставало питання, чи зможуть кримські школярі написати літературний твір українською мовою, адже викладання в школах велося переважно російською мовою? Непокіло і те – чи дійде інформація до школярів про те, що оголошено літературний україномовний конкурс? Чи не заблокують цю інформацію на місцевому рівні, адже яке ставлення до української мови в Криму, ми добре знали...

І як же радів Данило Андрійович, а з ним і всі члени журі конкурсу, коли на адресу «Кримської світлиці» почали надходити листи з поміткою – на літературний конкурс «Ми – діти твої, Україно!». Одного разу, зайшовши в редакцію газети до кімнати, де працював Данило Кононенко, я побачив на його робочому столі цілу купу великих конвертів. Він усміхався у свої шевченківські вуса і радісно промовляв: «Ти тільки подивись, ти подивись, роботи на конкурс надходять майже з усіх

регіонів Криму, і головне – не тільки від українців за національністю, а й від росіян та кримських татар. Конкурс відбудеться, я це вже бачу».

Показав він на відкриті конверти і додав: «Хто сказав, що на кримській землі не ростуть українські таланти?!» Мені здалося, що Данило Андрійович ладен був станцювати гопака перед тими школярами, які відгукнулись на заклик і надіслали свої, можливо, перші в житті літературні твори, написані українською. Адже ці конверти з творчими доробками, які дійшли до редакції, означали, що ми «обійшли» офіційну владу автономії, яка постійно поширювала міф про те, що в Криму не хочуть вивчати українську, що кримська молодь прихильна тільки до «великого и могучего».

Перший крок до нашої мрії було зроблено. Далі розпочали активну роботу члени журі – Тамара Єфімова, Алла Петрова та Олександр Польшенко. Після того, як усі роботи були прочитані, виставлені бали і зроблені помітки з побажаннями, – все знову поверталось до Данила Андрійовича, і вже потім ми колегіально визначали переможців. Задумуючи цей конкурс у зросійщеному Криму, ми не могли наперед прорахувати кінцевий результат, тоді ми взагалі нічого не могли прорахувати, адже до нас ніхто не наважувався тут проводити конкурси українською мовою, і тому для початку в умовах конкурсу була єдина номінація – «Проза». Хіба ми могли в далекому 1998 році уявити собі, що кримські школярі ще й вірші пишуть українською?

Першими переможцями конкурсу стали Ольга Захарова, учениця 10 класу СШ № 29 м. Сімферополя, Ольга Афоніна, учениця 11 класу Красноперекіпської СШ № 4, Олена Сайчук, учениця 9-Б класу Української гімназії м. Сімферополя. Заохочувальні премії отримали: Назарій Кіндрачук, учень 9 класу СШ № 10 м. Ялти, а також Тетяна Мороз та Галина Середа – учениці 9 класу Старокримської середньої школи. Члени журі одноголосно підтримали пропозицію Данила Андрійовича, щоб відзначити дев'ятирічного керченського гімназиста Павла Ольшанського, який за своїм віком не повинен був змагатися із старшокласниками, але написав цікавий твір про дружбу з кримськотатарською дівчинкою Евелін. За свою працю Павло отримав заохочувальний приз та Великодній подарунок. Нагородження переможців проходило на ДТРК

«Крим» в ефірі телепрограми «Рідна хата», куди були запрошені всі переможці першого літературного конкурсу для школярів Криму «Ми – діти твої, Україно!». Конкурсанти отримали нагороди від голови журі Данила Кононенка, який висловив сердечну вдячність тим, хто посприяв проведенню першого літературного конкурсу в Криму, і звернувся до переможців: «Усі, хто взявся за перо не з принуки, а за покликом серця, хто пише не від конкурсу до конкурсу, аби зірвати нагороду, той мусить пам'ятати, що літературна праця нелегка, і слави досягає той, хто виконує цю роботу добре, чесно, на совість. Усіх, у кого є велике бажання сказати своє нове слово в літературі, я закликаю казати його, не стримуючи свої почуття, але вже якщо беретеся казати, то кажіть цікаво, захоплююче, поетично!» Також Данило Андрійович пообіцяв, що наступного року, крім номінації «Проза», з'являться «Поезія» та «Публіцистика». Дійсно, у наступні роки поезії від конкурсантив не бракувало, і це було як бальзам на серце для поета Данила Кононенка.

На запрошення «Кримської світлиці» відгукнутися колишніх учасників літературного конкурсу «Ми – діти твої, Україно!» і поділитися спогадами про Данила Кононенка та про конкурс, у якому він багато років був головою журі й який ми всі гуртом маємо відродити з його іменем, відгукнулася ще одна учасниця (1999 року) – Ольга Мурашко.

У листі до редакції Оля пише: «Що дав мені літературний конкурс «Ми – діти твої, Україно!» – впевненість у собі! Віру в себе як в особистість. Віру в те, що я можу писати. Розуміння сили слова! Я вже понад 15 років працюю зі словом і розумію, що це чи не найпотужніший інструмент впливу, який має людство. Літературний конкурс, який проводився в Криму для школярів старших класів і головою журі якого всі 10 років був знаний у Криму і в Україні поет Данило Кононенко, відкривав наші дитячі серця, і ми в зросійщеному Криму пізнавали себе і дізнавались, що ми, виявляється, – українці!».

Сьогодні Ольга Мурашко живе і працює в Києві і вважає, що саме конкурс «Ми – діти твої, Україно!» допоміг їй, тоді ще учениці 11 класу маленької сільської школи в Криму, повірити в себе. А публікація її твору в газеті «Кримська світлиця»

ця», яку досі зберігають її батьки, відіграла важливу роль під час вступу до інституту.

Пригадується, що, прочитавши конкурсну роботу Ольги Мурашко, Данило Андрійович відклав її і чекав, які будуть думки в інших членів журі. На обговоренні Данило Кононенко як голова журі мав додатковий голос. «Щось у цій дівчинці є. Давайте хоч заохочувальну премію дамо, щоб і далі продовжувала писати». Відчував Андрійович талановитих дітей, і цього разу теж не помилився!

Ольга згадує про день, коли отримала нагороду і вперше «вживу» побачила Данила Кононенка:

«На ДТРК «Крим» усі – ведучі, керівники й учасники конкурсу – зустрічалися біля входу. Пам'ятаю, як у студії було спекотно... Голос режисера, яка командним тоном приводила нас до тями. Ефір тривав, і щоразу, коли викликали на нагородження учасників конкурсу, у мене всередині щось уривалося... гран-прі! Не я... перше місце. Не я... Друге місце... знову не я... і кожному, хто виходив зі свого місця, Данило Кононенко тиснув руку і вручав подарунки. У той момент він здавався мені центром Всесвіту. І було страшенно прикро, що він не звернув уваги на мою скромну персону і новелу «Краще гір є тільки гори». Аж раптом – Ольга Мурашко! Спеціальна заохочувальна премія від журі конкурсу «Ми – діти твої, Україно!». І я встаю, і на ватяних ногах із розбитим коліном іду до Данила Кононенка, який посміхається у вуса і тисне мені руку. При цьому тисне довше, ніж іншим (у всякому разі, так мені тоді здалося)».

За роки свого існування в Криму конкурс виявив чимало обдарованих дітей, допоміг їм правильно зорієнтуватися в обранні своєї подальшої життєвої дороги. Як радів Данило Кононенко, коли дізнавався, що колишні учасники конкурсу навчаються на філологічних факультетах навчальних закладів України. Данило Андрійович був упевнений, що працю літератора чи журналіста, вчителя-словесника важко уявити без філологічної освіти. Адже філолог у перекладі з грецької – той, хто любить слово! А любити слово, насамперед, покликані вчителі-філологи, журналісти, літератори. Головне, вважає Данило Кононенко, конкурс повинен пробудити у дітей любов до рідного слова, показати, що їхньою творчістю цікавляться, підтримати молодих початківців хоча б добрим сло-

вом, а далі вони самі вийдуть на свій особистий творчий шлях. Звертаючись до конкурсантів, Данило Андрійович наголошував: головне, щоб кожен, хто взявся за перо, шукав свій власний голос, зумів засобом художнього образу, використовуючи багатство рідної мови, передати найсокровенніше, те, «що на серце лягло». Данило Андрійович Кононенко як голова журі конкурсу і як редактор відділу літератури газети «Кримська світлиця» та шеф-редактор дитячої газети «Джерельце» щиро радів, що з кожним роком усе більше кримських талановитих школярів долучалося до конкурсу. З особливою радістю Данило Андрійович сприймав тих учасників, хто вже публікувався у дитячій газеті «Джерельце».

Саме так сталося з Настусею Синицею із Севастополя. Десь за рік до конкурсу Настя надіслала свої дитячі віршики до редакції «Кримської світлиці», і їх надрукували в «Джерельці». Пам'ятаю, як Данило Андрійович, показуючи мені віршики юної поетеси, жартуючи, називав її надією нашої української поезії.

*Туман своїм маревом синім уміє лани,
Сяйво жовтаве з небес світлооких проллється,
Окутають землянку тихі та сонячні сни,
Замріє вона і квітками до всіх усміхнеться!*

Перші свої твори Анастасія написала в шість років російською мовою, а коли в школі почала вивчати українську мову, – «ось тоді у мене й пробудилось моє Українське», – розповідав Данило Кононенко, цитуючи дівчинку. Говорячи про це, голова журі, який для всіх нас був авторитетом, ніби додавав бали, щоб інші члени журі допустили ученицю 6 класу до конкурсу, адже за умовами конкурс розрахований на учнів 8-11 класів. І творчий доробок шестикласниці Анастасії Синиці ми таки взяли для участі в конкурсі. Як результат – у сьомому літературному конкурсі в номінації «Поезія» одинадцятирічна Анастасія Синиця, учениця ЗОШ № 15 м. Севастополя, посіла друге місце.

Пам'ятаймо, що Данило Андрійович до останнього свого земного дня був на передовій «духовного фронту», не поривав творчих зв'язків із «Кримською світлицею». Усе життя він жив для України і, помираючи, думав про неї. Тому ініціатори літературного конкурсу «Ми – діти твої, Україно!» імені Данила Кононенка намагаються покласти і свій камінець у фундамент вічного живого Українського Храму! Вірю в те, що світ

побачить збірка кращих творів учасників конкурсу – школярів з усієї України. А в передмові до неї ми обов’язково надрукуємо звернення Данила Андрійовича до конкурсантів: «Мені, як одному з тих представників кримського письменства, хто все своє свідоме життя писав і пише лише рідною українською мовою, радісно, що нарешті і в Криму настає справжнє національне пробудження серед молодих людей, приємно усвідомлювати, що на літературному горизонті з року в рік з’являється все більше й більше «зірочок», позначених справжнім літературним обдаруванням. А справжнє обдарування, справжній талант потрібно бережно плекати, усіляко сприяти його розвитку, бо без моральної підтримки, без дружньої поради талант може наштотуватися на байдужість, черствість і, як ніжна квіточка, зламається, засохне, загине».

Тож не дамо зачахнути ідеї відродження літературного конкурсу, дослухаємось до слів поета і зробимо Божу справу для обдарованих дітей і в пам’ять про землю!

Олександр Польченко

1998 рік, початок! Голова журі Данило Кононенко вітає перших кримських переможців літературного конкурсу для школярів Криму «Ми – діти твої, Україно!»

**Данило
Кононенко**

**ХТО СКАЗАВ,
ЩО НА КРИМСЬКІЙ ЗЕМЛІ
НЕ РОСТУТЬ
УКРАЇНСЬКІ ТАЛАНТИ?!**

*Друзі любі! Великі й малі,
Переможці мої й дипломанти!
Хто сказав, що на кримській землі
Не ростуть українські таланти?!*

*Хто сказав, що в нас мови нема,
Що вона нами тут призабута?
Подивіться, як крила здійма
Рідна мова, прекрасна, розкута.*

*Молоді соколята їй
У великий політ піднімають.
Голосисті оці солов'ї
Скільки нам ще пісень проспівують!*

*Юна зміна іде, рідне слово веде
По квітучому нашому Криму,
Тут я радо вигукую в риму:
– Як це плем'я люблю молоде!*

*Друзі любі, батьки, вчителі,
Я звертаюсь до вас,
Хай всі знають,
Молоденькі таланти оці
В нас, на кримській землі, розквітають!
2006 р.*

«ОЦІ ОГІРОЧКИ Я ВИРОСТИВ САМ...»

Безмежно вдячний долі, що подарувала мені дружбу з цією дивовижною людиною. Кажу без похвальби і якоїсь там користі, як частенько буває в таких випадках, коли відходить у засвіти відома особа і відразу ж у неї з'являється чимало «друзів». Не знаю, чи належав я до кола його найближчих приятелів, але ж і при зустрічах, і в листах була між нами тепла дружня аура. Може, тому, що обидва ми з Шевченкового краю, з Черкащини, чи з іншої причини. Хтозна, чим вимірюється ота спорідненість душ. На доказ наводжу уривок з листа до мене від 9 вересня 2008 року: «Дорогий друже-земляче! Ось таку книжечку я змайстрував, антологію віршів наших поетів про Крим (*ідеється про збірку «Люблю тебе, мій Криму!» – В. Л.*). Це друге видання, значно доповнене і перероблене після того 1988 року. Кошти – мої кривні пенсійні... Радий, що і Ваші вірші прикрасили це видання. Спасибі!..». А ось автограф на збірці «Ми виростили в повоєнні роки»: «Дорогому побратимові по перу, землякові і другуві Василеві Григоровичу Латанському з любов'ю.. Д. Кононенко. 17.02.1996 р.»

Понад сорок років ми зналися. А познайомились у видавництві «Таврія», де він працював і куди я приніс рукопис своєї збірки для дітей. Якось відразу відчув його душевну

В. Латанський і Д. Кононенко

щирість, людяність. Багато про що ми тоді гомоніли – усього не пригадаеш... Говорили мовою українською, і на нас з подивом зиркали присутні. Мій рукопис так і не став книжкою. З редакції художньої літератури повідомили, що, мовляв, у видавничих планах уже вичерпано ліміт на дитячі книжки, зокрема й на україномовні. Слідом за цією відпискою офіційною прийшов лист від нього, писаний від руки. Заспокоював, просив не падати духом, а під кінець сказав, що кілька моїх віршів з рукопису відібрав для збірки молодих поетів «Яблуневий цвіт». І справді, невдовзі збірник побачив світ, і там були й мої вірші.

Та найтісніше нас зблизили газета «Кримська світлиця» та її донечка-додаток «Джерельце». Появу цих видань на теренах півострова я порівняв би з пришествям справжнього дива. Хіба ж не диво: їхніми передплатниками, читачами, авторами ставали дорослі й діти не тільки з Криму й України, а й навіть з близького і далекого зарубіжжя. Не перебільшу, коли скажу: шеф-редактор «Джерельця» Данило Кононенко, він же редактор відділу літератури і мистецтва «Кримської світлиці», зробив цей додаток одним з кращих видань в Україні. З ініціативи Данила Андрійовича на його сторінках «поселялись» усілякі рубрики, конкурси, квітувала творчість дітей різного віку, а на шпальтах «Світлиці» – творчий доробок письменників з усієї України, художні переклади з багатьох мов, здебільшого з білоруської і кримськотатарської, самого редактора відділу.

Повсякчас він захоплював і мене, і моїх учнів дописувати в «Джерельце». Тому чи не в кожному номері цієї прецікавої газети з'являлися наші матеріали. Не можна без хвилювання читати його вірш, присвячений дитячому тижневику:

*Я з «Джерельця» сили набираюсь,
Добрими ділами причащаюсь.
Щоб у мене не боліло серце,
Не залишу я повік «Джерельця».*

Вийшло так, що він не залишив «Джерельце», а воно залишило і його, і всіх нас, передовсім дітей, коли чиновники перестали фінансувати це єдине україномовне видання в Криму. Про нього нагадувала лише одна сторіночка у «Світлиці», яка й сама нині в Криму не друкується, а виходить в електронному варіанті.

Після безперервно відпрацьованих п'ятдесяти років, переважно на журналістській ниві, мій побратим у статусі пенсіонера пішов на заслужений відпочинок. Хоча який там відпочинок! Писав своє, перекладав інших, опікувався трьома онуками і до останніх днів своїх горнувся до «Світлиці», яку в одному з віршів назвав «наших надбань невичерпна скарбниця, наша духовність, наша надія». Адаже з тих п'ятдесяти років трудового стажу майже половину віддав рідній газеті.

Вражала його працьовитість. Він однаково майстерно творив поезії, публіцистику, літературно-критичні статті, есе; перекладав, упорядковував, видавав і редагував силу-силенну збірок, антологій і книг. А вагомий перекладацький доробок склав би кілька томів. А скільком людям він допоміг! І словом, і ділом. Не раз застерігав мене: «Бережіться! Нелегко ж поєднувати «труди і дні» вчителя та письменника». Однак сам себе не беріг. Не витримало натружене серце...

Чи не найкращі ліричні сторінки його поезій про малу батьківщину – Черкащину, а точніше, село Ребедайлівку Кам'янського району. Куди б не вели життєві шляхи-дороги, не забував Кам'янки з річкою Тясмин, що плине до могутнього Дніпра. Тут юнаком працював у райгазеті і, власне, почався як поет, тут зустрічався з Василем Симоненком, який у ті роки був працівником газети «Молодь Черкащини» і першим помітив талант у сільського хлопчини, публікував добірки його віршів на сторінках молодіжки.

Не любив високих слів, патетики, але якось довірливо зізнався: усім, чого досяг як письменник, як людина, причетна до культури рідного народу, завдячує отчому краю. Я не раз був свідком того, коли він купував цікаву книжку у двох примірниках: одну – собі, а другу – для районної бібліотеки в Кам'янці чи теперішнього літературно-меморіального музею О. Пушкіна і П. Чайковського. А як захоплено розповідав про поетів-земляків Миколу Негоду, Івана Дробного, Миколу Єременка, з якими в молодості відвідував Черкаське літоб'єднання! Публікував їхні твори з розлогими передмовами у «Світлиці».

Він був талановитим в усьому. Пригадую, як у березні 2005 року нас обох запросила в Київ Ліга українських меценатів, щоб вручити премію імені Олекси Гірника, як зазначено в сертифікаті, «за патріотичне виховання молоді». Перед відхо-

дом поїзда на Крим зайшли в пристанційний буфет повечеряти. Взявши по бокалу пива, виклали на столик домашні харчі. «Пригощайтесь! – поклав переді мною Данило Андрійович зеленаві, ніби щойно з грядки, огірки і запашне сало. – Оці огірочки виростив і законсервував сам! А сало – з базару. Я так його засолюю, що їсти і їсти хочеться». Та заходився ділитися «секретами», як це робиться. І огірки, і сало справді були смачними. Вдома я передав «секрети» дружині. Відтоді консервуємо і засолюємо по-кононенківськи...

Без перебільшення скажу: Данила Кононенко як блискучого поета і добру людину знали в багатьох куточках України. І не тільки тому, що його збірки розходились і, отже, читалися шанувальниками в областях. І не тому, що чверть віку (!) очолював Кримську організацію Національної спілки письменників України та постійно контактував і дружив з головами обласних осередків. Він своєю щирістю, відвертістю, відповідальним ставленням до людей, як магніт, притягував і молодих, і маститих літераторів.

Для нього не мало особливого значення: відомий ти чи не дуже, маєш одну чи десяток книжок, – головне, аби Бог наділив тебе талантом. З отими, наділеними Божим даром, він «возився» до безкінечності. Іноді про вірші навіть школярів, як, скажімо, про старшокласницю Наталку Шевчук з Ялти, писав розлогі статті в «Кримській світлиці» чи «Джерельці», радів, мов дитина, поетичним знахідкам, публікував їхні проби пера на тематичних сторінках поряд з творами класиків, якщо, звісно, в тих пробах було раціональне зерно. Пригадую, як він тішився тим, що учасниця щорічного учнівського літературного конкурсу «Ми – діти твої, Україно!» Світлана Тараторіна, школярка із Роздольненського району Криму, стала членом Національної спілки письменників України! А конкурс, унікальний і повчальний за змістом і формою, розпочався і тривав на сторінках саме «Джерельця», з ініціативи Данила Андрійовича та його безпосередньої участі всі десять років. За результатами кожного конкурсу він упорядковував збірочки, куди добирав кращі вірші та оповідання конкурсантів. Сам редагував, сам писав передмови до кожної з них. Колосальна чорнова робота! Десять років, упродовж яких проходив конкурс, – і десять збірок! Ось вони переді мною,

надіслані кілька років тому як свідчення уваги й турботи Данила Андрійовича про юні таланти.

Він умів захоплено розповісти в есеях-спогадах про своїх літераторів-побратимів з кожної області України. Ці чудові статті в газетах «Кримська світлиця» і «Літературна Україна» зберігаю в окремій течці: про запоріжців Василя Діденка і Петра Ребра, киян Олеса Лупія і Станіслава Зінчука, хмельничан Миколу Федунця і Олександрю Ванжулу, вінничанина Анатолія Бортняка, сумчанина Анатолія Гризуна, львів'янку Любу Проць, луганчанина, «побратима по перу і автомату» Івана Низового, з яким разом служив у армії. Список прізвищ, про кого сказав тепле, небайдуже слово Данило Андрійович, я міг би потроїти. Не минув увагою учителів-літераторів Віру Пальоху, Катерину Степчин, мене. Та найтепліші його слова – про свого інститутського вчителя, професора Олександра Івановича Губаря.

Наведу ще приклад, який засвідчує те, що його знали і впізнавали. Той березневий день 2005 року, коли ми приїхали до Києва за премією імені Олекси Гірника, видався холодним і сніжним. Не на жарт розгулялася завірюха. Я давненько не був у столиці, і Данило Андрійович захотів поводити мене київськими вулицями, показати пам'ятні місця. На Бесарабці його вітали кілька знайомих, і серед них поет і прозаїк Олесь Лупій; біля червоного корпусу Шевченківського університету зустріли поета Анатолія Гризуна; на Банковій, саме навпроти будинку Спілки письменників, хтось, окутаний снігом, простягнув йому руку: «Вітаю, Даниле!» Це був директор Інституту літератури, академік Микола Жулинський. А коли зайшли до Київської організації НСПУ, опинилися в обіймах Станіслава Зінчука й Олександра Шугая...

Чи ж треба дивуватися, що коли печальна звістка про його відхід за межу Вічності злетіла зі сторінок «Кримської світлиці», редакцію цієї газети, якій він віддав значну частину свого неспокійного життя, засипали співчуття в телеграмах, статтях, спогадах із отих самих багатьох куточків України. Упродовж кількох місяців «Світличка» публікувала співчування про його несподіваний відхід.

Був не тільки талановитим, але й безстрашним також. У цьому переконуєшся, коли читаєш його статтю-спогад «Сапер

*Данило
Кононенко
і Василь
Латанський,
лауреати
премії
ім. Олексі
Гірника,
2005 р.*

помиляється тільки раз», опубліковану в газеті «Кримська світлиця» 27 березня 2015 року. Автор статті оповідає про будні саперів, сповнені ризику і героїзму, та про своє перше «бойове хрещення», коли він, рядовий саперного батальйону, в кінці 1963 року разом з іншими військовиками знешкодив дванадцять великокаліберних снарядів і понад десять кілограмів вибухівки. Це сталося у присиваському степу, на залізничній гілці між станціями Джанкою і Чонгар.

А хіба ж не безстрашний, як на ті комуністичні часи, його виступ про стан української культури та освіти в Криму на пленумі обкому партії у січні 1990 року? Його як першого на теренах півострова голову Товариства української мови імені Тараса Шевченка запросили виступити на пленумі. Гадали, певне, що прославлятиме режим і «керівну та спрямовуючу» компартію. А він усі десять хвилин, визначених регламентом, говорив, чому досі майже мільйон українців Криму не мають своєї жодної української школи, жодного українського дитячого садочка, україномовної газети, теле- і радіопрограм. І ще багато цих «чому» поставив тоді перед владцями і партійними «вождиками». Що тут зчинилося після того виступу! Одні кричали з трибуни, що те все неправда, проте були й такі, хто в кулуарах дякував за сміливе і правдиве слово про наболіле...

Болісно згадувати у минулому часі про людину, про друга, з яким стільки років був пліч-о-пліч, відчував теплий потиск

його руки, чув мудре розважливе слово. Нема... Раптово, несподівано... Жити б іще йому та творити добро... Поховали, насипали горбок крем'янистої кримської землі на пристрасне співоче серце сина Шевченкового краю. І стало відчутно, як нам не вистачає справді непересічної Людини з великої літери, принципово правдивої, прекрасного поета, перекладача, публіциста, палкого патріота України. Завжди житиме світла пам'ять про нього, Данила Андрійовича Кононенка...

Цей спогад хочу закінчити власним віршем, написаним на один з ювілеїв Д. А. Кононенка.

**Данилові Кононенку
на шістдесятиріччя**

Даниле мій Андрійовичу, друже,
Течуть літа, як в Тясміні вода!
А Ви ж такий у слові дужий-дужий,
Така ж козацька пристрась молоді!
Ви «Джерелом» сповили мені душу,
Окрилили «З любові і добра»,
Та й «...соняхів оркестр», – сказати мушу, –
Неначе пісня з берегів Дніпра.
«Ми виростили в повоєнні роки» –
Яка прекрасна книга. І сумна.
У цьому світі, чорнім і жорстокім,
Бринить і Ваша зболена струна.
Хай квітне Ваше многоцвітне слово,
Хай сяє щирим золотом крізь час!
Хай материнська пісня колискова
Завжди на чатах буде біля Вас!

Василь Латанський

* * *

*Пам'ятаймо Шевченка –
В нас Шевченко один!
Він, як батько і ненька,
Він, як брат нам, як син.
Він – це наша надія,
Що горить, як зоря.
Він розумне нам сіє
З сторінок «Кобзаря»!
Він – це наша Вкраїна,
Над Дніпром осяйним,
Незалежна, єдина,
Нездоланна ніким.
Наш Шевченко – це пісня,
Та, яку не убить!
Нині, вічно і прісно
Буде з нами він жить!*

* * *

*Про це вже мовлено не раз,
І в цьому істина єдина:
Допоки є у нас Тарас –
Допоки й буде Україна!
Ніде, ніколи й повсякчас
Не відречеться ненька сина:
Допоки є в нас Україна, —
Допоки буде і Тарас!
Допоки є у нас Тарас,
Його величне й чесне слово,
Ніхто не знищить нашу мову,
Ніхто не викоринить нас!
Допоки є у нас Дніпро,
Допоки є верба й калина,
Довіку буде й Україна,
А з нею щастя і добро!*

ВІН ПОЄДНАВ ПОЕЗІЮ І НАРОДНУ ТВОРЧІСТЬ

Людина йде з життя в небуття, і це завжди важко та сумно. Багатократно сильніше все це відчувається, коли йде духовно рідна тобі людина, все життя якої було присвячене своїй Вітчизні – Україні. Його життя в Криму повністю підтвердило цю, можливо, й пишномовну фразу, але це справді так.

З Данилом Кононенком я познайомився в редакції газети «Кримська світлиця» завдяки моїй мамі Вірі Сергіївні Роїк, яка була тут частим гостем. Перше знайомство не справило на мене майже ніякого враження: журналіст як журналіст. Єдине, що привернуло мою увагу, так це очі, погляд яких постійно змінювався залежно від того, з ким і про що він говорив. Однак у всіх випадках його очі були дуже доброзичливі, налаштовували співрозмовника на відвертість.

Після цієї зустрічі мама сказала: «Ти придивися до Кононенка. Дуже ерудована людина, і мені б хотілося, щоб у вас склалися добрі стосунки». У ті часи я, на відміну від мами, рідко бував у редакції. Повсякденні турботи і сама робота по-

Данило Андрійович Кононенко з Вірою Сергіївною Роїк і її сином Вадимом в редакції «Кримської світлиці», 2006 р.

глинали мене цілком, і фактично не залишалося вільного часу для будь-яких бесід на теми, не пов'язані з авіацією. Мамині слова я усвідомив набагато пізніше, коли був уже ближче знайомий з поетом і зрозумів, що багато втратив, не спілкуючись з ним раніше.

У липні-серпні 2004 року мама вирішила показати свої роботи в Кам'янському державному історико-літературному заповіднику Черкаської області. Ми приїхали туди автомобілем і зустріли там дуже дружельюбних людей на чолі з директором заповідника Галиною Таран. Потім на її пропозицію експозиція демонструвалася в Національному історико-культурному заповіднику «Чигирин», розташованому неподалік від Кам'янки.

Повернувшись додому в Сімферополь, я поділився своїми враженнями від поїздки з Данилом Андрійовичем. І тут виявилось, що це для нього – рідні місця, що він добре знає всіх тих людей, про яких я говорив.

Бачили б ви, як сяяли його очі під час цієї розповіді! Як результат, у газеті «Кримська світлиця» 13 серпня 2004 року з'явилася його стаття «Де творили Пушкін і Чайковський – квітне «Український рушничок». Звичайно, Данило Кононенко і раніше багато писав про вишиті вироби Віри Сергіївни, про її виставки, однак ця тема особливо його надихнула.

22 жовтня 2004 року Данило Андрійович зробив моїй мамі безцінний подарунок: в цей день у «Кримській світлиці» був опублікований його вірш «Хрестиком гаптоване життя» з присвятою: «Вірі Сергіївні Роїк, майстрині-вишивальниці українських рушників з нагоди відкриття її персональних виставок на моїй малій батьківщині – у славних містах Кам'янка і Чигирин на Черкащині».

Мама прочитала цей вірш, і в її очах з'явилися сльози. А потім у редакції його тихо і натхненно декламував автор. Це було справжнє свято, яке поєднало поезію і народну творчість. З того часу ми стали дружити по-справжньому, і я завжди з інтересом слухав його розповіді про зустрічі з цікавими людьми, перш за все, з поетами України. А знав він багатьох, і його знали та цінували.

Я завжди міг звернутися до Данила Андрійовича з будь-якого питання, особливо пов'язаного з літературою, і отримати конкретну відповідь.

Існує думка, що дружба може бути справжньою, якщо вона зародилася в юності. Спираючись на свій життєвий досвід, можу стверджувати, що це не так. Головне – це світогляд двох людей, їхні справи, вчинки та наявність духовної близькості. Якщо ці, так би мовити, параметри співпадають, то тоді і з'являється це поняття – дружба. Це моя думка, а кожен розуміє цю людську властивість по-своєму. Яскравий приклад на підтвердження моїх слів – моя дружба з Данилом Кононенком. До речі, так склалося, що я, мабуть, на знак поваги, кажучи «ти», звертався до нього завжди за ім'ям та по-батькові, а він ласкаво казав мені «Вадик».

Ця людина дійсно була безцінною для редакції газети. Буваючи у «Світлиці», я завжди з цікавістю спостерігав за його роботою і розмовами з людьми, які приходили в редакцію, приносили свої статті або вірші. І для всіх він знаходив час, щоб вислухати, дати слухну пораду. Чого лише коштували його поетична і дитяча сторінки!

Виходило так, що я, буваючи в редакції за найменшої можливості, завжди пропонував Данилу Андрійовичу підвезти його додому, тим більше, що ми мешкали не так далеко один від одного. І кожного разу як людина вельми делікатна він мені казав: «Вадик, нащо ти будеш витрачати на мене час, можливо, тобі треба ще кудись поїхати».

Данило дуже тяжко пережив смерть моєї мами. Він завжди говорив: «Пішла з життя велика українка, гідна дочка нашої країни». Коли не стало Віри Роїк, Данило Кононенко відредагував другу збірку присвячених їй віршів «Рядки, як візерунки рушникові», як і першу. Він був літературним редактором другого видання маминої книги «Мелодії на полотні», підготував літературну сторінку її пам'яті.

Данило Кононенко – це людина, яка стала мені близькою духовно. Я пишу ці рядки і серцем не можу зрозуміти, що його вже немає серед нас. У своєму вступі до збірки віршів про Віру Роїк він назвав її «Митцем з великої літери». Цими словами можна охарактеризувати і мого друга Данила Кононенка. І ці мої спогади – лише маленька скромна данина його таланту, його людяності.

Вадим Роїк,
заслужений працівник транспорту України та АРК

*Данило
Кононенко*

ХРЕСТИКОМ ГАПТОВАНЕ ЖИТТЯ

*Вірі Сергіївні Роїк –
майстрині-вишивальниці українських рушників
з нагоди відкриття її персональної виставки
в славних містах Кам'янець і Чигирині на Черкащині*

*Чигирин і Кам'янка кохана
Пишуть знов історії рядок:
Тут, в краю
Хмельницького Богдана,
Віри Роїк квітне рушничок.*

*Нитка синя, чорна і червона –
Хрестиком гаптоване життя.
Квіти, птахи, калинові грона –
День у день напружене шиття.
Рушники, народжені із болю,
З радості і тихої жури.*

Героїня-вишивальниця В. С. Роїк в редакції «Кримської світлиці»

*Вишивала не рушник, а долю
Сива жінка пізньої пори.*

*Вишивала, нитки добирала,
Запівніч світилося вікно.
І душі мелодію влітала
В біле домоткане полотно.*

*Ой, які заманливі узори,
Дивишся – очей не відірвуть!
Хрестики яскраві, ніби зорі,
А над ними голубки летять.*

*Розпустила пір'ячко
жар-птиця,
Ружі племінки палахкотять...
Як мені на все це надивиться,
Як усе до серця увібрать!*

*Дивне це мереживо казкове
Душу переповнює мою.
В ньому я уже укотре знову
Рушничок матусин впізнаю.*

*Люба жінко,
славна Березине,
З голкою у трепетній руці –
Славний рід вкраїнський
не загине,
Доки в нього є такі митці!*

*Доки є в нас мати-Батьківщина,
І верба, й калина, і ріка...
Буде квітнуть рідна Україна
На розшитих білих рушниках.*

*...Чигирин і Кам'янка кохана
Впишуть до історії рядок:
На землі
Хмельницького Богдана
Віри Роїк квітнув рушничок.*

«Я БУВ І ЗАЛИШУСЯ УКРАЇНЦЕМ...»

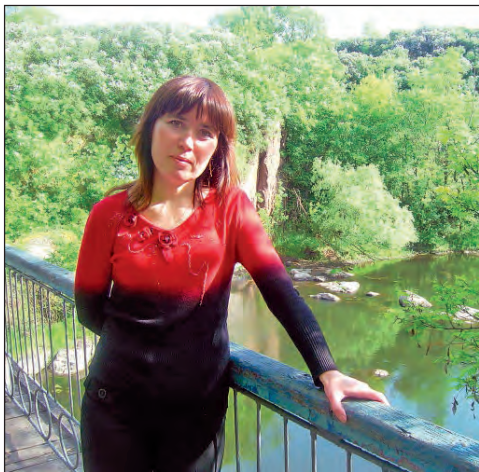
Ім'я Данила Андрійовича Кононенка мені знайоме з дитинства. Про нього розповідали батьки, згодом вчителі у школі. Ще в ті часи я зрозуміла, що кам'янчани надзвичайно пишуться своїм земляком, чудовим поетом, який мешкає в Криму. До того ж, мене завжди вражали пісні Валерія Волкова на слова Данила Кононенка: «Від'ячали лебеді», «Село моє», «Цвітуть сади», «Краю мій», «Вечори над Тясмином». Щоранку всі мешканці Кам'янки прокидаються під звуки «Вечорів над Тясмином», адже початкова фраза цієї пісні – це позивні місцевого радіо.

Пізніше доля пов'язала мене з Кам'янським державним історико-культурним заповідником, куди прийшла на роботу в 1996 році і прикипіла душею до цього закладу. Старші колеги добре знали Данила Андрійовича, який, відвідуючи рідні місця, завжди заходив до музею О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського. Вони охоче розповідали про письменника, про його приїзди і виступи в рідній Ребедайлівці та Кам'янці. Видно було, що ці спомини дарують приємні хвилини згадок про гарну, щирю, добру і неймовірно енергійну творчу людину. Надсилав нам поет із Криму свої книги, переклади, публіцистику, матеріали про інших письменників, наших земляків:

Федора Кравченка, Миколу Іщенка, Михайла Острика, Пилипа Юрика.

Згодом я дізналася, що Данило Андрійович постійно поповнює не лише фонди нашого заповідника, а й районної та обласних бібліотек, листується з учителями, редакторами газет, літературними гуртками, друкує

Таміла Чупак

матеріали земляків на сторінках «Кримської світлиці», зокрема, статті моїх колег, а пізніше друкуватиме й мої. Він ніколи не цурався рідного краю, радів, коли до нього озивалися кам'яччани, завжди відповідав на листи. Якось я й сама написала йому – розповіла, що в історико-культурному заповіднику ми провели літературно-музичний вечір, присвячений його 60-річчю. Данило Андрійович з відповіддю не забарився. З того часу й почалося наше листування. А коли випадало погостити по телефону, він нерідко просив: «Поговоріть іще, мені так приємно чути наш наддніпрянський говір». В одному з листів поет із сумом писав: «Господи, як я призабув тут, у російськомовному Криму, свою рідну мову! А звідки ж її черпатимеш, якщо у повсякденні доводиться спілкуватися чужою, не своєю мовою. Так, певно, судилося мені: «в неволі виріс між чужими, в неволі, мабуть, і помру...», як писав наш Великий земляк». Але він жив у Криму, оспівував цю землю у своїх поезіях, як і Кам'янку, любив її і розумів, як важливо тут бути оплотом українського духу.

Данило Кононенко щиро радів, коли вийшла моя перша поетична збірка «Я молюся піснею до неба». Він володів навдивовижу рідкісним у наш час даром – умінням усім серцем радіти за інших. Говорив, що дуже щасливий від того, що є талановиті молоді люди в його рідній Кам'янці, а згодом надрукував велику добірку моїх віршів у «Кримській світлиці».

Пізніше письменник написав передмову, яка надзвичайно мені дорога, до другої моєї книжки «Білим по білому». Написав її від руки і надіслав поштою, датувавши 15-м квітня 2014 року. На той час у Криму вже відбулися події, які боляче переживав Майстер. Тоді я не могла знати, що жити йому залишалося менше року. А в листі, надісланому разом з передмовою, були такі рядки, від яких щемило серце, та й тепер очі наповнюються слізьми, коли їх перечитую: «... як би там не було, який би паспорт мені не нав'язали, а я був і залишуся українцем... Без України, без своєї Батьківщини, великої і малої, мені життя нема... Душа болить, але нічого не можу вдіяти – не кину ж я дітей, онуків, урешті, свою домівку – і не кинуся світ за очі, жити десь у гуртожитку чи в тимчасовому помешканні у свої 73 роки... Скільки ж того життя мені лишилося... Тож лишаюся зі своєю родиною і помру тут, на чужині, українцем...»

Урочисті заходи в школі №1 м. Кам'янка, де в листопаді 2015 року було відкрито меморіальну дошку письменнику, публіцисту, колишньому учню школи Данилу Кононенку

Жалкую тільки про одне – що за життя Данила Андрійовича нам не довелося зустрітися. Але світлий його образ, майстра слова, побратима і «навчителя», завжди житиме в моїй пам'яті.

У березні 2016 року в Кам'янському державному історико-культурному заповіднику було створено дитячу літературну студію, яку разом з юними поетами ми вирішили пов'язати з ім'ям нашого незабутнього земляка. Адже Данило Андрійович дуже любив дітей, не випадково і «Джерельце», додаток до «Кримської світлиці», видавав, і конкурсами дитячими опікувався. Переконана, що душа його радіє, коли спостерігає з неба, як поспішають на заняття до районної літературної студії імені Данила Кононенка її вихованці в дорогій, милій серцю поета, «найчарівнішій» Кам'янці.

Таміла Чупак,
заступник директора Кам'янського державного
історико-культурного заповідника з наукової роботи,
керівник районної літературної студії ім. Данила Кононенка

МОЙ ДРУГ ДАНИЛО КОНОНЕНКО

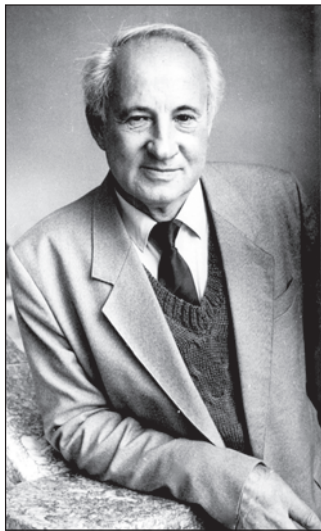
1993 год. Мы, редакция газеты «Янъы Дюнъя», живем в военной гостинице на Москольце. В гости к нам пришли трое, представились: редактор газеты «Крымская светлица» Александр Кулик, заведомо литературы Данило Кононенко и бухгалтер.

Пришли знакомиться, пришли не с пустыми руками: с бутылкой горилки и с закуской. Познакомились, обмыли это дело для смелости. Ведь пришли они, оказывается, с просьбой. Для единственной украинской газеты в бюджете Автономной Республики Крым (хотя при знакомстве тогдашний уже председатель Верховного Совета АРК Багров Николай Васильевич признался, что автономию они получили благодаря крымским татарам и Постановлению ВС Украины) средств не нашлось.

«Крымская светлица» оказалась в тупике: нет бумаги, нет денег для оплаты издательству. Я перед этим завез в издательство вагон бумаги, и Николай Николаевич Невзоров, директор издательства, посоветовал А. Кулику взять у татар взаимы тонну бумаги, вот они и пришли ко мне с просьбой. Горилку мы допили, бумагу я им подписал, и они, довольные знакомством, отправились в издательство.

Через полчаса звонит А. Кулик: «Нузет Абибулаевич, произошла ошибка. Вместо одной тонны вы написали десять тонн! Отвечаю: «Все правильно. Пять тонн на печатанье, пять отдайте Невзорову за печатанье и за совет!» Вот так мы познакомились и подружились

В 1993 году в Киеве планировалось провести «Неделю крымскотатарской культуры и искусства». Мы готовили красочную газету на трех языках и попросили помощи у «Крымской светлицы». Пришел Да-

Нузет Умеров

нила. Он перевел нам на украинский язык и прозу, и стихи. Помог на первой полосе под рубрикой «Знакомство» дать целую колонку крымскотатарских слов, что встречаются в украинском языке, увидев которую, Микола Жулинский, председатель Комиссии по проведению праздника, долго смеялся и качал головой от удивления. С тех пор Данила стал нашим «штатным» переводчиком.

Ко дню рождения Тараса Шевченко готовилось издание на двух языках – крымскотатарском и украинском. А так как наши главные переводчики Аблязиз Велиев и Юнус Каддымов работали в редакции, то и «штаб» был в редакции. Перевод решили делать с украинского языка, и тут без помощи Данилы не обошлось. Он делал точные подстрочники, что позволили сохранить не только содержание, смысл, но и звучание оригиналов. А однажды он принес нам переводы на крымскотатарский, сделанные украинскими поэтами в тридцатые годы... Ребята смеялись, говорили, что по этим переводам можно изучить, каким был наш язык в довоенные годы. Вслед за Тарасом Шевченко на крымскотатарский язык была переведена и Леся Украинка. Одна за другой вышли две замечательные книги, и вклад Данилы Кононенко в их издание трудно переоценить!

Через год встал вопрос выпуска детского журнала. Такой журнал выходил до войны, и мы решили его восстановить. Название взяли старое – «Йылдызчыкъ» – звездочка. Журнал зарегистрировали, объявили подписку. В это время вышел закон о государственном языке. Решили выпускать журнал на двух языках – крымскотатарском и украинском. В состав редакции включили и Данилу. Журнал получился необычный: начинался он с мечети, молитвы, дальше шли стихи, рассказы, сказки. В середине журнала дали стихи Тараса Шевченко на двух языках, церковь, молитву «Отче наш» и переводы. Я повез журнал в Киев, показал его Леониду Даниловичу Кучме, он удивился и спрашивает с улыбкой: «А татары не побьют тебя за такой журнал?» Я читаю ему нашу молитву и «Отче наш», которые звучат почти одинаково. Объясняю, что у татар до ислама была христианская религия «Тенгрианство»: четырехлепестковый крест со звездой и полумесяцем, водным крещением. Договорились, что журнал включают в бюджет Украины, но вскоре началась полоса кризисов, и вышло только шесть номеров.

В этот трудный для нас период появился Сорос с Фондом «Возрождение», и мы с Данилой выпускаем на двух языках книги «Моя Батьківщина», «Мой друг Руслан», «Сказки и легенды», а позже и «Ведмідь-гора». А одновременно с этим на страницах «Крымской светлицы» печатались стихи, рассказы, статьи крымскотатарских писателей и поэтов в переводе Данилы Кононенко. Данила даже подсчитал, что такие публикации оставили свой след в 250 номерах газеты.

В эти годы я восстанавливаю сожженные после высылки татар народные сказки. В Киеве начинает работать издательство «Этнос», при встрече я предлагаю им включить в план издательства книгу «Сказки и легенды» на двух языках. Сначала они отказались, но когда я привез для знакомства переводы Данилы, а это 55 сказок и пять легенд, через две недели директор издательства звонит и сообщает, что прочитали, что таких сказок в украинском фольклоре нет, что они с удовольствием включают книгу в план. Через два года вышла в свет большущая, с прекрасными рисунками книга. Через полгода студенты Киевского университета искусств готовят еще одно красочное издание, уже украинской половины, тиражом в три тысячи экземпляров. Книга очень быстро разошлась с прилавков книжных магазинов.

В 2005 году мы начинаем выпускать ежемесячный восьми-полосный вкладыш для детей под названием «Дитячий світ. Балалар дюньясы. Мир детства». И как всегда все материалы на украинском языке готовит Данила. Очень скоро начинаем получать письма от преподавателей татарского, украинского, русского языков с благодарностью за помощь. Как-то меня пригласили на встречу с читателями. Проходила встреча в центральной библиотеке города Армянска. После выступления было чаепитие с работниками библиотеки, где директор библиотеки сказала с улыбкой, что наши с Данилой книги она выдает учителям крымскотатарского и украинского языков под расписку.

Данила стал настолько популярен в среде наших писателей, что выход каждой новой книги на двух языках не обходился без его помощи. Если бы сегодня была возможность собрать воедино переводческий вклад Данилы в нашу литературу и издать все это, то получилось бы многотомное издание, которое не мешало бы изучить и дать оценку. Одну из таких оценок мы получили из уст редакторов детских журналов Украины. Встреча происходила в Артеке. Я читал на украинском

стихи, Данила короткие рассказы и сказки. Редактора были единомышленны в одном, что всё, прочитанное нами, – это украинская классика! Такая же оценка была дана на Всемирном Шевченковском форуме в 2005 году во Львове, где обсуждался вопрос развития и укрепления украинского языка. Выступая по вопросу развития крымскотатарского языка, я прочитал несколько стихотворений и рассказ «Диктант» в переводе Данилы, показал книги.

Когда вспоминаю о Даниле, я вижу перед собой человека задумчивого, углубленного в себя, и все это чуть-чуть освещено улыбкой. О Даниле не скажешь, что он юморист. Но! Я очень скоро заметил одну деталь: Данила любит юмор! Каждый раз, когда я получал от него переводы, то всегда в папочке сверху лежали те стихи, в которых была хоть искорка юмора. Данила чувствовал юмор! Помню, даю ему на перевод сказку о дураке, который хотел прославиться и сбросил огромный камень в единственный колодец на окраине села. У нас есть пословица: «Если один дурак бросит в колодец камень, то сорок умников не смогут его вытащить». Но времена меняются. Когда я сказал об этой пословице детям, они долго смеялись и объяснили мне, что теперь есть подъемные краны с ухватом, которые могут вытащить этот камень за несколько минут! Сказку я принес Даниле вечером, а утром он мне уже звонит, что перевод готов! Нужно отметить черту характера, творческого характера поэта: он относился к стихам, сказкам, рассказам, которые переводил, с такой же любовью, с какой относился к собственному творчеству! Это не каждому поэту дано, это от Бога.

Данила был человеком добрым, мягким, отзывчивым и к тому же стеснительным. Он был романтиком, его тянуло к сказкам, легендам, к детской литературе, которой всегда была присуща романтика. Все это можно выразить одним словом: он был человеком возвышенной души.. И это от Бога. Главным смыслом его жизни была работа. И он к ней тоже относился с мягкой улыбочностью: трудился не покладая рук всю жизнь, трудился для нас, для окружающего мира, для семьи, для души. Это тоже от Бога. Таким был Данило Кононенко. Таким привел его на нашу грешную землю Всевышний, таким вернул его назад в свое царство. Но душа его жива, она витает над нами и будет витать, пока память о нем будет жива в наших сердцах.

Нузэт Умеров

Самадин
Шукурджі

ВДЯЧНІСТЬ

*Україно, сестро моя!
Скільки доріг,
що пролягли
через ліси і поля,
Кликали і вели мене до тебе!
І ось я в Києві.
Ходжу Хрещатиком,
І таке відчуття –
Ніби нікуди і ніколи
Не від'їжджав я з Криму!
Ніби й не було
весни сорок четвертого.
Ніби й не було вагонів
Із грубезних дощок,
добутих на лісоповалі.
Ніби не було людей-колод,
що стояли наввипинки
по команді «Струнко!»
Ніби й не було гнид,
що цілували мене,
як рідного.
Ніби не було
обстрікування мого народу.
Ніби не було
похоронів без похоронок.
Ніби не було виносу тіл
без носилок.
Ніби не було
шакалячого виття
над свіжими могилами.
Ніби не падали люди
на лісоповалі,
Щоб більше не підвестись
І ніколи не підкоритися
Коменданту!*

Померлі наближали
Смерть вандалізму –
Знали це навіч!
Ми, живі, тільки зараз
про це дізнались!..
Ходжу Хрещатиком
І відчуваю:
Ніколи не від'їжджав я
з Криму.
Ніби не мене везли вагони
у травні сорок четвертого.
Ніби не мене
з Україною розлучали,
а когось іншого.
Ніби не мене облаювали
Несамовитим
матом-перематом,
а когось іншого.
Ніби не мене
шмагали кривавим батогом,
а когось іншого...
Україно, сестро моя!
Якщо раптом ворог
захоче здійснити меча
над твоєю Свободою,
Я – є!..
Поклич мене.
Я готовий іти на плаху,
але тебе
принизити – не дозволю!
1993 р.

Переклад
з кримськотатарської
Данила Кононенка

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Мені завжди щастило в житті на цікавих, неординарних людей. Серед них я окремо виділяю знайомство з Данилом Андрійовичем Кононенком.

...Нас познайомив Микола Сингаївський. Дізнавшись, що ми з сім'єю зібралися на відпочинок до Криму, Микола Федорович запропонував: «До Криму? А чи не змогли б ви, Наталю, завітати на хвильку в Сімферополь, передати мій низький уклін Данилові Кононенку? Чудовий письменник, прекрасна людина! Ось телефон. Заїдьте, прошу!».

Заїхала. Офіс «Кримської світлиці» знайти виявилось нескладно – на одній із кімнат була відповідна вивіска. Данило Андрійович зустрів приязно, з теплою посмішкою «Якими кийвськими вітрами?». «Сингаївськими», – жартую. Передала вітання і всі щирі слова на адресу пана Данила, подарувала свою збірку, на той час першу. Данило Андрійович гостинно запросив до кімнати: «Погляньте, Наталю, ось так ми працюємо. Подивіться – тут народжується «Світлиця»». Я чула, як час від часу дзеленчав телефон, заходили-виходили відвідувачі, хтось запитував Кононенка – звичайний робочий день редакції... Подякувала за все і вже, було, зібралась іти. «Заждіть, Наталю. Тримайте...» – простягнув свіжий номер газети. «Щойно з друку, читайте!». Це була «Кримська світлиця».

А за два дні по тому – пам'ятаю, під час екскурсії Алупкою у мене озвався телефон. «Наталю, вітаю! Це Кононенко. Ваші вірші...» – і я вже не чула екскурсовода, а, відійшовши неподалік, розмовляла з ним про поезію, літературу, улюблені книжки. Про Крим...

Так відбулося не лише знайомство з Данилом Андрійовичем, яке згодом переросло у творчу дружбу, а й ознайомлення з однією з моїх улюблених газет – «Кримською світлицею». Спілкувалися переважно по телефону, обмінюючись новинами, обговорюючи публікації, книжкові заходи, літературні події. Данило Андрійович завжди був цікавим співрозмовником, уважним і щирим.

Я відкривала його все більше і глибше – з розмов, збірок,

які надсилав, з листів... Передовсім відкрила для себе прекрасного поета, тонкого лірика. Часто перечитую його вірші, вкотре дивуючись поетичній індивідуальності, неймовірній проникливості замилування світом... Щемкій радості, сплескам суму, хвилям емоційності.

Його поезію осягаєш серцем, пропускаєш крізь душу, як струм... Недарма Лада Федоровська, критик, сказала про вірші Д. Кононенка, що вони – «душі неприспані тривоги».

Дивувалася про себе: народжений на Черкащані, з «гучної землі Тарасової», з легенд кам'янистого сивого Тясмину, він не забув свого пракоріння, для кого кримська земля стала другою батьківщиною.

*І в шумуванні моря,
як колись,
я чую шелест рідної пшениці.*

Не зрадивши власних переконань, живе Тарасове слово, «пісню батьківського краю» проніс він у палкому серці, а в творчості своїй завжди був сам собою! Для нього Україна була й залишилася єдиною, неподільною:

*Україно моя нескорена,
Невпокорена і свята!*

Над усіма його віршами, перекладами, діяльністю я поставила б епіграф, як лейтмотив і життя, і творчості Поета:

*Мені стократ сьогодні не байдуже,
що буде завтра на моїй землі!*

...Ми могли потелефонувати одне одному не лише у свята – при нагоді, а й просто так... «Що нового, Наталю?» Поцікавитися, як справи. Несподівано запитав, чи я член Співки письменників. Кажу, що ні, недостатньо рекомендацій. Запитує: «Чому ж ви мовчите, чому не звертаєтесь?». І невдовзі на мою адресу надійшов лист, а в нім – рекомендація до Співки письменників! І підпис: «Д. Кононенко, член НСПУ з 1979 р., чл. квиток № 00872». Я, горда і щаслива, з вдячністю вважаю Данила Андрійовича одним із своїх «хрещених батьків» на творчій ниві – він був для мене і критиком, і наставником, і порадником.

Часто мова заходила про «Кримську світлицю» – розпові-

дав, зокрема, як нелегко працювалося, як плекали газету всупереч антидержавній політиці, що проводилася на півострові в останні роки, коли поволі з кримського масмедійного простору витіснялись україномовні видання, книжки, розумні передачі. Пам'ятаю, як бентежився він від «отрути» так званого закону про двомов'я! В одному з листів писав: «Спасибі вам за добре ставлення до Богом і владою забутої «Кримської світлиці»! Тримаємось, як можемо!». Газета для нього була багато більше, ніж дітище, ніж справа всього життя. У ній він бачив рупор українськості, інструмент державотворення, об'єднавчий дзвін соборної України!

Проте з якою радістю і гордістю Данило Андрійович відгукувався про своїх колег, одностудців-відчайдух (його слово!), які своєю звитяжною працею в неймовірно тяжких умовах випускали газету, працювали над кожним номером, аби «Світлиця» світила, жила, гуртувала під своїм державним дахом усіх кримчан! Дякував колегам і небайдужим людям, дякував бойовому і енергійному редакторові Віктору Качулі, котрий не дав «рятівникам» з Києва схоронити газету. Відроджена – радів! – вона знову зігриває своїм теплом українців Таврійського краю. Казав: «Не уявляю себе поза «Світлицею». Бо чим же ще так можна потішити душу?» Громадянський голос Данила Кононенка, як і всіх «світличан», був завжди сильним, чутним, а позиція – стійкою і несхитною!

Непогамовний і небайдужий, він мав безліч ідей і міг запалити ними інших. Не перелічити всього зробленого ним на ниві української духовності, культури, публіцистики, журналістики, освітянської справи. Бажаним гостем завжди був у школах, бібліотеках, «вишах». Проводив безліч літературних турнірів – від «Джерельця» серед наймолодших – до «Ми – діти твої, Україно!» серед шкільної молоді. Так у юні кримські серця впевнено засівав рідне слово, українські культурні цінності, зерна добра і любові, прищеплював молодому пагінню любов до рідної мови, сприяв його національному загартованню. Радів, коли у творах обдарованих дітей знаходив свіжий художній образ, живу думку. А за підсумками конкурсу видавав книжечки переможців, до кожної з яких власноруч писав

передмову. Він володів воістину Божим даром – умів любити дітей, тішився їхнім успіхам, і вони йому відповідали такою ж приязню! Коли тільки все й встигав – за надзвичайної віддачі та відповідальності!

Був неймовірно турботливим дідусем – обожнював своїх Данила, Надійку, Миколу. Пригадую, Данило Андрійович з радістю поділився, що в одному з конкурсів з української мови імені Петра Яцика серед багатьох учнів (а це більше тисячі!) брав участь і його старший онук – Данилко.

Про Д. Кононенка як перекладача варто сказати окремо. Він «будував мости духовного єднання» з багатьох мов українською – про це яскраво свідчила «Світлиця»: друкувалися переклади повістей, казок, віршів, есеїв – жанрова різноманітність гідна подиву! Але мене вражає мовний діапазон зацікавлень Данила Андрійовича: він перекладав з кримськотатарської, російської, білоруської, молдавської, таджицької, грузинської, чуваської, адигейської, з алтайських мов, угорської! Ці мости були відчутними, надійними! «Що для Вас переклади?» – запитувала. Саме ця сторона його творчості для мене була найбільш утаємниченою... Як – міркувала про себе не раз, дивуючись ретельно збереженій на оповіднім тлі тексту національної автентичної канви, настрою, духу. «Це, – казав, – як друге кохання. Обов'язково якимось розповім!»

...Востаннє ми розмовляли напередодні Нового року, в кінці грудня. Я вітала Данила Андрійовича з наступаючим 2015-м роком і з прийдешнім днем народженням, бо від'їжджала далеко і надовго, на новорічно-різдвяні свята. Голос був, як завжди, жвавим, Данило Андрійович перебував у гарному гуморі... Ні тіні якої недоброї, ні передчуття – у мене тоді не виникло. Якби ж було знати, що то остання розмова із Майстром...

Відомий письменник, невтомний перекладач, заслужений журналіст України, заслужений діяч мистецтв Автономної Республіки Крим, лауреат премії ім. Степана Руданського Кримського фонду культури, один з фундаторів «Кримської світлиці», багаторічний очільник Кримської організації Спілки письменників України, заступник голови Кримського республікансь-

кого товариства «Україна-Світ», член правління Всекримського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, понад десятиліття – голова журі Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика в Криму... Але найголовніший його талант – бути Людиною. Завжди і всюди, за будь-яких обставин. Данило Кононенко – Українець з великої літери, Громадянин і Поет, який усе своє життя перелив у слово любові до рідної землі, в останні хвилини життя пішов у засвіти з Україною в серці...

Вже більше року, як Україна в горі своїм «в чорну печаль запнулася». А сум чимдалі відчутніший. Це через те, що лиш з роками все більше розумієш і осягаєш велич утрати...

...Нині неспішно гортаю вирізки з «Кримської світлиці». Завдяки Данилу Кононенку маю багато приятелів і друзів з різних куточків країни. Вдивляюся у кожне фото, перечитую листи – ніби голос чую... Пригадую ту чи іншу розмову. І біль огортає від смутку, що писати і згадувати про Данила Андрійовича доводиться в минулім часі. Але Поет – серед нас, він живий невмирущим скарбом своєї творчості, що залишилася нам у спадок. Згадаймо його пам'ятне «Вік Україну люби!», і ніби вчора написаний, такий актуальний сьогодні вірш-звернення, вірш-заповіт «Слово до кримських українців»:

Земляки мої кримські!

Та ж випряміть плечі

і спини!

З-поміж інших в Криму

Хай і ваші бринять голоси!

Знаю: Собор Його душі був чистим і високим. А нам – рівнятися і dorостати!

**Наталія Волошко,
член Національної спілки письменників України**

Дорога Наталю!

З насолодою читав Ваші
справли, дякую за тавтологію,
поетичні фразеї! Відгувається
Ваша філігранна праця над
різким словом. Спасибі Вам,
що не розмінюєте різку мову
на дешевеньку "попсу".
Три фатози нагадайте ще!
А ще Вам — Антологія
втринь про Крим. Сподіваюсь,
що в III-му виданні будуть
і Ваші кримські фразеї!

Вітайте чл. Сингівського.
Коплює б віддрукувати і його вірши-
та, на жаль, не маю його збірок.
Щастя, любові, добра Вам!

микола Данило Кононенко,
16.02.09 ~~Сингівський~~

Один з листів Данила Кононенка до Наталі Волошко

ПРОСТИЙ І ЩИРИЙ

Спочатку моє знайомство з Данилом Кононенком було, так би мовити, заочним. Виходець з Полтавщини, котрий на стику 50-60 років очолював сімферопольське об'єднання «Гроно», талановитий і запальний поет Дмитро Шупта, коли я після Кримського педінституту був призваний в армію і потрапив в Одеський військовий округ, якимось написав мені з Криму: «Тобі привіт від брата-солдата поета Данила Кононенка». Потім ми всі троє тривалий час, відвідуючи літоб'єднання, вельми часто зустрічалися, палко обговорюючи як літературні новини, так і громадське становище українства в Криму, тобто мали змогу дружньо спілкуватися.

Данилові довелося, як він справедливо сказав, «тягнути лямку, як солдату при цараті» на посаді відповідального секретаря Кримської обласної організації Спілки письменників України. А роботи було невпрогорт, особливо з молодими ав-

В редакції «Кримської світлиці» (зліва направо): П. Вольвач, В. Качула, Д. Кононенко, М. Вишняк, Ф. Степанов

торами. І треба було ладити з усіма. Це – неабияке психологічне навантаження.

Та пройшовши школу армійського гарту, Данило Андрійович спромагався гуртувати колектив як членів СПУ, так і об'єднанських неофітів, серед яких було й чимало графоманів.

Десь на стику 1995-96 років за порадою мого земляка професора Степана Крижанівського та відомого прозаїка Михайла Медуниці я поїхав у рідний Кривий Ріг працювати в журналі «Кур'єр Кривбасу». Повернувшись з Криворіжжя, активно почав видаватися, маючи вже певний життєвський досвід. І коли репрезентував Д. Кононенку свої книги, він завжди уважно їх читав і спонукав на подальшу творчість своїми схвальними оцінками.

Не можу сказати, що між нами не було затятих літературних суперечок. Але вони не могли бути антагоністичними, бо Данило Андрійович, як і всі ми, вихідці із села, могли врешті полагодити між собою. Він брав простотою, був людиною, сповненою дотепності і тактовності, та й сам писав талановиті поезії, котрі проходили через його непогамовне серце.

Ось недавно не стало поміж нас Данила, людини простої, талановитої, напрочуд щирої.

Що робити?

Гадаю: високо тримати прапор справжньої літератури у сукупності з душевним добродійством. Отже, не каламутити воду літератури і життя, а всіляко дбати про її чистоту, якою й було сповнене поетичне слово нашого незабутнього Данила Андрійовича Кононенка.

Федір Степанов

ДОБРЕЙШЕЙ ДУШИ ЧЕЛОВЕК

Начало 1990-х годов. Крымские татары массово возвращаются на свою историческую родину, в Крым. Естественно, и мы, писатели, дольше оставаться в изгнании не могли. Мы должны были быть вместе с народом. Поэтому крымскотатарские писатели (как всегда безденежные и поэтому не имевшие возможности, в отличие от многих соотечественников, купить дом в Крыму и переехать сюда) после долгих раздумий обратились с письмом в Союз писателей СССР, членами которого являлись, с просьбой построить многоквартирный дом в Симферополе. В начале 1991 года секретариат Союза писателей СССР принял решение построить в Симферополе 48-квартирный дом для наших писателей и выделил 200 тысяч рублей для начала строительства этого дома. Но Симферопольский горисполком почему-то отказался от этого проекта и вместо этого выдал нам решения о выделении земельных участков для строительства частных домов. Вот так уже в начале 1992 года мы, писатели, коллективы журнала «Йылдыз», газеты «Янъы дюнъя» и отдела крымскотатарской литературы ташкентского издательства, вернулись на родину и в основном стали обустраиваться в Симферополе.

В том же году, когда распался Советский Союз, Украина стала независимой, а в Киеве образовался Национальный союз писателей Украины (НСПУ), украинские писатели в Крыму создали свое объединение – Крымскую республиканскую организацию НСПУ, председателем которой стал наш друг Данила Кононенко. Крымскотатарские писатели, вернувшиеся из депортации в Крым, в 1993 году приняли членство НСПУ и создали свой Совет крымскотатарских писателей, во главе которого стал поэт Шакир Селим. И наш Совет вошел в Крымскую организацию НСПУ как самостоятельная структура. Организацией стали руководить два сопредседателя – Данило Кононенко и Шакир Селим.

Різа Фазил

Вот с этих пор и до безвременной кончины Данилы мы с ним тесно общались, с каким бы вопросом к нему

ни обращались, он внимательно выслушивал, четко реагировал и старался помочь в решении любых проблем. Данила был тактичным, добрым, честным, справедливым человеком. Он очень хорошо относился к нам, крымскотатарским писателям. Своей поддержкой и советами он помог нам адаптироваться в новых для нас условиях. Данила переводил на украинский язык произведения многих крымскотатарских писателей. Работая в газете «Крымская светлица», часто публиковал в газете как произведения наших авторов, так и статьи о крымскотатарской литературе и писателях.

Как истинный литератор, он живо интересовался историей крымскотатарской литературы. Я предложил ему познакомиться со своей обширной статьей об истории крымскотатарской литературы. Статья ему очень понравилась, и он хотел перевести ее на украинский язык и опубликовать. Но не успел этого сделать, не суждено было. Безвременно ушел из жизни наш Данила-бей, как мы его называли. Добрейшей души был человек... Пусть земля будет ему пухом...

Риза Фазыл

Аблязіз

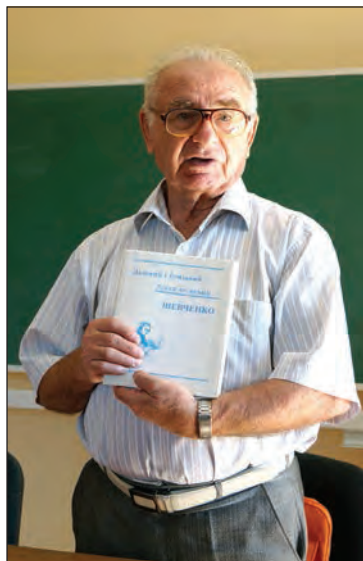
Велієв

МОЄМУ НАРОДУ

*Ти в вогні не згорів,
Не загинув у вирі-пучині,
Як на тебе Той рік
Кинув стільки і лиха, й незгод!
І, здавалося, доля твоя
Догорає, неначе лучина,
Але вистояв мужньо
Мій кримськотатарський народ!
Травень сорок четвертого.
Радість визволення розквітла.
Але чом вартові
Не відходять від наших дверей?!
Чом із рідних осель,
Де було стільки щастя і світла,
Автоматники гонять
Жінок, стариків і дітей?!
І неспішно на схід,
Ніби гусінь, повзли ешелони,*

*А з вагонів – прокляття
Катам, і вождям, і вікам...
А в вагонах «телячих»
І крики, і плачі, і стогін...
Не ховали померлих –
На поталу лишали вовкам.
Дикі хащі лісів
Крижаного Уралу
І гінка далечінь
Азіатських гарячих степів...
Новим захистком тут,
Батьківщиною другою стали
Для таких непокірних і гордих
І дочок твоїх, і синів.
Як над нами знущались,
Глумились і люто ганьбили
Коменданти і їхні прислужники
Ситі, пихаті і злі.
Слово «кримський татарин»*

*Навіть згадувать
заборонили,
Начеб кримських татар
Не було і нема на землі!
Але вистояв ти,
мій народе,
Назло всім намовам.
І легкого шляху
Не шукав у своєму житті.
Не зламали борців
Ні тюремні іржаві закови,
Ні Сибір, ні ГУЛАГи,
Ні етапи жорстокі й круті.
Скільки їх,
Тих, хто мужньо боровсь
За свободу,
Полягло у борні
За священне за право своє!
Щоб вернуть на віки
Чесне ім'я могого народу
І сказати усім:*

Аблязіз Велієв

*Ми – живі,
Ми не вмерли, ми – є!
День сьогодні сумний.
День сьогодні трагічний і чорний.
В день травневий колись
Нас погнали назустріч вітрам.
Ми вертаємось в Крим.
Він, як мати,
Зігріє й пригорне,
Тільки ж хто відповідь
За все зло, заподіє нам?!
Будьте ж прокляті ті,
Хто прирік нас на горе і муки,
Хто засіяв між нас
Дике поле із розбрату й чвар.
– Ми відродимось! –
Клятву урочу
Дають наші діти і внуки,
Ми розкажемо правду
Про трагедію
Кримських татар!
Травень 1994 р.*

*Переклад
з кримськотатарської
Данила Кононенка*

ТАЛАНТ И ДОБРОТА

Четверть века мы были близко знакомы с Данилой Андреевичем Кононенко. Состояли в одном творческом союзе, жили в одном городе и регулярно встречались по поводу творческих работ.

Мы создали и в течение нескольких лет совместно издавали двуязычный (крымскотатарско-украинский) детский журнал «Йылдызчыкъ – Зірка». Я редактировал крымскотатарскую часть, а он украинскую.

Он был очень талантливым и добрейшим человеком. Я всегда восхищался его трудолюбием.

Работая в редакции украинской газеты «Кримська світлиця», он вел в ней детское приложение «Джерельце» и, можно сказать, был его мотором. Сколько молодых талантов раскрыл он через эту газету, не сосчитать.

Данило Андреевич был не только хорошим поэтом, журналистом, но и прекрасным переводчиком. Мы его называли мостом между украинской и крымскотатарской литературой.

Можно сказать, что он перевел все крымскотатарские народные сказки и легенды на украинский язык (книги «Къырымтатар халкъ масаллары ве эфсанелери – Кримськотатарські народні казки та легенди», Симферополь, 2002, «Бешсалкъым бей – П'ять грон винограду», Симферополь, 2004, двуязычный «Къырымтатар халкъ масаллары ве эфсанелери – Кримськотатарські народні казки та легенди», Киев, 2007).

В трёхтомной двуязычной антологии крымскотатарской поэзии и прозы за 8 веков: «Кунештен бир парча – Окрушина сонця», Киев, 2003 и «Къарылгъачлар дуасы – Молитва ластівок», Киев, I т. - 2005 и II т. – 2006 переводы Данилы Кононенко занимают солидное место. Здесь можно прочитать стихи Ю. Темиркая, Ш. Селима; прозаические произведения А. С. Айвазова, И. Паши, Р. Халида, И. Асанина, Р. Фазыла, Н. Умерова, Р. Али, Э. Амита, С. Шукура, С. Нагаева, Ш. Рамазанова в переводе Д. Кононенко.

В разные годы он переводил множество поэтических произведений крымскотатарских поэтов на украинский язык. Все они вошли в солидный поэтический сборник Данилы Кононенко «Батьківцино, здрастуй!», выпущенный в 2008 году в Симферополе издательством «Доля».

Здесь можно познакомиться с творчеством И. Гаспринского, Н. Челебиджихана, Б. Чобан-заде, Э. Шемьи-заде, С. Эмина, Р. Мурада, Ю. Темиркая, Ч. Али, И. Асанина, Джеваире, Н. Умерова, Ш. Селима, Э. Фазыла, И. Абдурамана, Б. Мамбета, Р. Халида, А. Велиева и других крымскотатарских поэтов в прекрасном переводе Данилы Андреевича.

Эта книга открывается более чем 30-страничным предисловием самого автора под заголовком «Мости духовного єднання», где автор в развёрнутом виде рассказывает о крымскотатарско-украинских литературных связях.

Об этих многолетних литературных связях двух наших народов невозможно говорить, не упоминая имени Данилы Андреевича. Потому что его заслуга в этом огромна.

Мы, крымскотатарские литераторы, никогда не забудем этого талантливого поэта, писателя и переводчика, скромного, отзывчивого, трудолюбивого человека. Мы считаем его частичей нашего народа, нашей литературы.

Аблязиз Велиев

СЕРЦЯ ПРАВДИВІ ПРИТЯГАЮТЬ ГРІМ

З Данилом Андрійовичем Кононенком я познайомилася в Сімферополі в середині 70-х років минулого сторіччя на поетичному семінарі, який організували тоді для молодих поетів-початківців небайдужі члени Кримської обласної організації Спілки письменників України. Це був той час, коли українська мова на зросійщеному півострові була у дикій неповазі та загоні, а навкруги панувало іншомов'я. Я завжди потрапляла на семінар, де членом журі був Данило Кононенко, український поет, бо думала та писала поезії українською, своєю рідною мовою. Данило Кононенко, будучи на той час відповідальним секретарем цієї Спілки, робив усе для того, щоб голоси молодих українських поетів зазвучали з повною силою.

Мої поезії члени журі на семінарах визнавали такими, що мають право на те, щоб їх читали люди, тому завжди рекомендували для друку в колективних збірках. Але мої поезії так і не були надруковані в радянський період. Бо, на відміну від багатьох літераторів-початківців 70-х років, я, працюючи на великому хімічному підприємстві – Кримському заводі пігментного діоксиду титану «Титан», не писала віршів про виробничі вахти і передовиків соцзмагання. Моя поезія пульсувала такими живими і животрепетними темами, як кохання, материнство, любов до ближнього. Тому, мабуть, видавці не поспішали видавати мої вірші. Адже тодішня компартійна ідеологія вимагала від творців звеличувати працю передовиків виробництва... А лірика завжди була на «задвірках» поетичних збірок, була чимось другорядним, не актуальним. Данило Кононенко дуже переймався та-

*Д. Кононенко
і Є. Пономаренко*

ким несправедливим ставленням до мене, але зробити нічого не міг. На відміну від деяких інших поетів, які закидали мені про відсутність компартійної тематики моєї поезії (в цьому вони бачили причину того, що мої поезії не друкують), він жодного разу не сказав, що треба написати щось таке «компартійне», щоб умилювати видавців. Казав лише: «Пиши про те, про що нашіптє тобі твоя душа. Адже справжньої поезії без душі не буває. Вірші без душі – то холодне каміння. Ще прийде і твій час, надрукують і твої поезії для широкого загалу!»

І такий час настав, коли Україна, нарешті, здобула свою державність. І саме Данило Кононенко разом з іншим моїм поетичним наставником – Зигмундом Левицьким підготували до друку мою першу поетичну збірку «Вогонь життя». Він же написав і передмову до цієї збірки, назвавши її «Жінка з Адамового ребра», прочитавши яку, я ахнула і сказала: «Чи це я така справді, чи Ви, Даниле Андрійовичу, мені такі компліменти як аванс видали?» На що він, посміхаючись, відповів: «Ні, Єво, це не аванс. Це таки про тебе – таку, яка ти є насправді: полісянка зі світлими очима, яка була і залишилася щирою українкою». Ця похвала і досі відлунює мені і надає сили і наснаги.

Я написала чимало поезій під впливом наших розмов з Данилом Андрійовичем. Умів він так сказати, що його слова западали в душу і не давали спокою, аж поки не виливалися поетичними рядками на білий папір. Це і поезії «Балада про журавля», «Соняшники», дві поезії «Данилові Кононенку», написані в 1999 та 2000 роках, та інші. Ось про це я і хочу розказати.

Якось йому поскаржилася на те, що дуже часто хворію, а брак коштів призводить до того, що я часом беру допомогу, яку надає мені керівництво заводу, зважаючи на те, що я маю малих дітей. На це він сказав: «Навіть горді птахи, коли не можуть полетіти за море у вирій з перебитим крилом, беруть хліб з рук людини зимою, щоб зміцніли крила. А весною вони знов гордо приєднуються до своїх зграй! Не журись, зміцніють і твої крила! Полетиш. Ти зможеш!» Ось під впливом цих слів і з'явилася поезія «Балада про журавля»:

Захотіли журавля
Приручити,
І по вулиці гулять
Приручити.

Рвавсь у вирій він з крилом
Перебитим.
Тихшав клекіт над селом –
Не злетіти...
А зимою брав хліб з рук –
Жити треба.
Відлучався від подруг
І від неба.
Тільки сніг побіг струмком
У долини,
Клин з'явився над селом
Журавлиний.
І рвонувся з рук людських
Він щосили:
Журавель розправить зміг
В небі крила.
Клекіт чути іздала –
Тихше, тихше:
На одного журавля
Стало більше.

Якось Данило Андрійович дуже зацікавився тим, що в моїх поезіях так часто згадується сонце. «Чи не сонцеклонниця ти, часом?» – запитав. І мені довелося розповісти, що на північному Поліссі, де так мало сонячних днів, і досі моляться богу Сонця Ярилові (не забуваючи при цьому молитися і Христу!). І що серед моїх родичів є навіть ті, що мають прізвище «Рахвальські», що значить: «Ті, що хвалять сонце». І про батька свого розповідала, про нашу велику сім'ю, в якій всі теж обожнюють сонце. «А ти напиши про це, ти так гарно про це розповідаєш! Напиши!» – сказав мені Данило Андрійович. І після цієї щирої розмови у мене з'явився вірш «Соняшники»:

В Поліссі по картоплі навесні
Садили з братом соняхи ясні,
Та виростать їм не давав наш тато:
Він добре знав, що зернята ясні
Не краще бараболі на столі,
Коли сидить за ним дітей багато.
І тільки на межі і під віконцем

Тяглись голівки соняхів за сонцем,
Що влітку посміхалось із-за хмар.
Привчав нас батько сонечко вітати,
Молитися йому навчала мати,
Бо всім тепло воно давало в дар.
Я соняхи саджаю під віконцем
І вірю в те, що це посланці Сонця –
Залишив їх бог Сонця на Землі,
Коли спускався пращурів учити
Орати, зерно сіять, молотити –
Тому й живуть вони в його теплі.

Ось ще про поезії, що народилися під впливом Данила Андрійовича.

У мене, в немолодої вже жінки, народився син. Тому я дуже переймалася тим, як краще його виховувати. Поезій у цей час писала так мало, що одного разу, в 1999 році, навіть поскаржилася Данилові Андрійовичу на нестачу часу через те, що весь мій час забирає дитина. На що Данило сказав: «Найкращий твір твій – це маленький син!» Після цієї розмови і з'явився вірш «Данилові Кононенку»:

Син не дає мені писати вірші –
Задумаюсь і тут же чую: «Мам!»
Всі рими розбігаються, як миші,
Не розбереш вже, де хорей, де ямб.
А амфібрахій – той тікає зовсім,
Не частий гість у мене анапест.
Та рада все ж, що в цю жорстоку осінь
Зосталась не сама я, яко перст.
Бо дочки вже свої гніздечка звили
Й туркочуть, ніби горлиці, вони.
Та радує мене синок мій милий,
Хоч додає у коси сивини.
Сьогодні Ваші я слова згадала –
Жалілась якомсь: «З сином не до рим».
А Ви, мене втішаючи, сказали:
«Найкращий твір твій – це маленький син!»

А то ще якомсь поскаржилася на те, що цілих дванадцять років я не писала віршів. Стільки часу згаяла! А Данило й каже: «Єво! Та ти ж птиця-Фенікс! Подивишся на тебе, коли

ти хворієш, – і жаль бере. А потім ти, як птиця-Фенікс з попелу, встаєш знову, на диво всім, здоровою і всіх нас радуєш! Чи тобі журитися за ненаписаними віршами? Ще напишеш їх і, повір мені, багато!» Ця розмова знову привела до написання вірша «Данилу Кононенку»:

* * *

*«Гори, щезай в пожежах самоспалень,
В гірких руїнах власних попелищ».*

Ліна Костенко

Сказав мій вчитель Зигмунд: «Стільки років
Ти, Єво, не писала ні вірша».
І з докором і жалем карооко
Дивилася тоді його душа.
Мені той погляд душу розтривожив.
Змовчала, бо не знала і сама, –
Чи хто моє вже серце заморозив,
Чи порвана була в душі струна?
Та тільки я дванадцять літ мовчала,
А роки ті – zenit мого життя...
І знову Ваші я слова згадала:
«Ти – птиця-Фенікс. З попелу буття
Встаєш щоразу горда й величава,
Дивуєш всіх окрасою пера».
Ось відповідь: не лебідь я й не пава,
А Фенікс, що до попелу згора,
Завжди в пожежах самоспалень,
Щеза в руїнах власних попелищ:
Коли загнати хочуть до копалень,
Тоді вогонь спалахує, й гориш!
Я – птиця-Фенікс, незбагнений птах:
Тепер із свого попелу постала,
Що б Доля там мені не готувала, –
Згорю я знов на попіл у думках!»

А ще якось я сказала Данилові Андрійовичу, що поезія у мене жіноча, пишу «все про кохання, все про любов». Напевно, через це серед моїх читачів мало чоловіків, бо їм зовсім нецікаво все це читати. Данило Андрійович засміявся, а потім з якоюсь замріяною усмішкою сказав: «Помиляєшся, Єво! У

кожного чоловіка була і є кохана жінка. І коли чоловік читає те, як ти написала сповідь жіночого серця, то йому здається, що це його кохана ласкаво промовляє до нього твоїми словами. Або ось, наприклад, в твоєму вірші «Єва» є такі слова:

З коханим у теплі
Жить добре на землі,
Та тільки я цього тепла не маю.
І боляче мені,
Що марно линуть дні,
Бо не з тобою вигнали із раю.

Ці слова до солодкого болю іноді б'ють по серцях чоловіків, бо не кожен з них може забути своє перше кохання, особливо, якщо дівчина теж відповідала взаємністю, але заміж чомусь не пішла. А ці слова – це як признання тієї, першої, дівчини... І здається вже чоловікові, що це його перша кохана промовляє до нього і жалкує за ним і за тим, що не він зігріває її в цьому світі».

...Моє серце раз по раз охоплює глибокий жаль за Данилом Андрійовичем, який так рано пішов від нас за обрїй. Пішов тому, що мав правдиве серце, а такі завжди притягають грім. Від ударів громів, що останнім часом дуже часто почали сипатись на щире серце Данила Кононенка – видатного поета-українця, людини, якій завдячуємо ми, поети та письменники Криму, українці (і не тільки українці!), воно і зупинилося. Серце, у якому була палка любов до всієї України й до Криму, де пройшла більша частина його свідомого життя. До України, яку він боронив від нападів недругів. І частину свого щирого серця він полишив усім нам. І воно світиться, мов райдуга в небі. Це сяйво надає всім наснагу, яка потрібна нам, бо ми ще можемо своєю творчістю прислужитися рідній Україні. А Данило Андрійович наш вже там, десь за горизонтом, де сяє ласкаво йому небесний світ, де вже немає ні плачу, ні гіркоти. І наздоганяє він своїх друзів, що відійшли раніш за нього за цей горизонт.

І всі вони тепер на тих стежках,
Що стелються в оселю Бога-Сонця.
І дивляться з небесного віконця,
Й Дажбога просять наш полегшить шлях.

Єва Пономаренко

* * *

*Ці вечори, ці тихі вечори,
Коли сади плодами вщерть налиті,
Тоді я найщасливіший у світі.
Облиш усе. Присядь. Заговори.
Тремтять тополь зелені прапори,
Блищать зірки, мов вишні перемиті.
І ми удвох, розмовою зігріті,
У сяєві, що цідиться згори.
Рука в руці. І синій вир очей.
І ця земля, що нам повік належить,
Й твоє засмагле на вітрах плече
Мене хвилює, радує, бентежить.
А вечір в ніч нечутно так тече,
І небеса супутники мережать.
14.06.1980 р.*

* * *

*Люблю тебе, як сонце любить квіт.
Люблю тебе у радості й замрії.
Моя любове, віро і надіє.
Люблю тебе, як сонце любить квіт.
З тобою я – і серце молодіє,
І ласкою виповнюється світ.
Люблю тебе у радості й замрії,
Люблю тебе, як сонце любить квіт.*

* * *

*Високе небо у твоїх очах.
Таке блакитне і таке безкрає.
Загляну в них – і серце завмирає.
Високе небо у твоїх очах.
У них веселка кольорами грає,
Кохання в них палає, мов свіча...
Високе небо у твоїх очах,
Таке блакитне і таке безкрає.*

ПРАВ БЫЛ ЭККЛЕЗИАСТ...

Мы не были друзьями: это были уважительные отношения людей, занимающихся одной профессией – литературой – и поэтому периодически оказывающихся в одной лодке. Впервые я всерьёз пообщался с Даниилом Андреевичем в середине 2004 года в кабинете заместителя председателя Совета министров Автономной Республики Крым Казарина Владимира Павловича, когда рассматривался вопрос о том, чтобы ликвидировать Союз писателей АРК, а наиболее профессионально грамотных писателей принять списком в Крымскую организацию Национального союза писателей Украины, создав таким образом в Крыму и Севастополе мощную писательскую организацию. Кроме меня – тогда ответственного секретаря Союза писателей АРК – при обсуждении этого вопроса присутствовал председатель Союза писателей АРК Владимир Бушняк и председатель НСПУ Владимир Яворивский. Данила Андреевич возражал против этой идеи, настаивая на том, чтобы вопрос о

*Зліва направо: М. Вишняк, В. Кілеса, Д. Кононенко,
Т. Халілов, А. Велієв*

приеме каждого писателя из Союза писателей АРК решался на заседании Крымской организации НСПУ, но ему объяснили, что ввиду исключительности и важности проблемы решение о приеме новых членов будет принимать Президиум НСПУ. После этого Данила Андреевич, возглавлявший Крымскую организацию НСПУ, подал в отставку.

Закончилось время раздоров и споров, и в 2013 году в Крыму удалось создать мощную писательскую организацию – Крымскую республиканскую организацию НСПУ, – объединившую украинских, крымскотатарских и русскоязычных писателей Крыма и Севастополя. Вместе с Данилой Кононенко я состоял в Президиуме КРО НСПУ и редакции литературного журнала «Крым». На заседаниях Президиума, проходивших под руководством Б. Г. Финкельштейна, я и Данила Андреевич сидели рядом, часто обсуждая не только литературные, но и бытовые вопросы. Мне нравились в Даниле Андреевиче немногословность, отсутствие патетики и самовосхваления, – качества характера, присущие многим писателям. Его ответственность в решении поставленных задач я как заместитель главного редактора журнала «Крым» почувствовал при подборе Данилой Кононенко произведений для украиноязычного раздела журнала, куда, благодаря его стараниям, попадали только высокохудожественные стихи и рассказы.

Прав был Экклезиаст, говоря, что все проходит... Распалась Крымская республиканская организация НСПУ, похоронив надежды и обещания... Умер Данила Андреевич Кононенко. Царствие ему небесное! Он был настоящим человеком.

Ниже я привожу предисловие Данилы Кононенко в №4 журнала «Крым» за 2013 год, в котором он дает характеристику современной украиноязычной литературы Крыма.

Вячеслав Килеса

ВРЕМЁН СВЯЗУЮЩАЯ НИТЬ

Часто задумываюсь над судьбой украинской литературы в Крыму, которая всегда была прочно связана с именами наших классиков — Степана Руданского, Леси Украинки, Михайла Коцюбинского, Агатангела Крымского, Александра Олеся и многих других. Но это, так сказать, времена более отдалённые. А вот в послевоенные годы, когда Крымская область

территориально в 1954 г. вошла в состав Украинской Советской Социалистической Республики, украинская литература в Крыму как бы приобрела второе дыхание.

Крымская писательская организация стала областным отделением Союза писателей Украины. Одним из первых её руководителей стал известный украинский поэт Иван Нехода. Он-то в конце 50-х – начале 60-х годов прошлого столетия и сплотил вокруг себя молодых украинских литераторов, которые заявили о себе зрелыми произведениями. Среди первых, чьи книги на украинском языке увидели свет в местном симферопольском книжном издательстве «Крымиздат», были Степан Литвин, Владимир Шахнюк, Дмитрий Черевичный, Лидия Кульбак, Анатолий Логвиненко...

Вскоре эта молодая писательская когорта пополнилась именами Валентины Невенчанной, Александра Губаря, Ореста Корсовецкого, Валерия Тарасова... Но вот в 90-е годы издательское дело на государственном уровне пришло в упадок. Его заменили частные издательства. Издать книгу можно было (да и поныне так!) только за свои деньги. Не каждому автору это под силу. Приостановился приток молодых талантов в литературу и в украинскую в частности. Кроме единственной в Крыму украиноязычной общественно-политической и литературной газеты «Кримська світлиця», печататься молодым авторам было негде. Но и здесь, благодаря газете, раскрылись таланты сельских учителей, впоследствии членов Национального Союза писателей Украины Василия Латанского, Катерины Степчин, Веры Палёхи, работников вузов Светланы Кочерги, Виктора Гуменюка, Михайла Вишняка. А с возрождением литературно-художественного журнала «Крым», который начал выходить в нынешнем 2013 году на трёх языках – русском, украинском и крымскотатарском, в украинском современном литературном процессе Крыма появились новые и талантливые авторы.

Весомо заявил о своём таланте прозаик журналист Виктор Стус, автор нескольких книг повестей на историческую и современную тематику. Его повесть «Повернення з Іносвіту» была опубликована во втором номере «Крыма» и получила немало хороших отзывов.

Галина Литовченко начинала свой творческий путь как по-

этесса. Её первые стихи были опубликованы на страницах «Кримської світлиці», а затем выходили отдельными сборниками, которых у неё уже три. Интересный цикл стихов «Заказья в спогадах українки» был опубликован в первом номере «Крыма», а в последующих номерах Галина Литовченко выступила уже как талантливый прозаик. Кстати, и в этом, четвёртом номере «Крыма» публикуется её один из лучших рассказов на современную тематику «Романтична авантюрка».

В третьем номере «Крыма» заявил о своём даровании прозаика севастополец Борис Нестеренко. Появились интересные произведения Виктора Качулы, Виктора Виноградова, Василия Латанского. Как педагог с большим стажем Василий Григорьевич размышляет о современной школе, об учителях, о духовном и нравственном воспитании подрастающего поколения. А опытный стихотворец и литературный критик Фёдор Степанов выносит на читательский суд свою поэму «Кадеш».

Хорошо, что на страницах журнала присутствуют произведения тех, кого уже нет среди нас. Большое творческое наследие оставил для нас литературовед Александр Губарь. Его ценные исследования о связях украинской литературы с другими литературами – белорусской, армянской, крымскотатарской, итальянской и другими занимает почётное место на страницах «Крыма». А с глубоко аналитическим исследованием об учёном с мировым именем Агатангеле Крымском читатели могут познакомиться в этом, четвёртом, номере «Крыма».

На страницах украинского раздела журнала «Крым» почти в каждом номере появляются переводы произведений из других литератур, в частности, из крымскотатарской. Эту новую для нас литературу мы открываем для себя с большим интересом, так как раньше о ней почти ничего не знали. Читатели уже познакомились с произведениями поэта Аблязиза Велиева и прозаика Айдера Османова, а в четвёртом номере публикуются стихи на украинском языке в переводах Миколы Мирошниченко Юнуса Кандыма. Юнус Кандым рано ушёл из жизни. Он активно переводил на крымскотатарский язык произведения Тараса Шевченко, Леси Украинки, Михайла Коцюбинского и других. Переводная проза в этом номере представлена рассказом Таира Халилова, а в планах на будущее — новые интересные произведения крымскотатарских авторов. И не

только крымскотатарских. «Крым» уже знакомил читателей с захватывающей повестью Валерия Басырова «Тогда, в пятидесятых...», а на подходе его талантливые рассказы и стихи. Знакомились читатели и со стихами классика белорусской поэзии Максима Богдановича, рано ушедшего из жизни и похороненного в Ялте.

В четвёртом номере читатели смогут прочитать публицистический этюд писателя из Волыни Виктора Лазарука об Амет-Хане Султане, лётчике, дважды Герое Советского Союза. Глубокую аналитическую статью о новых книгах Виктора Стуса написал Михаил Вишняк – поэт, литературовед, учёный.

Читаю, перечитываю произведения новой творческой генерации, представителей современной украинской литературы – и душа радуется. Нет, не иссякают родники украинской литературы в Крыму, продолжается творческая эстафета, не прерывается связующая нить времён.

Есть и в нашей современной украинской крымской литературе интересные произведения, новые талантливые авторы. И, думается, что с возрождением такого многообещающего журнала «Крым» появится ещё немало новых произведений, новых литературных имён, которые прославят нашу литературу.

Редколлегия журнала преисполнена многих замыслов, планов. И среди ближайших – выпуск журнала «Крым» на трёх языках (русском, украинском, крымскотатарском), полностью посвящённого 200-летию со дня рождения Тараса Григорьевича Шевченко – поэта с мировым именем.

Планы и замыслы хорошие. Дай Бог их осуществить.

**Даниил Кононенко,
член редколлегии,
редактор украинского раздела журнала «Крым»**

**СЕБЕ НЕ МИСЛИМ
БЕЗ ТАРАСА**

*Іде весна. Нуртують соки.
Трава зелена ожива.
«Реве та стогне Дніпр широкий»
Душа схвильовано співа.*

*Вже скоро сад заграє цвітом
І забринить бджола між віт,
Де понад цілим білим світом
Гримить Шевченків «Заповіт»!*

*Планета крутиться, спішисть,
Нас віддаляє стрімко в леті.
Та ти дорожчий нам щомить,
Щодень потрібніший, Поете!*

*Як Україну без Дніпра –
Себе не мислим без Тараса.
Славетна Канівська гора –
Землі вкраїнської окраса,
Де горда постать Кобзаря
Сумлінням нашим піднялася!*

*Тарасе! Дум твоїх потік
Вирує в серці України,
Яку любить Ти до загину,
Понад усе любить єдину,
Своєю Матір'ю нарік!
Хвала ж Тобі, Великий Сину,
І нині, й прісно, і вовік!
3.03.1995 р.*

ЛИШЕ ДОБРО ТА ЛЮБОВ ВІЧНІ

Не спинити плин весільного часу. І чимдуж він іде, тим вищою, рельєфнішою, багатограннішою вимальовується на тлі бурхливого сьогодення постать нашого земляка, відомого кримського україномовного поета Данила Андрійовича Кононенка, члена Національної спілки письменників, заслуженого журналіста України, заслуженого працівника мистецтв АРК. Хоч народився він на Черкащині, проте левову частку життя провів у Криму, тут навчався, працював, сформувався як поет. Крим став для нього другою батьківщиною.

Мені часто доводилося з ним стрічатися хоча б тому, що наші багатоповірки у Сімферополі поряд. Він весь час був у русі, в клопотах. То поспішав до редакції газети «Кримська світлиця», де працював редактором відділу літератури та шеф-редактором дитячого додатка «Джерельце», то клопотався домашніми справами, то прогулювався з онуками на дитячих майданчиках. Про що б не заходила мова, в очах Данила Андрійовича – добра усмішка, інколи іронічна або ж співчутлива. І що слід зазначити: він завжди ладен допомогти – конкретним ділом чи щирою порадою. Це його природний стан. Інакше він не міг. Такий він і в творчості. Вчитуючись у рядки циклу його віршів «Україна», починаєш глибше розуміти

Зліва направо: П. Вольвач, В. Негода, В. Стус, Д. Кононенко

його духовний світ, широкий, неозорий, всеохоплюючий: *«Я із квіту калини, З широчіні Дніпра. Я із пісні України, Я з любові й добра»*. Це влучні штрихи до його портрета.

А щоб не бути голослівним, додам: це він готував до друку мої перші оповідання – «Пісня амазонки», «Таврські сходи», «Дива Стефана Суразького». Наскільки мені відомо, до нього як професійного редактора зверталось багато кримських письменників. І це закономірно. Неабияк знадобився його досвід роботи у книжковому видавництві «Таврія». Так що можна з певністю сказати: Данило Кононенко виплекав цілу когорту літераторів. І на це не жалкував ані часу, ані сил. Бо розумів, наскільки важливо мати в багатонаціональному Криму плеяду україномовних письменників. До речі, протягом довгого періоду він був відповідальним секретарем та головою Кримської республіканської організації Спілки письменників України. Організовував виступи та зустрічі письменників з кримчанами у різних містах і селищах півострова.

Незважаючи на зайнятість, писав вірші, перекладав українською твори російських, білоруських, латиських, казахських і особливо кримськотатарських поетів та прозаїків. Бо вважав, що українці, захищаючи та пропагуючи власну культуру, мають знати і розуміти набутки інших народів – це запорука міжнародної злагоди та миру в державі. Особливо це стосується Криму, де мешкають більше сотні національностей і народностей. Окрім того, Данило Кононенко за довгі роки опублікував чимало статей і рецензій про літературну творчість місцевих авторів у кримських та всеукраїнських періодичних виданнях. І робив це професійно, з неабияким завзяттям та самовідданістю.

Його поетичні твори актуальні й по сьогоднішній день. Як, скажімо, рядки з його вірша «Слово до кримських українців»: *«Ми ж бо з вами отут, у Криму, не у гостях, а вдома. Тут наш рід, тут оселя в квітучім вишневім садку. І працюємо ми до знемоги, до поту, до втоми, як діди і батьки, як судилось і нам на віку»*.

Полинув поет у вирій, у вічність... А вірші його і нині дзвенять, квітують, випромінюють добро і любов, які щедро ллються з його великої душі митця і громадянина.

Віктор Стус

ПАМ'ЯТЬ ЖИВЕ У СПОГАДАХ

Пам'ять про людину живе в добрих справах, які вона лишила по собі, та в спогадах рідних і друзів. Час летить невпинно, стираючи з очей сльози і тамуючи біль у серці після непоправної втрати. Залишаються лише теплі спомини...

У нашому багатонаціональному Криму Данило Андрійович Кононенко був для мене взірцем українства, шляхетності та людської гідності, талановитим поетом. У пам'яті наша перша зустріч в редакції «Кримської світлиці», куди я завітала спеціально, щоб познайомитися з паном Данилом. На той час ми були знайомі лише заочно. На сторінках газети мене представив читачам київський поет-публіцист Капустін Володимир Семенович, літературний редактор газети «Народна армія» – центрального органу Міністерства оборони України, де друкувалися мої вірші.

– Ой, дорогенька! – щиро зрадів Данило Андрійович. – Тепер у мене ще одна землячка з'явилася в Криму. І уточнив: – Наш Кам'янський район, що на Черкащині, раніше був територією Київської області. У старшого брата в свідоктві про

Зліва направо: М. Вишняк, Г. Литовченко, В. Стус, А. Вакуленко

народження у відповідній графі так і написано – область Київська. А я вже в Черкаській народився. От який світ тісний... На початку моєї творчої діяльності я мав гарного наставника – Валентину Дмитрівну Невінчану, уродженку вашої рідної землі – Володарщини, а сьогодні от познайомився з її краянкою.

Під час розмови виявилось, що відомий нині письменник-драматург Сергій Лукич Носань, який був моїм шкільним учителем літератури та відкрив і всіляко підтримував у мене, тодішньої школярки, хист до поезії – добрий знайомий Данила Андрійовича. Вони разом працювали в редакції однієї з черкаських газет.

Якось при нагоді Данило Кононенко подарував мені як авторові книгу віршів українських поетів про Крим «Люблю тебе, мій Криму...» Він був упорядником книги. Я навіть і мріяти не могла про таке, що в низці творів відомих поетів буде і мій вірш «В долині Салгіру».

Згадую, як кілька років тому отримала запрошення на святкування ювілею Володарської районної бібліотеки. Дізнавшись про те, Данило Андрійович виявив бажання передати землякам Валентини Невінчаної матеріали, фотографії та книги поетеси. Домовилися, що він принесе мені ті матеріали до потяга Сімферополь-Київ. Коли здалеку побачила Данила Андрійовича з його онуком Данилком, то і злякалася, і зраділа, бо пакет в його руці був лише трохи меншим за мою сумку з речами.

– Вас, напевно, сестра в Києві зустріне, то допоможе нести речі. А я подумав: помру і кому ці папери будуть потрібні, загубляться десь... А району буде гарна пам'ять про шановну людину.

У поїзді я не втрималася, щоб не переглянути вміст того пакета. Були там і пожовтілі від давності газети та журнали, і красивий портрет поетеси, і всі її видання. А в одній із перших збірок віршів навіть ремарки, зроблені олівцем рукою авторки. Над кількома рядками, в які вніс зміни редактор, Валентина Дмитрівна дрібним почерком написала і свій перший варіант. У листі Данило Андрійович поділився своїми спогадами і висловив щирі вітання з нагоди ювілею. На знак спільної пам'яті про поетесу, яка працювала і була знаною в Криму людиною, передав ще й кілька колективних збірок творів кримських письменників та поетів.

Керівництво Володарської бібліотечної системи і районної адміністрації було безмежно вдячне пану Данилові за цінні відомості про Валентину Невінчану, бо, як виявилось, мали у своєму фонді лише одну її книгу, шкільну довоєнну фотографію, що збереглася в однієї з її однокласниць, та роздруковані з Інтернету матеріали. Тож Данила Кононенко добре знають на моїй батьківщині і завжди будуть згадувати з вдячністю і шаную. А скільком друзям, колегам допомагав Данило Андрійович усе життя – можна лише уявити. Бо хвалитися своїми добрими справами було не в його характері.

Цінним спадком для української літератури залишилися чудові поезії Данила Андрійовича. У них – найдовша пам'ять про талановитого поета, чесну та мудру людину.

ПАМ'ЯТІ ПОЕТА

«Ой, ридала гармонь ридма...»

(Данило Кононенко)

А серце –
воно ж не камінь...
Воно ж чутливе,
немов струна.
Палало
у світлім храмі,
зірвалось,
коли війна.
Злетів
у прозорий ранок
сваволею
вбитий птах.
І сонячний
Обагрянок
завис
на гірських хребтах.
Вкраїна
лишилась сина,
від болю
і слів нема...
Схилила гілля
калина,
ридає
гармонь ридма.

Галина Литовченко

ЧУМАЦЬКА ДОЛЯ

*...Ой ішов чумак молоденький
та із Криму додому...
(З народної пісні)*

*Чумацьким шляхом чумаки
Додому з Криму повертають,
На мажах проти сонця сяють
Дрібочки солі, мов зірки.*

*Воли ревуть – додому йдуть,
Стомила дальня їх дорога.
І чумаченько молить Бога
Живим додомоньку вернуть.*

*«Бодай же ви, сірі воли,
Та в Крим по сіль не ходили,
Ой як ви мені та й молодому
Ой та й жалю наробили:*

*Ой умер один чумаченько
Та в неділеньку вранці,
Ой поховали та й чумаченька
Та в зеленім байраці...»*

*Чумацька доленько, сліди
Твої в Криму живі й понині
В журливій пісні з України,
В сльозі з дніпровської води.*

ПОЭТ С БОЛЬШИМ СЕРДЦЕМ

Нередко бывает, что мы встречаемся и общаемся каждый день с людьми, масштаб личности которых становится понятен только после их смерти, когда осознаешь, сколько сделал этот человек, сколько подвижнического труда вложил в дело, ставшее целью и смыслом долгой творческой жизни. Данила Кононенко – известный украинский поэт, один из основателей единственной издававшейся в Крыму на украинском языке газеты «Кримська світлиця», член Национального союза писателей Украины. А услышала я о нем и читала публикации его стихотворений задолго до нашего знакомства.

В 2012-2014 гг. Данила Андреевич входил в состав Президиума Крымской республиканской организации Национального союза писателей Украины. Я в то время была секретарем организации, в мои обязанности входило оповещение писателей о предстоящих совещаниях Президиума. Сейчас все пользуются мобильной связью, но Кононенко я звонила на городской домашний телефон, и слышала в трубке очень мягкий, теплый голос Данилы Андреевича, который неизменно отвечал: «Спасибо, буду!».

Очень часто на заседаниях мы сидели рядом, разговаривали о литературных новостях, он знал, что я работаю с творческой молодежью, веду литературную студию для начинающих авторов. Однажды перед началом встречи Данила Андреевич протянул мне увесистый пакет. В нем была уникальная вещь – авторский текст курса лекций Ильи Сельвинского «Стихия стиха», прочитанный в Литинституте имени Горького при СП СССР. На напечатанном на пишущей машинке под копирку втором экземпляре была указана дата – «Москва, 1958 г.». Д. Кононенко тогда не сказал, как именно у него оказалась эта книга, но попросил меня после прочтения и ознакомления с нею молодых авторов передать этот курс лекций в Дом-музей Ильи Сельвинского. Я сразу поняла значимость этого издания и с благодарностью взяла его, пообещав поработать с

В. Анфімова

курсом лекций и отдать его потом в музей.

Дома я с большим интересом прочитала этот драгоценный раритет из прошлого века. Позднее, на одной из встреч со студентами, членами Республиканской литературной студии им. Н. Кобзева, я показала машинописный текст и рассказала некоторые интересные моменты из содержания этой самиздатовской книги. Иногда я брала в руки и перелистывала пожелтевшие страницы с рыжеватым машинописным текстом, которым уже более полсотни лет, пробежала глазами знакомые места. Я помнила, что нужно отнести «Стихию стиха» в музей, но как-то все не удавалось туда попасть, заботы и ежедневные дела затягивали, и папка лежала у меня на полке, ожидая своего часа.

В середине января 2015 г. пришло скорбное известие о том, что Данилы Андреевича не стало. Я вспомнила, что так и не выполнила свое обещание отдать книгу. Вскоре, найдя свободное время, пришла к Людмиле Ивановне Дайнеко, заведующей дома-музея И. Л. Сельвинского, и передала «Стихию стиха» в надежные руки музейщиков, сказав, что передаю рукопись по просьбе Данилы Кононенко.

Сейчас этот важный документ нашего литературного прошлого хранится в фондах музея под номером КП-806 П-158, и в прилагающихся сведениях указано, что даритель – Данила Кононенко. Это одно из множества добрых и искренних дел Данилы Андреевича, которые шли от щедрости сердечной.

Крымский полуостров стал родным для писателя, и вслед за ним каждый из нас может повторить строчки из его стихотворения «Кримська земля»:

*Земле моя рідна,
Сторона погідна,
Садом вишумовуй молодим.
Воїн непоборний,
Трудівник невтомний,
Славлю тебе піснею, мій Крим!*

Данила Кононенко оставил после себя не только газетные статьи и поэтические сборники, но и добрую память. Он был поэтом с большим, отзывчивым сердцем, и стал для многих примером того, каким бывают настоящие писатели.

Виктория Анфимова

«ВІК УКРАЇНУ ЛЮБИ!..»

*На Черкащині з метою увічнення пам'яті земляка,
відомого кримського поета
Данила Андрійовича Кононенка,
встановлено меморіальні дошки на приміщеннях
Ребедайлівської ЗОШ і Кам'янської ЗОШ № 1*

Перший день після Старого Нового року ошпарив душу чорною новиною: не стало Данила Андрійовича Кононенка... «...Львів прикляк, і Київ б'є чолом, Крик чайний зачаївши в горлі...» (Світлана Антонишин). Пішов із життя відомий український поет-кримчанин, член НСПУ, лауреат премій Кримського фонду культури імені Степана Руданського та Олексі Гірника, перекладач, публіцист, заслужений журналіст, просвітянин, громадський діяч, один із фундаторів «Кримської світлиці»... Відійшов за вічну межу зі скриком болю на сполотнених устах «Бідна моя Україна...»

Дорогою могилою у Сімферополі опікується письменникова родина: дружина Ніна Миколаївна, донька Ірина з чоловіком Ігорем та син Олесь з дружиною Яною, улюблені онуки Миколка, Надійка і Данилко, яких щовересня дідусь у вишиванці (в якій і поховали...) благословляв на новий щасливий навчальний рік в Українській гімназії:

Є найсвятіше слово на землі.

Одне. Високе. Світле: Україна.

Синонім – ненька. Рідна і єдина...

То найсвятіше слово на землі!

Багатобарвний квітник рідні Данила Кононенка (дво- і троюрідні брати й сестри, тітки, дядьки, племінники...) – на славній Черкащині:

...Лягла земними трасами

Гучна земля Тарасова –

Земля моїх батьків...

Безмірним жалем і глибоким болем покраєні серця великої родини, бо не змогли провести в останню путь дорогу людину... Тож двоюрідна сестра поета Надія Іванівна Мариненко скликала родичів і друзів на поминальну учту: згадали, оплакали, як і велить українсь-

Л. Проць

ка традиція... Тоді й визріла ідея: подбати про збереження пам'яті Данила Кононенка тут, на батьківщині. Пропозицію винесли на розгляд місцевих влади та громади – і відповідь не забарилася: «З метою увічнення пам'яті земляка, за клопотанням шанувальників творчості Д. А. Кононенка, за погодженням з відділом освіти райдержадміністрації районною радою ухвалено рішення про встановлення меморіальних дощок на приміщеннях Ребедайлівської ЗОШ і Кам'янської ЗОШ № 1».

Чи не найсильнішими «катализаторами» доброї справи стали колишній учитель Данила Андрійовича, учасник Другої світової Федір Петрович Людний, директор Кам'янського державного історико-культурного заповідника Галина Михайлівна Таран і, звісно ж, близькі родичі поета: Зоя Степанівна Шевченко та Надія Іванівна Мариненко.

Недовгими були й пошуки спонсора: радо долучилися до гарної справи Тетьора Людмила Миколаївна, директор сільськогосподарського ТОВ «Світанок» с. Лебедівка, депутат райради, та її колега у депутатських справах А. А. Лісовий.

Відкриття пам'ятної дошки у рідній Ребедайлівці (директор школи Харченко Л. І.) припало на кінець жовтня. Село о цій порі – тихе й журливе, заштриховане лінивим сірим дощиком. Скромні ребедайлівські хатки тужливо глипають на порожні садки й городи, осяяні прощальним усміхом останніх квітів... Можна лише уявляти, яке буйнотрав'я і пишноквіття звеселяють тут око навесні чи влітку! А тоді жовтневий пейзаж озвався до серця ліричними рядками талановитого уродженця Ребедайлівки:

*...Красо первісна!
Світоньку ясний!*

*Земля і небо, луки і озера...
І пізні квіти, мов павині пера,
І понад битим шляхом ясени...*

Син Надії Іванівни Віталій підвозить автівкою до вулички, де стояла колись батьківська хата Кононенків. Уява малює на дорозі до оселі дрібненьку постать хлопчика-пастушка із хворостоиною, якою підганяє поперед себе корівку і ще за три двори до дідового обійстя кричить-лементує:

– Бабо, сипте борщ!..

– Старші хлопці-пастушки відберуть у Дані обід – бабусин коржик і пляшку молока, ото й виголодніє дитя, – оповість згодом тітка поета, 88-літня Катерина Данилівна Кульбачна, яка часто була йому, маленькому, за няньку і, звісно ж, не змогла всидіти у Корсуні, де мешкає зараз, і приїхала у рідне село, щоб і собі стати учасницею визначної події. Зі сльозами на очах згадувала старенька гірке дитинство небожа, його невтоленну спрагу до науки і рідної книжки. Про це уже потім, у далекому майбутньому, скаже Данило задушевними поетичними рядками:

*...Ми виростили із трави й води,
З калачиків, пасльону й лободи,
Із сліз гірких пекучих удовиних...*

...Ось вони, «на відстані сльози», ті стежечки й дороги, які пам'ятають легкі Данькові кроки... Це тут «вечори над Тясмином, як меди прозорі...», «І синій праліс ген удалині. І мова поля тиха й зрозуміла...».

На фасаді Ребедайлівської ЗОШ з обох боків від парадного входу проникливо дивляться у душу уважні очі двох рідних по крові і духу людей: зліва — Степана Кононенка, двоюрідного діда поета, справа – самого поета, Данила Кононенка... Щемливо-тепла хвиля почуттів хлюпає у серце від винесених на меморіальну дошку подячних слів Данила Андрійовича рідній Ребедайлівці:

*За хліб і сіль – я б'ю тобі чолом.
За щире «здраслуй»
і за рідну пісню,
За те, що в ньому
я відкрив Вітчизну –
Мою Україну
над старим Дніпром.*

Назустріч нам виходить учитель хімії і біології Зіна Оксен-

тївна Гвоздик, щира шанувальниця творчості земляка (дїтьми разом бавилися...). У руках – об’ємний, зрідні фоліантам, альбом, у якому – усе про письменника та його родину, збиране по крихтах упродовж багатьох літ.

Заходимо у школу. На стїні у вестибюлі – два стенди: один подає відомості про життя і творчість Данила Кононенка, другий присвячений полеглому воїну, новітньому героєві України, 18-літньому Олексію Погорілому. Яке глибоко символічне «сусідство»! Це ж і той невинно убієний хлопчина зростав на поезії славного односельчанина:

*В грізну тривожну годину
В дзвони на сполох дзвони!
Сину мій, рідну Вкраїну
Від ворогів борони!..*

Багато зворушливо-хвилюючих слів про поета було мовлено численними гостями: творчою інтелігенцією, педагогами, учнями, депутатами різних рівнів, родичами... Варто згадати щемливий виступ Ф. П. Людного, який з великою теплотою і гордістю згадував свого колишнього учня: скромного і мудрого, вразливого й талановитого Даню, що згодом, уже знаним поетом, скаже від імені свого повоєнного покоління:

*Україно! Сонячна короно!
Материнська ласка і любов!
Я з твого саду стигле гроно,
Я – твоя козацька чиста кров!*

Мимоволі відчувається висока духовна спорідненість двох земляків-черкащан: Василя Симоненка і Данила Кононенка, що мав щастя у ті далекі роки зустрічатися і спілкуватися з «юним витязем української поезії».

Тепло промовляли Г. М. Таран, редактор газети «Аграрний край» С. Л. Магльована та журналіст А. Веремієнко, тодішній голова райради С. А. Морозов та його заступник В. В. Коваленко, депутати обласної і районної рад В. П. Касян, І. М. Швець та А. В. Безпалій...

Не бракувало гостей і 20 листопада у Кам’янці, де Д. А. Кононенко закінчував середню школу (директор Л. І. Бондаренко), на фасаді якої нині – пам’ятна дошка на честь поета.

*...Я знову в тихій Кам’янці.
Я – вдома.
Стежина кожна тут мені
знайома, —*

вчується лагідний голос Данила Андрійовича.

Пишним короваєм на вишитому рушнику трійко дівчаток у народних строях зустрічало поважну делегацію: завідувачку читальних залів Черкаської обласної бібліотеки імені Василя Симоненка Катерину Вербівську, міського голову Володимира Тірона, першого заступника голови райдержадміністрації Богдана Солошенка, начальника райвідділу освіти Олександра Потапенка, членів НСПУ Анатолія Горбівненка зі Сміли й автора цих рядків із Львівщини, редактора районної газети «Трудова слава» Віталія Іванченка, директора Кам'янського державного історико-культурного заповідника Галину Таран та її заступника з наукової роботи Тамілу Чупак, депутатів місцевих рад, родичів, друзів...

Урочисте дійство розпочалося зі вступного слова учителя-методиста української мови і літератури Кам'янської ЗОШ № 1 Діни Яківни Нестерчук. Данило Кононенко і Кам'янка – про це йшлося в її змістовній «прелюдії» до урочистого відкриття. Після виконання Національного гімну України Катруся Шевченко піднесено-дзвінко прочитала поезію свого родича, присвячену дорогому йому куточку України. Право відкрити меморіальну дошку з дуже промовистими й актуальними рядками Данила Кононенка: «Мені в стократ сьогодні не байдуже, що буде завтра на моїй землі» надали переможцям Міжнародного конкурсу знавців рідної мови ім. Петра Яцика Ользі Ревенко, Іванні Билині та Ользі Ємець. І неспроста саме їм, бо й у далекому від черкаського краю Криму поет захоплено видихував:

*Рідна мово! Щира, соковита,
Прадіда в тобі сльоза гірка!
Повнозерна, як полтавське жито,
Мово Лесі, Рильського, Франка,
Мово Кобзарєва бунтівлива,
Величава, грізна і сумна.
Мово срібnodзвонна, жартівлива,
Неповторна, ніжна, голосна!*

Знову звучить «Ще не вмерла...», покладання квітів – і подальше дійство переноситься до святково прибраної актовій зали. Діна Яківна легко й невимушено веде діалог з урочисто-притишеною аудиторією. На широкий екран спроектована світлина злегка усміхненого поета, який споглядає багату виставку власних творів, організовану районною дитячою бібліотекою, прислухається до кожного слова промовців – із таємни-

чого потойбіччя... Час від часу кадри змінюються, що дає можливість і собі разом з паном Данилом неспішно мандрувати його життєвими дорогами...

Виступи гостей майстерно переплетені поезіями і піснями на слова Данила Кононенка (музика місцевих композиторів) у виконанні аматорів Народного дому. Як заповіт поета прийдешнім поколінням прозвучала пісня «Вік Україну люби!..», подарована присутнім самодіяльним композитором і поетесою Тамілою Чупак. Катерина Вербицька відзначала особливе місце творчості Данила Кононенка в сучасній українській літературі, читала власну посвяту. Автор цих рядків привезла поклін землі черкаській і світлій пам'яті письменника від львівських друзів і колег, читачів «Кримської світлиці», також прочитала свою посвяту незабутньому Данилові Андрійовичу, подякувала родині (окремо – Надії Іванівні Мариненко) за гостинність і можливість зблизька побачити батьківщину прекрасного поета і Людини.

Анатолій Горбівненко «вписав» творчість земляка у сучасний суспільний контекст і поставив слушне риторичне запитання: чи потрібен нинішній країні український філолог, український поет, коли така страшна чужинська навала зусебіч, коли майже нереально знайти роботу тому ж українському словеснику, а російському – будь ласка?.. А таки потрібні, стверджує Данило Кононенко, бо *«...Лиш той удостоїтьсЯ раю, Хто в справжньому пеклі побув. ...Хто любить синівно Вкраїну, народ працюовитий її...»*.

Про спільну з Д. Кононенком журналістську працю у Кам'янській райгазеті тепло згадував його друг і колишній редактор Андрій Олексійович Коваленко. Бібліотекар Галина Олександрівна Іванченко декламувала вірш, присвячений поетом рідній бібліотеці, що напувала душу майбутнього митця світлою мудрістю книг, демонструвала оригінали листів Данила Андрійовича.

Міський голова Кам'янки В. І. Тірон наголосив, що місто пишається своїм поетом, а меморіальна дошка на школі, де він навчався, – продовження пам'яті про славного земляка-патріота, життя якого – взірєць для наслідування.

Наприкінці дійства слово мали родички Д. А. Кононенка. Зоя Степанівна Шевченко також дуже тепло згадувала Данила (вона доводиться йому тіткою), дякувала усім за збережену добру пам'ять про нього, а її дочка Катерина чудово прочита-

ла ще кілька поезій майстра слова.

Надія Іванівна Мариненко, двоюрідна сестра поета, теж висловила свою вдячність усім, хто допомагав родині у встановленні меморіальних дощок, хто любить і шанує братове слово, низько вклонилася гостям і запросила від імені родини на поминальний обід, де продовжували звучати світлі спогади про відійшлого у засвіти...

Схилимо голови у печалі-пошані перед світлою пам'яттю поета-патріота, бо «...це була щира, чесна, наскрізь симпатична особистість, яка не мала часу, та й не хотіла думати про якісь вигоди для себе, – саможертвовно товк собою в ім'я української справи» (Михайло Шалата). В унісон із цими словами звучить фраза ще одного мого Учителя і хрещеного батька в літературі, Шевченківського лауреата Івана Гнатюка: «...Жити чесній людині в наш час – то нести тяжкий хрест...». Данило Андрійович свій хрест ніс без нарікань і стогону, зрошуючи уста поезією-молитвою:

*...Дай же, Дніпре, нам,
Рідний,
І змоги своєї,
І сили!
Дай прозорість думок
І глибинність,
І мудрість свою...*

...Геніальний Тарас Шевченко, його духовний син Василь Симоненко, герої-повстанці, холодноярці, філігранний Нечуй-Левицький, бунтар В'ячеслав Чорновіл... Цілі грона яскравих імен, пишні китиці талановитих і гордих українців славної Черкащини, поміж яких – гідний син українського народу Данило Андрійович Кононенко... Упевнені: Господь прийняв його у Своє Царство Небесне, бо ж не мав «...й зерна неправди за собою...». А в пам'яті не перестає бриніти:

*Українці мої!
...Хай же сповняться гордістю
Ваші застояні душі,
Доки жар українства
Іще не потух, не зачах.*

Любов Проць
селище Дубляни, Львівщина

* * *

*Черкащино, моїх пісень колиско,
Земля свята, де народивсь Тарас,
Де б я не був, –
далеко а чи близько, –
До тебе серцем лину повсякчас.
Тут Тясмин мій із Кам'янки
повз Смілу
Петля лугами до Чигирина.
Козацьку славу, в битвах посивілу,
Дніпро, немов вітрило, напина.
Тут – Суботів, і Канів, і Черкаси,
І Мліїв мріє в мареві садів.
Тут – Корсунь, Умань –
гордість і краса
Твоїх минулих і сучасних днів.
Черкащино! Імен славетних краю,
Що вписані в історію навек.
До тебе завжди серцем припадаю,
Тебе давно я матір'ю нарік!
Люблю твої лани широкополі,
Холодний Яр – прихисток бунтарів.
І верби рідні, і стрункі тополі,
Оспівані у думах кобзарів.
Де Кам'янки обвітрене каміння
Над Тясмином у затінку звелось, –
Моє глибоке родове коріння
У цій землі здавен переплелось.
Черкащино! Дідизно, материзно!
Земля-легенда і пісень, і див.
Для мене завжди будеш ти Вітчизна,
Хоч скільки б я отут, в Криму, не жив!*

ЗАВДЯЧУЮ ДОЛІ ЗНАЙОМСТВУ З ПОЕТОМ

Була весна. Сонце грало променями ніжний теплий ноктюрн. Чорне море кидало на берег білі буруни кучерявих хвиль. Вітер пестив дбайливою рукою тендітні яскраві квіти, зелені кущі й дерева.

*«Земле моя кримська,
Ласко материнська,
Сонячний південний краю мій.
Степові простори,
Зеленаві гори,
Моря нестихаючий прибій», –*

читала в тиші поетичні рядки талановитого відомого українського поета-кримчанина, задушевного лірика – Д. Кононенка.

Данило Кононенко був для мене чимось далеким і недосяжним. Але ж так хотілося познайомитися з поетом!

І ось така нагода випала. Я в місті Сімферополі. Вирішила зайти до редакції газети «Кримська світлиця», де Данило Андрійович очолював відділ літератури і на громадських засадах був шефом-редактором дитячого додатка «Джерельце». Швидко знайшла у місті базу-готель МДЦ «Артек». Стрімко піднялася по сходах. Нерішуче відчинила потрібні двері. Це була простора кімната, де стояло два чи три столи; на стіні – полиці з книгами. Тут панувала творча атмосфера.

Чоловік, який стояв посеред кабінету, уважно подивився на мене. Привітна посмішка приємно озаяла його обличчя. Ось так ми і познайомились. Коротко розповіла про себе: родом з Луганщини, закінчила Східноукраїнський університет, Луганський педагогічний інститут ім. Т. Шевченка, філологічний факультет, працюю вчителем української мови та літератури в ліцеї мистецтв м. Керчі, велика шанувальниця поетичного слова Данила Кононенка і навіть сама пробує писати вірші.

Після цієї зустрічі у нас зав'язалася творча дружба. Данило Андрійович став не лише для мене, але й для моїх учнів учителем і наставником. Ми листувалися з нашим поетом-земляком. На сторінках «Джерельця» почали регулярно з'являтися шкільні замітки членів клубу «Юний журналіст». Одна зі старшокласниць Ольга Шуракова, учениця 11-А класу, обрала тему своєї дослідницької роботи «Поетичні барви слова – як оригінальна і художня досконалість Данила Кононенка». У 2006 році захистила її на засіданні Малої академії наук

учнів навчальних закладів (МАН) у м. Сімферополі в секції «Літературознавство». Стала дійсним членом МАНу.

Я вдячна долі, що особисто знала Данила Андрійовича Кононенка, митця високої Поезії. Саме він був редактором моєї першої збірки «Музика долі», що вийшла в 2010 році у видавництві «Доля» в Сімферополі, до якої ще й написав післямову «Вчителька, яка не тільки вчить, а й пише вірші». Данило Андрійович також редагував і другу збірку поезій «Осені тиха хода», що вийшла в 2014 році у тому ж видавництві «Доля». З його легкої руки, завдяки і його рекомендації до приймальної комісії НСПУ, у вересні 2012 року стала членом Національної спілки письменників України.

Данило Кононенко – талановитий український поет, який творив літературу високу, чесну, загально визнану читачем. Його вірші ясні, прозорі, сповнені життєвої правдивості, простоти, щирості, глибоких переживань, житейських роздумів. У поетичних рядках розлита пахощі степових квітів, і сьогодні в них дзвенить пісня жайворонка, племінюють маки...

Віра Пальоха

В. Пальоха і Д. Кононенко

ДОЗВОЛЬТЕ ВІД ДУШІ ВКЛОНИТИСЯ НИЗЕНЬКО...

*Звучить пісенно, мило – Кононенко –
Співець простого українського двора.
Дозвольте від душі вклонитися йому низенько,
Бо ми розчулились з любові і добра.*

Такі віршовані рядки на честь Данила Андрійовича прозвучали з моїх вуст у травні далекого 1992 року під час поетичної зустрічі з ним педагогів-філологів (україністів) на курсах підвищення кваліфікації.

Як зараз, бачу і чую: пишновусий усміхнений добродій трохи приглушеним м'яким голосом, ніби зазираючи кожному в душу, читає:

*Летять журавлі над Ай-Петрі
З-за моря. Скінчився їх бран.
В яскраво-зеленому светрі
Завмер на узгірку платан...*

Тоді мені, вчительці української мови та літератури з досить малим стажем педагогічної праці (5 років), ця зустріч стала відкриттям українського поетичного Криму. Тоді ж Данило Андрійович і подарував мені свою збірку віршів «З любові й добра» (з того часу вона завжди була під рукою) з автографом: «Катерині Олександрівні з вдячністю за теплу епіграму! Щастя Вам і радості!». Напевно, тоді ж і загорілася в моєму серці та іскорка натхнення для пошуків власної поетичної стежки, яка потім привела до усвідомлення своєї місії разом з Данилом Андрійовичем і багатьма іншими його соратниками будувати український письменницький Крим.

Як щиро він радів, коли 2003 року я стала переможцем конкурсу української авторської пісні під гаслом «Львівська струна – на кримський лад!», який декілька років поспіль організувала газета «Кримська світлиця». Бальзамом на душу лягли в одній із статей газети ті слова Данила Андрійовича, коли він назвав мене «наша кримська Оксана Білозір».

Данило Андрійович умів захоплювати, підбадьорювати, надихати, радіти чужим успіхам... А головне – він умів навчати! Скільки своєї майстерної праці педагога і поета було вкладено ним у конкурс дитячої словесної творчості «Ми – діти твої,

Україно!». Мабуть, не було жодної школи в Криму, яка б не брала участі в ньому. Отож і мої учні були серед переможців. І на сторінках славнозвісного «Джерельця» друкувалися вірші мої і моїх вихованців. А одного разу до уваги вчителів-філологів Данило Андрійович представив мій цілий лінгвістичний «Урок-концерт» на сторінках «Кримської світлиці».

Коли в 2006 році я попросила його написати передмову до своєї книги «Вклоняюсь слову», він з радістю не тільки погодився, а й став її редактором і першим критиком.

Знайти себе, творити за законом Правди і Краси, постійно відшліфовувати поетичну техніку – триєдиний закон, якого не повинен порушувати поет, – так навчав Данило Андрійович Кононенко, майстерний поет-лірик з високою громадянською позицією, мудрий педагог-наставник, людина глибокої доброзичливої душі.

Катерина Степчин (Гнезь)

2003 рік. Кримські «співаючі» учительки Катерина Степчин (крайня праворуч), Тетяна Ковальова і Наталя Мухіна (у центрі) з гітарами, виграними в організованому «Кримською світлицею» пісенному конкурсі «Львівська струна – на кримський лад!». З ними на фото – кримськотатарський і український поети Юнус Кандимов і Данило Кононенко...

СПОГАД ПРО ПОЕТА

«Є спогади, які не захочеться віддати навіть за скарб. Адже вони дорожчі. Вони – дорогоцінні камені пам'яті», – писав Уїлкі Коллінз у романі «Місячний камінь». І мій спогад теж дорогоцінний, бо він про Данила Андрійовича Кононенка.

Перекладач, публіцист, літературний критик, редактор, завідувач відділом літератури і мистецтва єдиної україномовної газети в Криму, громадський діяч, член НСПУ... Це не просто перелік його діяльності – це вир його життя. Я вважаю його щасливим, бо головне – він був творчою особистістю і надзвичайно щирою людиною.

2003 рік. Я – на порозі редакції... Пухкенька тека віршів новоспеченої поетеси, що тремтить від страху.

– Заходьте, Наталю, заходьте! Вітаю вас у редакції «Кримської світлиці! – зустрів мене усміхнений Данило Андрійович, простягнув теплу батьківську руку. Читав мої вірші, новели і радів, що стрів землячку, з Черкащини. Розпитував про сім'ю, про моє вчителювання. Розумів, що заробляти на хліб і водночас писати – нелегко. Казав, що «... письменник – це професія особлива. Вона вимагає великої віддачі, якщо хочете – самопожертви. Письменник мусить собою жертвувати, не жаліти ні нервів, ні часу. Найголовніше те, що все, що ти робиш, треба робити з любов'ю, думати більше про інших, аніж про себе...».

Так з'явилися на шпальтах газети перші вірші вчительки-поетеси.

Данилові Андрійовичу, на мою думку, випала в Криму особлива місія першовідкривача україномовних поетів та письменників. І коли ті «паростки» потрапляли до його дбайливих рук, він опікувався ними, як умілий садівник. Він умів тактовно (творчі люди дуже вразливі щодо цього!) підказати більш вдале слово у творі, порадити щось змінити, додати, відредагувати.

Він від усього серця радів за нові творчі успіхи початківців.

У тому ж році я виступила зі своїми авторськими піснями на пісенному конкурсі «Львівська струна – на кримський лад!». Пам'ятаю, у залі, де проходив конкурс, було досить прохолод-

но – це було восьмого листопада. Та теплі побажання перемоги від Данила Андрійовича мені, Катерині Степчин, поетесі з села Семисотка, та іншим учасникам зігривали нас та надихали. На тому конкурсі я посіла друге місце. Після вручення призів – гітар фірми «Реноме» – фотографувалися, раділи. Данило Андрійович знайомив нас з кримськотатарськими поетами та письменниками, що прийшли вітати колектив «Кримської світлиці» з виходом 1000-го номера, з колективом редакції. Це було просто феєричне свято творчості! Данило Андрійович, а він був членом журі, радів за всіх учасників.

А як він дбав, щоб газета «Кримська світлиця» примножувала своїх читачів! Приїздив у наші Саки, спілкувався з школярами, читав свої твори, розповідав про кримських митців.

Через три роки я принесла Кононенкові проект книги. Її було надруковано у видавництві «Доля» 2006 року. Ще теплу, щойно з друкарні, я подарувала її наставникові. Данило Андрійович сяяв: «Будемо рекомендувати вас до Національної спілки письменників України. Вітаю!».

Кожен раз, відкриваючи передмову до книжки «Пелюсткові октави», читаю з великою вдячністю слова Данила Андрійовича: «Від усього серця бажаю вчительці – поетесі Наталії Мухіній творчих удач, зичу їй щасливої дороги в бентежний світ нашої літератури!».

Дякую, Поете! Тепер – ми колеги...

Оцінка його вкладу в скарбницю української літератури – це справа майбутніх літературознавців. А я вдячна Данилові Андрійовичу за те, що він благословив мене на творчий шлях!

Наталія Мухіна

ГІМН ФІЛОЛОГІВ

*Філолог – той, хто любить Слово,
А Слово наше непросте!
Воно – чудова рідна мова,
Воно – як сонце золоте.*

*Воно – неначе цвіт калини,
І калиново пломенить.
Воно – це пісня України,
Яку повік не розлюбить.*

*Ми – філологи! І віднині –
Слова рідного Березині.
Ми – філологи-словотворці,
Мови рідної оборонці.*

*Ми любим наше рідне Слово –
Шевченка Слово чарівне,
І материнську колискову,
І Слово Лесі осяйне.*

*Його нам доля присудила
Поміж людей нести в світи.
Воно – духовна наша сила,
Наш хліб духовний і святий.*

*Ми – філологи! І віднині –
Слова рідного Березині.
Ми – філологи-словотворці,
Мови рідної оборонці.*

«Є ЛЮДИ, ЯК СКЕЛЯ...»

У наш час, коли багато людей зчерствіли душею, змаліли в своїй духовності, видається справжнім святом зустріти людину і щедро серцем, і толерантну, і обов'язкову та відповідальну у своїх ділах, вчинках, сповнену любові і пошани до інших, здатну на добро щедро відповідати добром.

Про кого це я на такому піднесенні, з таким пієтетом? – запитаете ви. Про звичайну і водночас незвичайну людину, про поета, журналіста, перекладача, публіциста, незмінно завідувача відділу літератури єдиної на теренах Криму Всеукраїнської громадсько-політичної та літературної україномовної газети «Кримська світлиця» Данила Андрійовича Кононенка.

Про цю газету, певно ж, чули багато доброго. Її знали і шанували не лише в Криму, а й по всій нашій Україні, у далеких і близьких куточках зарубіжжя – за високе патріотичне спрямування, за державницьку позицію. Знаємо, які нелегкі часи становлення і розвитку випали на долю цього українського видання, скільки чорних смуг було на його сторінках, коли роками не надходило фінансування. Про неї казали, що це – форпост нашої національної духовності на «червоному» півострові, де точиться запекла боротьба між людьми минулого і нинішнього дня за рідну мову, за рідне друковане слово, за кожну українську школу (а їх тут було аж... 6), за кожен український клас, за кожного українця...

Творчий колектив газети невеличкий, групка людей, з-поміж яких чималу роль відігравав він, Данило Кононенко, людина солідного віку, з великим стажем журналістсько-письменницької праці.

Витоки життя Данила Андрійовича – зі славного козацького краю – села Ребедайлівки Кам'янського району, що на Черкащині.

Т. Костецька

З тієї притясминської землі, яка дала нашій літературі багатьох славних письменників, митців, педагогів. Там, на берегах річки Тясмин, що має скелясті кам'яні береги, в місті Кам'янка (звідси й назва поселення), серед розкішної природи – лісів, луків, гаїв, розлогих верб та яблуневих садів, де колись бували не один раз і славетний поет Пушкін, і видатний композитор Чайковський, промайнуло дитинство та доармійська юність майбутнього поета. Після закінчення сільської семирічки він продовжив навчання у середній школі № 1 імені Пушкіна в Кам'янці.

Писати Д. Кононенко почав ще зі школи. Десь у 8-му класі його вірш надрукувала місцева районка «Колективна праця», де й почав працювати після школи літпрацівником. На редакційному велосипеді добирався до найвіддаленіших сіл району. Кореспонденції та поезії все частіше з'являлися на сторінках рідного видання... А якось надіслав добірку віршів до обласної молодіжної газети «Молодь Черкащини». І як же зрадив, коли працівник цієї газети Василь Симоненко попросив у листі надіслати йому ще кілька творів, а невдовзі з'явилася друком добірка віршів Д. Кононенка з благословення самого Василя!

«Не раз ми зустрічалися з Василем і в нашій редакції, коли він приїздив у своїх журналістських справах до нашого району, – згадує Д. Кононенко, – зустрічалися і в газеті «Молодь Черкащини», де він працював і керував нашою обласною літстудією. Яка ж то була добра і порядна людина... Я друкував колись теплі спогади про нього в «Кримській світлиці»...

У грудні 1961 року Д. Кононенко стає солдатом Радянської армії, цілих три роки служить у Сімферополі. В армії він почав більше писати віршів, відвідував місцеве міське літоб'єднання при Кримській письменницькій філії Спілки письменників України. Найбільше з того періоду запам'ятався йому травень 1963 року, коли пощастило (ще солдатом!) взяти участь у роботі Всеукраїнського семінару молодих літераторів в Одеському будинку творчості, де познайомився і здружився з багатьма відомими літераторами: Г. Донцем, Б. Буряком, В. Стусом, С. Реп'яхом, М. Вінграновським, Б. Горинем, Б. Нечердою, І. Нижником, В. Яворівським та ін. Запам'ятався, пригадує Д. Кононенко, «рвйний, із блиском в очах і жаром в душі чорнявий, стрункий Василь Стус, його дружня

підтримка моїх солдатських (звичайно ж, ще дуже слабеньких) віршів на одному із засідань семінару... А Стусове «Данильцю, бий в барабан і не бійся біди», написане мені замість автографа, я зрозумів значно пізніше, – який барабан і яку біду мав на увазі поет, пишучи своє напучення «зеленому» поету-солдату»...

Його солдатчина наближалася до кінця, коли командування вирішило направити здібного молодого журналіста й поета до Львівського вищого військово-політичного училища. Він навідріз відмовився. Душа рвалася до Київського університету, проте його не відпустили на вступні іспити... І тоді «мене виручили літературознавець, завідувач кафедри української літератури Кримського педінституту Петро Максимович Киричок та доцент цього ж вишу, письменник Олександр Іванович Губар. Вони посприяли, аби я склав «негласно» екзамени до їхнього інституту, і я був зарахований студентом українського відділення філологічного факультету...» – пише у своїх спогадах Д. Кононенко.

Та дізнавшись, що його, солдата строкової служби, зарахували студентом педінституту, начальство постало супроти. Проте телефонний дзвінок зі штабу їхнього 45-го армійського корпусу від одного з високих армійських чинів (а це був чоловік української поетеси, відповідального секретаря Кримської філії СПУ Валентини Невінчаної) трохи остудив запал командирів, і вони дали згоду на дострокову демобілізацію студента.

Так залишився юний Данило у Криму. Залишився, щоб стати оплотом українського духу на цій прекрасній і водночас згорьованій, населеній різнонаціональним людом землі.

Згодом одружився, народилася донечка, треба було думати про власне житло, про сім'ю. Пішов працювати в обласну газету «Кримська правда», був коректором, заступником відповідального секретаря, літпрацівником.

Писав статті, друкував вірші, рецензії, огляди віршів. Кілька добірок опублікував у «Літературній Україні», у кварталнику «Поезія», у колективній збірці «Молодые голоса» (видавництво «Крим», 1966). У Криму його помітили як молодого обнадійливого українського поета. Якимось зателефонували із місцевого видавництва «Таврія» і попросили принести рукопис віршів. Так 1972 року вийшла у світ його перша поетична збілочка «Джерело» з передмовою відомого поета Г. Донця.

Критика схвально зустріла дебют поета, згодом його запросили на роботу до видавництва. Невдовзі побачила світ друга книжка віршів «На весняному березі», і в грудні 1979 року Данила Кононенка прийняли до лав СПУ, запросили очолити письменницький клуб у Сімферополі, керувати літературним об'єднанням при Кримській обласній організації СПУ. А далі найвідповідальніші посади посипалися на нього, як з рогу достатку: уповноважений Укрлітфонду по Кримській області, і нарешті у березні 1983-го його обирають відповідальним секретарем Кримської обласної письменницької організації, а через десять років, після того, як Кримську область було проголошено Автономною Республікою й обласна організація письменників «трансформувалася» в «автономний» «Союз писателів Крима», Д. Кононенка було обрано головою тієї частини Спілки, котра працювала за Статутом Спілки письменників України, а не за місцевим, автономним, який не хотів бути під орудою СПУ. Російськомовні письменники почали схилятися до північно-східного сусіда – Росії, українські та кримськотатарські тяжіли до України. Так і жили – не жили, а виборювали своє місце під сонцем національної духовності, без свого власного приміщення, без засобів до існування і друкування книг...

Ще 1989 року, за комуністичних часів, у Криму було створено Товариство української мови. Письменник згадує: «...Мене обрали першим головою того Товариства. Працювати було складно, бо ТУМ (Товариство української мови) асоціювалося з організацією РУХ. То був час мітингів, політичних сварок і дебатів. Пам'ятаю, у січні 1990 р. мене, як голову ТУМу, запросили на пленум обкому партії з нагоди річниці утворення СРСР. Звісно, усі промовці, котрих записали заздалегідь до «обговорення» доповіді, мовили про дружбу і рівноправність радянських народів, про те, як добре жити в «стране советов». Надали слово й мені, гадали, певне, що я теж говоритиму те, що вони жадали почути. Але все вийшло навпаки. Я за свої регламентні сім чи десять хвилин намагався довести, що коли всі рівноправні і такі дружні та віддані совєцькому строю, то чому ж майже мільйон українців Криму не мають своєї жодної української школи, свого українського дитячого садочка, україномовної газети, теле- і радіопрограм? Чому зневажа-

ється українська мова, чому не створено умови для її безперешкодного вивчення в школах, вищих та спеціальних навчальних закладах Криму, чому півкласу сидить на уроці української мови чи літератури і навчається, а інша частина тут же грається у «морський бій», заважаючи вчителеві виконувати свій професійний обов'язок, чому вчителям російської словесності за їхню працю додатково виплачують 15 відсотків до зарплати, а українських зневажають? Чому в українському театрі йдуть російськомовні вистави? Багато цих «чому» я поставив тоді перед партійними бонзами. Господи, що тут зчинилося після мого виступу! Одні лізли на трибуну і кричали, що я кажу неправду, а деякі підходили у кулуарах і тихцем тиснули мені руку, кажучи при цьому, що я – один з тих, хто висловив з високої партійної трибуни наболіле... Деякі презирливо відверталися, а одна працівниця райкому партії, до речі, з українським прізвищем, підійшла до мене й сказала: «Даніла Андреевіч, а я і не знала, що ви такої націоналіст!..».

Він жив у Криму понад 50 років! Це багато для того, аби при бажанні удати, що забув рідну мову, що не розумієш її. Не раз «класики» російської літератури Криму серйозно радили Кононенкові: та кинь ти писати своїм хохляцьким язиком, пиши по-нашому, і тиражі твоїх книг будуть не 1,5-2 тисячі, а 8-10 тис., на що він відповідав рядками дагестанського поета Расула Гамзатова:

*«Кого-то исцеляет от болезней
чужой язык.*

Но мне на нем не петь.

И если завтра

мой язык исчезнет,

то я готов сегодня умереть».

Бувало, і його навідували інколи сумніви: ну чому саме йому судилося жити серед чужих людей, не в своєму краю, та ще ж і якому – краю Тараса Шевченка, на Черкащині, де тебе всі розуміють і ти всіх розумієш, ніхто тобі не тисне на психіку, не глузує з твоєї мови і вимови, не чуєш і не бачиш, як якийсь невіглас свідомо топчеться по твоєму найріднішому, найсокровеннішому... Чому саме ти лишився тут на поталу чужинцям, на глум, глузування, зневагу, навіть на шовіністичне протистояння?.. Але живеш, бо мусиш хоч ти будити цей

притлумлений народ, цих приспаних земляків – кримських українців. Мусиш звертатися до них, пробуджувати до свого, національного:

*«Українці мої, пробудіться,
не будьте байдужі:
Ваша доля таки ж бо у ваших
у дужих руках!
Хай же сповняться гордістю
ваші застоянні душі,
Доки жар українства
іще не погас, не зачах!»*

...Багато років письменник користувався на роботі чужою мовою, писав редвисновки (коли це не були українські рукописи, а скільки ж того самопливу російською мовою надходило до видавництва, і треба було виконувати й перевиконувати норму, писати на них «відлупи», повертати авторам з доказовою внутрішньою рецензією!), і тільки вдома, уночі на кухні, він рився в пам'яті, шукаючи красиві художні образи, слова, звороти...

Тому з нетерпінням чекав, коли ж, нарешті, у них в Криму буде своя національна, українська газета, аби мати можливість самореалізуватись рідною мовою. Через це і був у числі тих, хто все робив, аби газета з'явилася. Надсилали листи до президента, до різних державницьких структур. Відчували постійну підтримку депутатів-письменників Б. Олійника та Д. Павличка. І ось, нарешті, надійшов дозвіл: «Можна». Кинулись, хто б виступив у ролі засновників, а, виявляється, у Криму жодній з гілок влади українська газета не потрібна. І довелося взяти у співзасновники громадські організації – Товариство «Просвіта» і Кримську письменницьку організацію, якою Д. Кононенко тоді керував. Так і з'явився 31 грудня 1992 року перший номер «Кримської світлиці», де він очолив відділ літератури і мистецтва. Відтоді жоден номер не вийшов без літературних матеріалів, підготовлених ним. Поставив собі за мету не замикатися лише на місцевій, кримській українській літературі, а й ознайомлювати кримських українців з творчістю кращих письменників з різних куточків нашої країни. За два десятиліття життя «Кримської світлиці» видруковано десятки й десятки, якщо не сотні, кращих творів наших письменників.

Постійною була в газеті рубрика «Творчість наших читачів», де друкувалися вірші (в основному) та прозові твори непрофесіоналів, а також рубрика – «Рядки, які надихнув Крим». З таких творів він підготував і випустив у світ об'ємну збірку віршів «Люблю тебе, мій Криму» – антологію віршів українських поетів про Крим, починаючи від Євгена Гребінки, Лесі Українки і закінчуючи наймолодшими і найсучаснішими. 132 поети, близько трьохсот сторінок, 13 друківаних аркушів – такий обсяг цієї книги. А вірші кримської тематики – невичерпні. Усе нові й нові поети відкривали для себе Крим, він збирав твори нових авторів для наступного, третього перевидання цієї вічної книги. Адже Крим невіддільний від поезії, а поезія – вічна!..

На сторінках газети він видрукував багато власних віршів та перекладів із російської, білоруської та кримськотатарської мов. У київському видавництві «Етнос» побачили світ антології кримськотатарської поезії та прози, де є чимало перекладів, здійснених Д. Кононенком. Також в «Етносі» побачила світ об'ємна книга «Кримськотатарські народні казки та легенди» в оригіналі та в перекладах українського митця. У кримських видавництвах також виходили «Кримськотатарські казки» («П'ять грон винограду»), «Мій друг – Руслан» – дитячі оповідання кримськотатарського письменника Нузета Умерова. Д. Кононенко працював над книгою «Кримські легенди», планував видати «Кримськотатарський фольклор».

І ще про одне захоплення цієї незвичайної людини. У 1998 році в газеті «Кримська світлиця» було започатковано щомісячний дитячий додаток «Джерельце», Данило Кононенко на громадських засадах став його шеф-редактором. «Джерельце» виходило в основному з матеріалами самих дітей – його читачів. Аби активізувати дитячу творчість, «Джерельце» оголошувало усілякі конкурси, наприклад, «Ми – діти твої, Україно!», за кращими матеріалами цього конкурсу видано 10 колективних збірок дитячих творів, які Данило Кононенко упорядкував і до яких написав передмови. Серед колишніх юних дописувачів «Джерельця» вже є й члени Національної спілки письменників України.

З першого ж року проведення конкурсу з української мови імені Петра Яцика Данило Кононенко очолював журі третього, республіканського етапу цього конкурсу в Криму. Радів

він, що в цій благородній справі є частинка і його душі, що множаться на півострові ряди конкурсантів. І нікому не треба пояснювати, що робити добро для людей — це перша й остання заповідь цього щедро обдарованого Всевишнім чоловіка.

Хочу, щоб скарбницю поезій, присвячених Данилові Андрійовичу численними служителями слова, поповнив і мій скромний вірш...

Данилові КОНОНЕНКУ

Є люди, як скеля –
морське шумовиння об них,
розбившиися грізно,
внизу там облизує п'ятки...
...У кримському серці
є збої свої й неполадки,
печаль кипарисів –
відгомін за давнених лих...
А ми все міркуємо:
звідки та сива печаль?
В Тавриду вернуться
вигнанці твої, Україно...
І туга татарська
в моїх українських очах
вогнем закипа,
наймирнішим вогнем
злотопінним.
Радій, Україно!
Таких лише декілька скель.
І знову за сіллю
напровесні рушим до Криму –
за сіллю життя.
Чумацьку шукаючи риму
до цих добродушних,
обпалених сонцем осель.
І стріне нас Ніна
із купою внуків малих –
Посланиця горда
ясного смоленського краю.
З татарським акцентом
російські слова залунають,
і спів український
озветься до них.

Тамара Костецька

Д. Кононенко, В. Марсюк, В. Качула, 2011 р.

ЖИВА ВОДА

*Данилу Кононенку – шеф-редактору «Джерельця»,
дитячого додатка до «Кримської світлиці»,
з нагоди його десятиріччя*

В Криму, в степу, неначе серце,
томилось-билося джерельце
під чорним каменем весь вік.
Але знайшовся чоловік,
з-під валуна звільнив потік –
і він побіг, побіг в долину,
побіг, не знаючи зупину.

Хоч сонце сушить і пече,
а потічок тече, тече
і веселить усю долину
і кущик терну, і калину...
Отак всю нашу Україну,
мій друже, веселить твій труд,
змиває з душ іржавий бруд.
І наші над потоком діти,
і татарчата, наче квіти,

в один зійшлися хоровод,
в один гуртуються народ.

Хвала труду! Хвала людині,
яка в сухій, сухій пустині
все ж докопалась до води!
А є вода – то є плоди.

Ти пломенієш в праці, друже,
щоб підростало плем'я дуже.
І ворогів аж душить лють:
у нас живі джерела б'ють!
01.10. 2008 р.

«ХВАЛА ТОБІ, СВІТЛИЦЕ УКРАЇНЬСЬКА»

(Передмова до поеми)

*Данилу Кононенку і Віктору Качулі –
моїм творчим друзям
із газети «Кримська світлиця»*

Свою поему я присвячую з поклоном
двом кримським сивочолим козакам,
які серед таврійської орди
фортецю збудували, як Кодак.*
Стоїть форпост на диво Україні,
яку заповонила та ж орда,
можливо, обережніша, хитріша,
але вона кругом – як омела.

А у Криму фортеця височіє
і гріє навіть здалеку серця
усіх прочан, хто любить рідне слово,
усіх, у кого думка ще жива.
Хвала тобі, світлице українська,
постала в кам'янистому степу,
здавен усіяному білими кістками
із України пригнаних рабів –
братів нещасних наших і сестер.

Не юному мені, що на шляху своєму
ніс людям рідне слово, наче хліб,
на старості немає де зігрітись
в своїй столиці, що хрестами сяє.

Багаття є тут, хоч бліді, а є,
та сісти біля них погріти душу
немає місця, бо обсіли тісно
всі вогнища великі крикуни,
які колись комуну прославляли,
коли ж упав радянський Вавилон,
то славили вони його руїни,
коли ж і їх злочинці розтягли
собі на пишні, як в царів, палаци,
то крикуни тепер уже кричать,
що мало цегли їм самим дісталось,
сидять біля вогню і шашлики
словесні смажать на вогні святому.

Немов свиняче сало, ті слова
шкварчать-тріщать-шиплять про псевдо-волю,
для нас здобуту ними, крикунами –
щербату волю, гіршу за неволю.
«Демократичні блазні!» – ось усе,
що я сказав балакунам геройським,
сказав, і плюнув, і пішов на вогник,
який в степу маячить, як свіча.
І в Крим прибився, де ясне багаття,
тепліше за столичне, я знайшов.

Хвала тобі, фортеце українська,
оазо у пустельному степу!
Прийшов я не хвалить щербату волю,
не смажити словесні шашлики,
а долучити іскру свого серця
до сонця українського вогню –
хай у віках горить!

27.10. 2009 р.

** Кодак – середньовічна козацька фортеця
біля дніпровських порогів*

ДО НОВОРІЧНОГО ЮВІЛЕЮ

Данилові Кононенку

Там, за шляхами-розлуками,
як ти живеш у Криму?
Хоч ти уквітчаний внуками,
я тебе теж обніму!

Жити не можеш без клопоту,
робиш добро без поз.
Ще б тобі торбу і бороду –
був би як Дід Мороз.

Ох, ці швидкі ювілеї!
Ох, все прудкіші літа!
Знаю, не втонеш в елеї,
голово золота.

Людям козацького крою
ніколи навіть старіть.
Це на таких героях
і Україна стоїть!
24.11. 2011 р.

НА СМЕРТЬ ДРУГА

*Останніми передсмертними словами
Данила Кононенка були:
«Бідна моя Україна...»*

Ти правий: бідна Україна,
але не правий, що помер,
вона без тебе вже повинна
в Криму боротися тепер.

А час настав такий тривожний –
Крим потонув, горить Донбас –
і для Вітчизни цінний кожний,
хто має мужності запас.

Козак за духом і за ділом,
життя поклав ти на війні,
щоб наше слово пломеніло
в недружелюбній стороні.

Спи, друже, мирним сном могили.
Ми підем далі. З нами Бог!
Твій подвиг нам подвоїть сили –
тепер я битимусь за двох!
Січень 2015 р.

Василь Марсюк

* * *

*Засумую зненацька –
На душі – полини.
Україна козацька
Наплива з давнини.
Славні лицарі наші –
Гонти і Богуни.
Незборимі звитяжні –
України сини.
Як нам вас не стачає
В цей розбурханий час.
Все іде, все минає, –
Пам'ять зцілює нас.
Рідна матінко-ненько,
Україно моя!
Козаки-козаченьки –
Гідна слава твоя.
Слава ця не погасне,
Не померкне в віках.
Все минуле й сучасне
У твоїх козаках!*

* * *

*Везу онука й сина в Чигирин,
Везу у гості до Богдана Хмеля,
Де над Горою неба синя стеля,
І Тясмина внизу спокійний плин.
Хвилюючих зазнали ми годин,
Отут, в столиці давній України.
Відвідали музей. Й фортечні стіни
Бійницями дивилися з картин.
Побачили, неначе наяву,
Як боронили козаки Вітчизну,
Рішучість їхню й витримку залізну.
І гетьманську всевладну булаву.
Тож збережіть,
сказав я внуку й сину,
В душі своїй цю славу Чигирина.*

Я ПОТЕРЯЛ ПОБРАТИМА...

Когда в Баку донеслась весть о кончине Данилы Кононенко, я был потрясен. Данила был в расцвете лет, и его уход из жизни никак не вязался с образом моего далекого друга, с которым меня сдружила личная беда в 80-е годы. Мой сын служил в армии по призыву на РЛП в Мелитополе. Его кто-то обидел по понятиям «дедовщины», которую в Советском Союзе тщательно замалчивали. Я так и не узнал, кто обидчик, и вылетев из Баку, так и не выяснил, почему мой сын покинул часть (ночью, в лютый мороз), куда он делся? Не знали о его местонахождении и непосредственные начальники ни в части, ни в Симферополе. Не буду описывать свои переживания и трудные разговоры с командирами. В конце концов, сын нашелся: его задержала милиция в 20-25 километрах и сдала в дурдом, откуда сын сообщил о своих злоключениях не нам, родителям, а бабушке в смоленскую деревню...

В те тяжелые дни я нашел пристанище и утешение в Крымском отделении Союза писателей Украины, где познакомился с Данилой Андреевичем Кононенко. У меня были давние дружеские и творческие связи с украинскими писателями. Данила заслуженно и по праву занял достойное место в их ряду, подарил мне сборник своих стихов, дал мне свой телефон.

Электронной почтой, через Галину Литовченко я узнал, что Данила хотел бы иметь мою книгу, сообщил и свой новый адрес, телефон. Я отправил ему новый свой сборник «Вехи века». Позвонил, поговорили по душам, поблагодарил за его давнее участие в судьбе моего сына и моих отцовских невзгодах.

И вот пришла весть из Симферополя: Даниил ушел из жизни. Больно и горько...

Склоняю голову перед памятью Данилы. Я потерял побратима, а украинская поэзия – талантливого мастера.

Сиявуш МАМЕДЗАДЕ,
заслуженный деятель искусств,
азербайджанский поэт-переводчик,
член редакционной коллегии
журнала «Литературный
Азербайджан»

С. Мамедзаде

С МЫСЛЬЮ О ПОЭТЕ

*Нет такой крупной философской истины,
которой не мог бы воплотить поэт;
философ делает истину доступной
лишь для немногих умов,
поэт обращается с ней ко всем сердцам.*

Ф. Наннарделли

В том далёком 1963 году я работал телеоператором на Крымской студии телевидения.

В один из осенних вечеров шёл в телестудию передать в эфир «Крымские новости». Поднимаюсь по ступенькам в здание телестудии, прохожу по длинному коридору мимо служебных помещений наших работников, открываю комнату телеоператоров. Телеоператор Жителев Володя говорит мне: «А у нас сегодня выступал крымский поэт Кононенко, я за телекамерой стоял. Он стихи свои читал, молодой такой, симпатичный, смотрел в камеру, как я его учил на репетиции. Как будто в душу зрителя заглядывает и рассказывает свои стихи, изредка смотря в книжечку». Так я впервые услышал о поэте Данииле Андреевиче Кононенко.

И когда шла очередная телепередача «Встреча с поэтом Борисом Серманом», я с нетерпением ждал конца эфира. После передачи встретился с Борисом, так мы называли его в своём коллективе, и попросил рассказать мне о молодом поэте. «Я постоянно слежу за творчеством нашего поэта. Мне нравится тонкий лиризм его поэзии, проникновенная задушевность его стихов, перспективный это писатель», – начал свой рассказ Б. Серман. Зная о том, что я пытаюсь писать стихи, очень люблю поэзию, Борис Евгеньевич долго разговаривал со мной об этом.

Шли годы, десятилетия. В 1981 году, я тогда работал начальником БРИЗа на телезаводе, поступила ко мне на работу квалифицированный специалист по оформлению документации. Помещение БРИЗа тесноватое, возле меня рядом сидит вновь поступившая работница Нина Кононенко, очень вежливая, симпатичная женщина. Со временем при разговоре спросил её: «Нина, не твой ли родственник поэт Даниил Кононенко?» «Даня мой супруг», – с приятной улыбкой ответила она.

И вот я в гостях у поэта. Стол накрыт гостеприимной хозяйкой. Возле меня сидит Даниил Андреевич, супруга рядом, все в прекрасном настроении, разговариваем, знакомимся поближе. Слушаю внимательно, а он стихотворение читает «Земле моя кримська», как будто песню задушевную поёт:

*Земле моя кримська,
Ласко материнська,
Сонячний південний краю мій.
Степові простори,
Зеленаві гори,
Моря нестихаючий прибіій.*

Зная наизусть стихотворение, Нина подхватила, и дальше его уже закончили дуэтом:

*Славлю тебе піснею,
Мій Крим!*

Смотрит в глаза любимой Нины и продолжает читать:

*Життя таке – прожив би сотню літ!
Життя, немов дівчатко симпатичне,
Життя, неначе мати край воріт...
Життя таке – прожив би сотню літ!
Життя таке красиве і величне.*

– Даня, прочти нам моё любимое стихотворение, – попросила Нина.

Повеселел Даниил Андреевич, смотрит с любовью на супругу, тихо читает:

*З Смоленщини до Криму навесні
(я так люблю ту сторону російську!)
Тендітну, наче дівчинку, берізку
Хороші люди привезли мені.*

Дружба с одним из лучших поэтов Крыма продолжалась многие годы. Он зайдёт в наш дом, бывало, с книжечкой в руках, новый сборник своих стихов с любовью мне подарит. Частенько и я к Даниле в гости заходил, просто так, увидеться с хорошим человеком, поговорить с ним о прожитом времени. А вспомнить было о чём в нашей жизни. Сидим на лоджии моего дома, на южной предгорной окраине Симферополя. Горы крымские просматриваются меж строящимися домами. А воздух такой чистый, с ароматами шалфея, лаванды, множества горных растений.

– Мы с тобой люди одного поколения, многое видели своими глазами, отцы наши сражались в бесчеловечной войне, тяжесть жизни в оккупации при немцах, – всё мы пережили. Но самый страшный день был в моей жизни, когда зимой 1944 года зашёл к нам в хату почтальон, принёс известие о пропавшем безвести моём отце, – говорю я с болью в душе.

Даниил посмотрел печально на меня и заговорил стихами:

*Ті дні дитинства в пам'яті і досі,
Ті дні сирітства – раною в душі.
Безбатченки не з власної вини,
Ми виростали з повоєнних років.
Не всіх батьки вернулися з окопів
Останньої проклятої війни.
Ми виростали із трави й води,
З калачиків, пасльону й лободи,
Із сліз гірких пекучих удовиних.*

Вспомнили и время ударных строек советской молодёжи. Даниил с большим интересом рассказывал о своей поездке на Дальний Восток, туда, где строилась Байкало-Амурская магистраль.

*Я побував на БАМі в дні, коли
Замкнулося кільце далекохідне,
Коли травневі грози відгули
І небо стало чисте і погідне.*

«В агитпоезде проехал я всю автомагистраль Байкало-Амурскую, аж до Комсомольска-на-Амуре добрался, и видел я, как

*...Будзагони лаштуються,
Йдуть назустріч вітрам.
БАМ живе, БАМ будується,*

Комсомолиться БАМ!» – рассказывал мне очевидец комсомольской стройки. Потом открыл страничку сборника стихов, прочёл:

*Будують українці-земляки.
Приїхали вони
з усіх-усюд:
З Карпат, Донбасу,
Києва і Львова...
І всі злились в єдине*

*«Укрбуд» –
Одна сім'я, – як пісня вечорова.
І так приємно,
що й далеко тут
Лунає наша
українська мова.*

Поговориш с Даниилом Андреевичем, вступиш прожитое время – и легко становится на душе моей. Я всегда ждал очередной встречи с ним, такой он был человек, с ним легко в беседе.

И вдруг неожиданное случилось, как гром небесный загремел среди ясного дня. Известие печальное получили. Даниила Кононенко не стало. И снова просматриваю дарственные сборники его стихов, читаю: «Дорогому Петрові Максимовичу, гарному землякові...», «Нащадку славного козацького роду Петрові Максимовичу дуже сердечно і з побажаннями щастя, добра, радості!»

*Життя таке – прожив би сотню літ!
Життя таке красиве і величне.
Життя, неначе речення окличне,
Життя таке – прожив би сотню літ!*

Светлая память о Данииле Андреевиче Кононенко навсегда останется в сердцах моей семьи.

Петро Сугоняко

ЛУКАВИТИ НЕ ВМІВ...

Пам'яті Данила Кононенка

В Криму світ красного
письменства обіднів!

Поет помер,

але Поет живий, бо слів,

Його пером народжених

так щиро,

Не позабуть...

Лукавити не вмів,

І попри все –

в найкраще в людях вірив.

Микола Настобурко

м. Сімферополь

ЖИТТЯ МОЄ, ВКЛОНЯЮСЯ ТОБІ

*Журливо так спливає
день за днем –
Ідуть дощі – і на душі тумани,
І ці птахи, невтримні меломани,
Співають щось не весняне –
сумне...
Лиш зрідка промінь сонячний
майне –
Такий завжди привітний
і жаданий,
Неначе погляд любої, коханий,
Осяє і зігріє враз мене.
І оживе душа, і стрепенеться,
Бо все оце – туман і дощ –
минеться,
І знов світанки будуть голубі.
Іще мої не находились ноги,
Ще ждуть мене стежини
і дороги, —
Життя моє, вклоняюся тобі!*

* * *

*Спішу іще хоча би щось зробити,
Бо часу обмаль, а зробити ж треба...
У цьому є іще душі потреба,
Душа за це не зробленим болить.
Я сад зростив і збудував свій дім,
Зростив дітей, онуків доглядаю,
Та дні мої, як хвили по воді,
Розходяться, біжать до небокраю.
Десь там, я знаю, буде в них причал,
Блаженний спокій вже на них пантрує,
Та я прошу, о доле, не печаль
Душі моєї. Хай ще попрацює.*

«ЗУСТРІЧІ БЕЗ ПРОЩАНЬ»
Уривок з книги Івана Низового

...Отже, Одеса. Сонячно, святково. Дача Ковалевського, центральна алея. Іду в пошуках якихось розпорядників-керівників майбутнього (початок – завтра) республіканського семінару молодих поетів і прозаїків. У кінці алеї, біля одного з житлових корпусів, зустрічаю двох симпатичних юнаків, один із них, нижчий на зріст, у солдатському вбранні, як і я. Знайомимось:

- Дмитро Шупта...
- Данило Кононенко. Ми обидва з Криму.
- А я – Іван Низовий. Прибув зі Львова, але як посланець

*Одеса, 1963 р. І. Низовий,
О. Зайвий, Д. Кононенко*

Закарпаття, бо там служив і там виходить незабаром моя перша збірка.

– У нашій кімнаті, – каже Дмитро, – є вільне ліжко, тож давай до нас.

Я охоче погоджуюсь – хлопці мені подобаються. Поселяюсь біля вікна.

Незабаром усі троє хитливим і в'юнким трамвайчиком спускаємося вниз, до центру Одеси. Справа в тому, що нам з Данилом треба зареєструватися у військовій комендатурі, здати кудись свої продовольчі атеста-

ти (отакі «зручності» солдатського побуту!), до того ж Данило й Дмитро хочуть розшукати свого товариша, Федора Степанова – він десь служить в Одесі.

Зізнаюся, що ми нічого й нікого тоді не розшукали, ніде не реєструвалися й нікуди атестатів не здавали. Я виніс на загальне обговорення дуже хитру й відповідно вигідну пропозицію:

– Оскільки нас харчуватимуть у Будинку творчості письменників за рахунок Укрлітфонду, то атестати можна й викинути. А для того, щоб нам із Даньком почуватися вільно (цілісінький місяць, та ще й який – травень! – та ще й в Одесі-мамі), нам треба перевдягнутися в цивільне. Гроші в мене є – отримав у видавництві аванс.

Отож купуємо з Данилом цивільні штани, теніски, сандалії. Тут же, у магазині, і перевдягаємось. Оглядаємо один одного: красені! Красенями нас «охрестив» Дмитро, і ми, звісно ж, йому повірили.

Не буду розводитись про наш семінар – про нього є опубліковані спогади Василя Захарченка, Ігоря Нижника... Повторю лише, що той семінар і справді був щедрий на молоді таланти. На початку книги я вже називав імена найбільш яскравих особистостей (В. Стус, В. Яворівський, Б. Нечерда, О. Зайвий, А. Бортняк, В. Рутківський), щойно згадав ще В. Захарченка й І. Нижника, а тепер доповню цей список цілою низкою нині відомих в Україні письменників (наших семінаристів): Станіслав Реп'ях з Чернігова, Олександр Маландій із Сум, Володимир Мітенко (донеччанин, нині мешкає в околицях Києва), Валентин Грабовський з Житомира, Микола Турківський (нині живе в Прилуках), Михайло Ониськів з Тернополя та Михайло Пилатюк з Буковини, кияни Володимир Сорока (поет і скульптор), Людмила Коробова (прозаїк, подальша доля її мені невідома), Валерій Гревцев (у майбутньому талановитий тележурналіст)... Був один чоловік, пам'ятаю, і з Луганська, уже немолодий, сивий, нібито прозаїк, здається, на прізвище Михайлов. На жаль, він та ще якийсь поет Віктор Начиняний із Січеслава нічим себе не проявили... Де вони нині (як і Анатолій Сірій, прозаїк з Полтави), я не знаю; ким вони, зрештою, стали – не відаю. Усі ж інші, названі мною, стали членами Спільки й зажили собі слави – хто голосної, посмертної, як Василь Стус; хто прижиттєвої, солодкої, як Володя Яворівсь-

кий; хто тихої, але чесної й цілком заслуженої, як Мишко Пилатюк і Дмитро Шупта. Усі ми стежимо за успіхами один одного, усі оплакуємо Васю Стуса, Борю Нечерду, Сашка Зайвого. Земля їм пухом! Добрим словом згадуємо ми й критика та літературознавця з енциклопедичними знаннями Віктора Іванисенка, поета-ветерана Григорія Донця, блискучого знавця літератури Бориса Буряка – вони керували нашим семінаром, були нам і батьками, й наставниками, і добрими приятелями одночасно.

У нашій кімнаті завжди було весело, гамірно. Звучали вірші, а то й пісні. До нас заглядали гості: Сашко Зайвий, Люда Коробова, Михайло Сич... Заходив і Микола Вінграновський (жив у кімнаті навпроти), читав нам вірші з «Атомних прелюдів». А якось і лезо попросив – поголитися. Я віддав йому своє, імпортне, про що сьогодні згадую з приємністю.

З багатьма я зійшовся в ті прекрасні травневі дні, але найтісніша дружба зав'язалася в мене з Дімою Шуптою. Він був трохи старший за мене, досвідченіший, писав експериментальні вірші, дисидентствував потроху, що мені дуже імпонувало, бо в глибині душі я сам був трохи дисидентом, спілкуючись із молодими львівськими вільнодумцями.

До кінця семінару я не добув – відпросився на десять днів раніше, аби з'їздити на Сумщину, провідати бабусю і сестру, яких не бачив уже півтора року. Мене, звісно ж, зрозуміли керівники семінару, охоче відпустили та ще й тридцять карбованців на дорогу виписали! Прощались, як давні друзі, а Дмитро, Данило, Сашко і московська вогнеголова хімічка Ріта провели до самого поїзда...

1997-2001

Данилові КОНОНЕНКУ

Осіннім листком по холодному плесу
Мій спомин пливе (не мовчи – говори...)
Уранці – попутні вітри на Одесу,
Надвечір – безпутні зустрічні вітри.

На чайчині крила, на білі вітрила
Опуститься хмара (а ти – не мовчи)...
Уранці нас юність кудись поманила,
Надвечір збайдужіла, мимо йдучи.

Мабуть, постаріли й душі не зігріли
На сонці травневім (пусті балачки...),
Чи сісти не встигли, чи зопалу сіли
Не в ті, як Микола писав, літаки?..

А ми ж присягали служити прогресу,
Співали ж у хорі (які мінуси!)...
Так хочеться знов повернутись в Одесу,
Щоб знову почути свої голоси,

І знову, по другому колу, почати,
І знову прожити життя – навпаки:
Де треба мовчати –
Всесвітньо кричати
Й сідати не в ті поїзди й літаки!
1988

* * *

Нас мало, тих, що в сорок другім
Прийшли у світ. І нині нас
Все менше й менше в гущі мас.
В суспільстві нашім недолугім.

Круглосирітське покоління
Заповзялося вимирати –
Ми те, розкидане, каміння,
Яке запізно вже збирають.

По нас епохи прокотились,
Безжально чавлячи серця...
У відчаї ми народились
Для відчайдушного кінця.

Іван Низовий

МИ ЛЮБИЛИ ЙОГО ВСІ...

З Данилом Андрійовичем пов'язано стільки різних пам'ятних та особистих спогадів, що не знаю, з чого починати. Адже ми були колегами. Навіть не так... Він був набагато старшою від мене людиною, яка вихопила дівчинку-школярку з натовпу здібних та молодих. Запропонувала фах, справжнє робоче місце, наче дорослій, а з часом подарувала найголовніше – безцінну віру в себе як у творчу одиницю соціуму.

Один момент згадую дуже добре – наше знайомство. Я тоді пройшла за першим своїм літературним конкурсом «Ми – діти твої, Україно!», але не посіла жодного місця з перших трьох. Однак була відзначена заохочувальним призом. Церемонія нагородження юних поетів та прозаїків з усіх шкіл півострова відбувалася в ефірі телеканалу тоді ще ДТРК «Крим». На ньому я працюватиму згодом, а поки що з подивом та захватом я роздивлялася все навкруги – знімальний павільйон,

Учасниця літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» Олена Сайчук біля Д. Кононенка (праворуч), 2000 р.

операторів, ведучого та автора програми Олександра Польченка. Коли урочисте дійство вже було позаду, завершився ефір, у руках я тримала нагороду — зашкленний святий образ Христа у рамці з черепашок (він і досі зі мною, після подій 2014 року – це була перша річ, яку подруга надіслала мені з Криму на материк), стос чудових книжок українських авторів, серед яких була фантастика Олеся Бердника та, до речі, збірка віршів Данила Андрійовича Кононенка з авторським підписом. А ще – конверт з грошима, моїми першими, заробленими творчою працею, грошима.

Минуло два роки, і на третій рік існування конкурсу я таки посіла перше місце у жанрі «Публіцистика», написавши за темою свої роздуми про Україну. Ось тоді Данило Андрійович почав мене підганяти: «Пиши, пиши, ти мусиш писати щось, окрім журналістики! Пиши своє – з тебе вийде письменник!». А потім подумав і сказав: «Приходь до нас у газету, нам потрібна така, як ти, дівчина». Щось було у тих словах особливе. Не тому, що я це вигадала, а насправді».

Прийшовши додому, сповістила батьків, що буду працювати в «Кримській світлиці» поряд із самим Данилом Кононком. Ми працювали пліч-о-пліч у редакції «КС». Він приходив завжди пізніше всіх, приблизно о десятій годині. Метру було дозволено все! В обідній час Данило Андрійович заварював у маленькому керамічному чайнику трав'яний чай – з материнкою та ще з чебрецем, усіх пригощав. До чаю гостинно клав цукерку. Він не палив і страшенно сварився за це на мене, бо я ж, як всі журналісти-початківці, полюбляла цигарки. Але робив те по-доброму, лагідно. Його стіл був завжди у паперах: акуратні високі стоси паперів, журнальних вирізок, роздрукованих аркушів з текстами, які редагував, трохи зсунувши густі чорні брови... Редагував і мої тексти, завжди хвалив, хоч і правив чимало русизмів. Вмів підтримати, вчасно добре сказати, запалити мрією, надією, бажанням досягти більшого.

Так, я ще пам'ятаю його молодим чоловіком – чорнобривим, із серйозним поглядом вугільно-чорних очей. То була людина, яка працювала, наче бджола, – не можу знайти іншого вдалого порівняння, бодай воно банальне, але правдиве: Данило Андрійович робив дитячий додаток «Джерельце», писав

статті для розділів літератури і культури у «КС», він контактував з багатьма школярами та водночас займався літературною працею – перекладав, писав вірші, публіцистику...

Коли і як він все встигав? Я й сьогодні не знаю відповіді. Напевно, тому, що вмів усе спланувати і ніколи не марнословив. Не витрачав часу на пусті балачки, уникав пустих, безпредметних розмов. Думаю, що він особисто й ніколи не любив базік. Не кидав слова на вітер, завжди спершу думав, а потім казав.

Проте Данило Андрійович не був сухарем у почуттях, ні. Навпаки – був дуже емоційною людиною. Але настільки внутрішньо дисциплінованою та стриманою ззовні, що ці емоційні хвилі билися в ньому, коливалися – та співпрацівники редакції «КС» ніколи, мабуть, не бачили цього шторму. Уявіть, що перед вами людина з сільської родини, однак абсолютно, абсолютно гарних манер та вишуканої поведінки! Жодної риси хамства у спілкуванні. Жодної риси самомилування. Лише скромність, працелюбність та добре слово, та дружній усміх, та готовність прийти колезі на допомогу. Він був дуже співчутливим, але сам натомість жалів нерви та душевний спокій колег і не виплескував на нас свої проблеми, якісь негаразди, якісь переймання... Данило Андрійович дуже любив свою родину й не дозволяв нікому доторкнутися до особистого: жінка та діти, онуки – тільки найкраще, тільки найтепліше про них, виключно з любов'ю, що викликало у нас неймовірну повагу. Такою глибокою, інтелігентною та високою у сприйнятті світу, речей у ньому та місця людей була ця особистість. Щоправда, я тоді бачила в ньому лише талановитого вусатого доброго вуйка у піджаку, що запхав мене у світ журналістики, та який то жартома, а то цілком серйозно наполягав, щоб я собі там, окрім статей, щось писала для власного доробку, якісь новелки, оповіданнячка тощо. Напевно, та неусвідомленість була через власну юність. А ще, коли перебуваєш довго поряд з великим, не одразу можеш розгледіти в ньому справжню велич. Хіба я думала тоді, що мене вчить працювати сам Данило Кононенко!

Ще він був веселим, незважаючи на постійну заклопотаність та величезний обсяг роботи. Він був начебто солідним за

складом чоловіком, але любив посміятися, радів життю, наче юнак. А як він напрочуд весело посміхався у вуса! Вогники запалу так і танцювали в розумних блискучих очах!.. Я пам'ятаю його таким, таким він назавжди залишиться для мене.

Ми любили його всі. Не знаю, чи можливо це передати буквально словами? Не було жодної людини у редакції, хто б дозволив собі навіть зітхнути в його бік докором або насмішкою, а не те щоб плітками!.. Ніхто та ніколи не дозволяв зневажливого тону чи критики на його адресу. Данило Андрійович був беззастережним авторитетом та могутнім стовпом, на якому трималося прозоре, кришталеве небо «світличан»... Мине чимало часу, коли я зрозумію, що більше такого колективу і такої дружньої любові та поваги, яка існувала тоді у редакції «КС», я не зустріну за все життя у колах журналістики. Як і те, що працювати та любити, захищати рідне слово мене навчила дивовижна людина, глиба української сучасної літератури в Криму – Данило Андрійович Кононенко.

Наближається вже друга річниця з дня смерті поета, публіциста, журналіста, літературного діяча Д. А. Кононенка – для когось це сухі слова з Вікіпедії, а для мене – нагадування про велику особисту втрату, в яку ще досі не можу повірити. Досі мені хочеться бігти до редакції «КС» – на чай до Данила Андрійовича... Бачу подумки, як він встає з-за столу, розводить радісно руки, знімаючи окуляри: «Леся прийшла!». Такий я мала псевдонім у «КС» – Леся Сайчук або Гелена Синицька – так і лишилася для «світличан», для Данила Андрійовича Лесею. А він був та є частиною моєї юності, дуже важливою, світлом, моїм дороговказом у житті, який задав не тільки напрямок, а й поставив на професійний шлях. У певному сенсі він – мій вчитель. І досі ці напутні слова: «Пиши, голубко! Ти мусиш писати!» – стукають, стукають щодня, вистукаючи на мапі життя правильний маршрут для мене. Коли дивлюся на світлину Данила Андрійовича, ловлю себе на думці, що хочу ще раз побачити цю усмішку, почути, як він риме жартома ім'я колеги з явищем погоди тощо... Побачити, як задумливо перебирає папери, йде кудись робочим коридором, замислено дивиться у вікно. Він був невеликого зросту – але великою Людиною, для якої чужий душевний біль не був чу-

жим – і за це, я думаю, йому вдячні всі, хто мав щастя знати Данила Андрійовича. І, слава Богу, що я в числі цих людей.

Данило Андрійович був для мене дуже дорогою людиною, душею «Світлиці». З жахом розумію, що його стіл там пустий – і просто клубок у горлі... До сліз. Крає душу. Але якось пересилила себе й написала. Тепер сиджу і плачу – це неможливо витримати. Ну чому я не зайшла до нього попрощатися перед від'їздом з Криму? Таке воно життя жорстоке. А відновлений літературний конкурс «Ми – діти твої, Україно!» з іменем Данила Кононенка має жити обов'язково!

Сьогодні мешкаю у Харкові кримською переселенкою. Попереду, напевно, робота на харківських телеканалах. Куди саме віддам свою трудову книжку, яку колись отримала у «КС», ще не знаю. Все вирішує час та зигзаги долі, мабуть. Але знаю, що моє прийдешнє буде пов'язане з працею над словом, над думками, з творчою працею загалом. Мрію про свої книжки, дуже вірю, що мрії обов'язково, завжди збуваються, бо це неодноразово доводило мені життя.

Олена Сайчук

Д. А. Кононенко з молодими авторами Світланною Тараториною та Оленою Сайчук (праворуч) в редакції «Кримської світлиці». Травень 2002 р.

ТЕПЛЕ ПРОМІННЯ ЙОГО ОЧЕЙ...

Я народилася в селі Крилово Дніпропетровської області. На все життя запам'яталися роки післявоєнного дитинства: як разом із братом пасли колгоспних свиней.

Дуже тяжко було, але вижили. Уроки готували при гасовій лампі. Відколи пам'ятаю себе, завжди мріяла бути вчителькою. Але батько бачив мене тільки інженером. Тож після закінчення школи в 1953 році довелося мені вступити до Дніпропетровського інженерно-технічного інституту. Провчилася там місяць... і пішла, не могла зрадити своєму покликанню. Працювала старшою піонервожатою в сільській школі, потім училася в Горлівському інституті іноземних мов. Спершу викладала в школі французьку і німецьку мови. Та трохи згодом вирішила екстерном здобути фах учителя української мови та літератури на філологічному факультеті Кримського педінституту, де у той час навчався Данило Андрійович Кононенко. Ця зустріч відбулася на п'ятому курсі у 1970 році. Нашим куратором був професор Олександр Іванович Губар. Ми з Данилом були його улюбленими студентами. Часто зустрічалися, а потім разом навчалися в університеті в одній групі наші діти: Валерій – мій син, Ірина – донька Данила. Їх теж навчав О. І. Губар.

Данило Андрійович – високої культури чоловік. Тепле проміння його очей завжди зігрівало нас. Він для нашої групи був друг і порадник. Завжди перед очима постає образ чуйної, доброї, справедливої людини.

У Криму виходила єдина українська газета «Кримська світлиця», де працював Данило Андрійович, яка стала нам рідною і дуже необхідною для проведення уроків «Література рідного краю». В кожному класі на цю тему відведено було вісім уроків. Старшокласники з інтересом знайомилися з творчістю наших письменників-земляків. Захоплювалися вони й творчістю поета-сімферопольця Данила Кононенка, особливо його віршем-посланням «Слово до кримських українців». Данило Андрійович Кононенко часто бував у школах на конференціях. Учні задавали йому цікаві запитання. Багато років поспіль тривав творчий зв'язок шкіл з «Кримською світлицею» та з дитячим «Джерельцем», додатком до «КС», яким опікувався

Данило Андрійович. Учні й самі пробували писати художні твори, надсилали їх до «Джерельця». І хай не всі з них у майбутньому стали журналістами, головне, що, пишучи твори, вони краще засвоювали українську мову.

Особливо пам'ятаю вивчення розділу про народну пісню. Його природно доповнив інтегрований урок «Люблю поезію», присвячений творчості поета Д. А. Кононенка, що відбувся в НВК «Школа-ліцей» № 3 м. Сімферополя в 2013 році.

Велика робота проводилася в цій школі, дякуючи Д. Кононенку, який був ініціатором і організатором різних конкурсів, зокрема таких, як «Мені тринадцятий минуло», «Ми – діти твої, Україно!», «Дитина – родина – Божа Матір – Україна», «Вірю в майбутнє твоє, Україно!». Учні активно брали в них участь. Це були різноманітні свята, на яких воскресла, ожила, запалахкотіла всіма барвами рідна материнська мова – наше диво калинове.

**Валентина Коваленко,
вчитель-україніст**

В. Коваленко (ліворуч) зі своїми вихованцями

РІДНА МОВО!

*Рідна мово!
Щира, соковита,
Прадіда в тобі
сльоза гірка!
Повнозерна,
як полтавське жито,
Мово Лесі, Рильського, Франка.
Мово Кобзарева бунтівлива,
Величава, грізна і сумна.
Мово срібнодзвонна,
жартівлива,
Неповторна, ніжна, голосна.*

*Я не дам плювати
тобі у душу,
Глузувати,
викручувати слова.
Ти – «мужицька» –
кривляться чинуші,
Хай мужицька,
але ти – жива!*

*Їм тебе повік не зрозуміти,
Хай собі затямлять не на день:
Жалюгідно той живе на світі,
Хто відрікся неньчиних пісень!
1965 р.*

МОСТИ, ЗБУДОВАНІ СЕРЦЕМ

Мене, журналіста за фахом, після переїзду в 2003 році з м. Рівного в м. Сімферополь зацікавив у першу чергу, звичайно, ринок газетно-журнальної продукції Криму. Я порівнювала її розмаїту викладку на вітринах кіосків з українськими виданнями, у редакціях яких працювала сама, і на сторінках єдиної тоді на півострові україномовної газети «Кримська світлиця» відразу відзначила публікації Данила Кононенка. Вони вирізнялися з-поміж інших ґрунтовним осмисленням фактажу, викладеного в добротному художньому мовно-стилістичному обрамленні. А притаманна автору поетизація оповіді та громадянська позиція патріотичної настроєності досягала найвищого звучання у віршах, які приваблювали своєю щирою і задушевною тональністю.

Згодом, коли працювала у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі Державного комітету телебачення і радіомовлення України, за участю якого здійснювалося видання кримськотатарської літератури українською мовою, мені став відомий Кононенко-перекладач. Так, в антології кримськота-

Д. Кононенко і В. Настіна (друга ліворуч) з колегами в редакції «КС», 7 травня 2014 р.

тарської поезії XIII – XX століть «Окрушина сонця», виданій у 2003 році Головною спеціалізованою редакцією літератури мовами національних меншин України (м. Київ), вміщено три його переклади: «Поклик сонця» Юнуса Теміркая, «Вдячність» Самада Шукура і «Роздуми» Шакіра Селіма.

Гортаю сторінки об'ємної в яскравому кольоровому оформленні книги «Кримськотатарські казки та легенди», які зібрав та уклав відомий кримськотатарський поет і прозаїк Нузет Умеров, і переді мною відкривається цілий світ невідомого раніше величезного пласту східного фольклору. І відбулося це відкриття завдяки перекладам Данила Кононенка.

Це було моє заочне з ним знайомство. А одного разу він і особисто представився нам, співробітникам ВІКЦ, коли приніс свої нові переклади у видавничий відділ, де здійснювався набір текстів двома мовами – кримськотатарською та українською перед відправкою для макетування і друку в м. Київ. Він за старинкою писав їх від руки, але проблем з його почерком у редактора Сабріє Кандимової, що відповідала за підготовку творів кримськотатарських авторів до друку, не виникало. Він був їй відомий ще з часів співпраці українського письменника з її чоловіком – видатним кримськотатарським поетом Юнусом Кандимом.

У 2010 році, коли газета «Кримська світлиця» з вини київського видавця тривалий час не виходила друком, Д. Кононенко передав мені для опублікування в інформаційному бюлетені «Вісник ДО «Всеукраїнський інформаційно-культурний центр» свою розповідь про творчу й експозиційну діяльність кримської вишивальниці, заслуженого майстра народної творчості України Віри Роїк та анонс її виставкового туру «Український рушничок» на наступний період.

– Більше надрукувати українською мовою ніде, – сказав з гіркотою в голосі.

І ця стаття під назвою «Рушник простелю, наче долю» з цитуванням записів у книзі відгуків глядачів, серед яких – міністр культури і туризму України Василь Вовкун, перші керівники Криму, науковці, народні майстри, була опублікована в березневому номері напередодні чергової річниці з дня народження вишивальниці.

У період моєї роботи на посаді заступника головного редак-

тора газети «Кримська світлиця» (2012-2015 рр.) Данило Андрійович, як і раніше, коли був у редакційному штаті, до кожного номера подавав силу-силенну інформаційних матеріалів: статті та репортажі про події в кримському літературному середовищі, у якому він досконало знав усе, і ніщо не проходило повз його увагу, рецензії та відгуки на книжкові новинки – схвальні, доброзичливі, іноді й критичні, а також перші проби пера в поезії та прозі юних читачів.

Коли сторінки були зверстані, він особисто перечитував усі тексти. Робив це завжди уважно і скрупульозно, іноді навіть з дому по телефону ще вносив правки. До редакції приходив зазвичай з онуком Данилком, який під його керівництвом також уже робив перші кроки в учнівській журналістиці.

– Нехай змалку привчається до цієї праці, – казав Данило Андрійович.

Розповідав також з гордістю про успіхи внучки Надійки у вивченні української мови.

– Мабуть, відвідуєш театральну студію «Світанок»? – запитала я дівчинку, почувши, як вона декламує вірші.

– Ні, рано ще їй, – пояснив Д. Кононенко. – У наступному році піде до дитячої художньої школи, щоб навчитися малювати так, як її другий дідусь.

– Він художник?

– Так. Микола Якович Дудченко.

Що ж, мета висока, адже М. Дудченко – відомий у Криму майстер пензля, заслужений художник України, працював викладачем і директором Кримської філії Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, педагог багатьох кримських живописців. Такий учитель високого фахового рівня колись у молодості зустрівся і Д. Кононенку. Данило Андрійович проходив військову службу в Сімферополі, писав вірші. Коли служба вже наближалася до кінця, вирішив показати їх професору Кримського пединституту Олександрю Губарю. Прочитавши поезії, Олександр Іванович сказав:

– Потрібно готувати до друку книжечку.

І сам написав до неї передмову. Це й вирішило подальшу долю юнака з Черкащини. Після демобілізації з армії він залишається в м. Сімферополі, успішно складає вступні іспити на філологічний факультет пединституту. Д. Кононенко слухав лекції свого поетичного наставника і у відповідь на одну з

них, що стала для нього відкриттям глибин творчості Павла Тичини, написав свої варіації на тему поезії «Гаї шумлять». Цей вірш, що доповнює Тичинин дивосвіт, демонструє, як потрібно любити свою Україну, він через десятиріччя, у вересні 2014 року, знову прочитав у своїй Альма матері на зустрічі з нинішнім поколінням студентів.

– Олександр Губар був душею літературних вечорів, які проводилися в студентських аудиторіях і робітничому середовищі, відкривав нам горизонти літератур інших народів півострова, – ділився спогадами Д. Кононенко.

Йому було що розповісти, адже він багато років працював поряд зі своїм учителем, брав участь у реалізації його видавничих проєктів, зокрема, про творчі портрети кримських українських поетів і прозаїків, і сам став одним із героїв цієї книги, особистістю з власним літературним почерком, заслуженим журналістом України, заслуженим діячем мистецтв Криму.

На тій традиційній зустрічі зі студентами в аудиторії імені професора О. Губаря в день його народження 7 вересня про роки співпраці з ним говорили у своїх виступах професор, доктор філологічних наук, завідувач кафедри української філології ТНУ Віктор Гуменюк, кандидат філологічних наук Шевкет Юнусов, поет Аблязіз Велієв, головний редактор газети «Голос Крима» Ельдар Сеїтбекіров. Започатковані О. Губарем традиції єднання національних літератур продовжують нові покоління кримських лінгвістів.

Їдучи тролейбусом від університету до центру міста, ми з Данилом Андрійовичем та Майєю Олександрівною, дружиною О. Губаря, обмінювалися думками і враженнями від зустрічі. Усі були задоволені, що вона пройшла цікаво і змістовно. Настрій у нас був піднесений, день – чудовий, і сонячні окрушини навіть через віконне скло зігрівали своїм теплом. Ми домовилися обов'язково зібратися знову всі разом через рік. Однак наступний вересень 2015 року в аудиторії імені Олександра Губаря пройшов уже без його талановитого учня Данила Кононенка... Тільки осінь, як і раніше, буяла всіма кольорами жовтогарячого спектру, така ж по-кримськи оксамитова, ніжна і ласкава з вкрапленнями багрянцю на зеленому листі, як любляче цю землю серце поета.

Валентина Настіна

НА ЛЕКЦІЇ У ГУБАРЯ
(ВІЛЬНІ ВАРІАЦІЇ НА ТЕМУ
«ГАЇ ШУМЛЯТЬ»)

Гаї шумлять... Я слухаю...
Ах, що за дивина!
На лекції у Губаря
Завмер біля вікна.
Хмарки біжать — милуюся.
Чого ж моїй душі
Так радісно і весело,
Учителю, скажи?!
Гей, дзвін гуде — іздалеку,
І в серце б'є прибії!
Сиджу весь затичинений,
Збентежений такий!
Щось мріє гай над річкою,
І в тому гаю — я.
Замріяний, схвильований,
Як молодість моя.
Де неба край, як золото,
Горить-тремтить ріка,
Мов диригентська паличка,
Учителя рука.
Зове кудись, голублячи,
Під тихий шелест трав...
Ах, скільки ж я Поезії
Від Вас до серця взяв!
Тичинину й Сосюрину,
Малишкову й Донця.
Павличкову, Забаштину,
Й Максима-мудреця...
Спасибі ж Вам, Учителю,
За мудрість і любов.
О, як же я на лекцію
Жадав прийти б ізнов!
Та мчать роки над врунами
Повз кримську оболонь,
А в серці ж Вашім юному
Поезії вогонь:
Тичинина, Сосюрина,

*Малишкова, Донця,
Ореста Корсовецького
й Максима-мудреця.
Неходина, Усенкова,
Платона Воронька,
Драчева, Симоненкова
й Михайла Вишняка.
Невінчаної лірика,
Тернавського верлібр
і Діми Черевичного
палкі рядки про хліб.
Даруйте ж, мій Учителю,
Ще много, много літ
Поезію Тичинину,
Тичинин дивосвіт!
Нехай ріка Поезії,
Як музика, бринить!
Нам з Вами по-тичинівськи
Перемагать і жить!*

*Тичинівські читання в Сімферопольському держуніверситеті.
На фото (зліва направо): кримські письменники Д. Кононенко,
О. Губар, М. Тернавський, О. Лесин. 1986 р.*

ВІН ЗАВЖДИ ПІДТРИМУВАВ ЮНИХ...

Не віриться, що так неочікувано передчасно відійшов у вічність відомий український письменник, перекладач, журналіст Данило Кононенко. Мені випала чудова нагода поспілкуватися із родичами, знайомими, зокрема, й учителем Данила Андрійовича. У Кам'янці завжди своєрідна атмосфера, відкриті люди. Д. Кононенко – талановитий майстер пера, наставник для молоді. Він завжди підтримував перші кроки молодих літераторів, друкував перші поетичні спроби на сторінках Всеукраїнської газети «Кримська світлиця» (а також в її додатках «Джерельце» та «Будьмо»).

Згадую про знайомство із Данилом Кононенком. Це було літо 1999 року. Навчаючись в Черкаському національному університеті, писала вірші і намагалася знайти, де їх можна надрукувати. Відпочиваючи в Криму (а саме в с. Фрунзе пройшло моє дитинство), шукала якусь газету, яка б надрукувала неспівні поетичні спроби. Так я прийшла в редакцію газети «Кримська світлиця». Працівник редакції мене направив до редактора відділу літератури Данила Андрійовича Кононенка.

Я дуже хвилювалася, що нічого не надрукують (прийшла якась там незнайома дівчина). Але настільки теплим було спілкування, що я навіть не могла уявити, що в російськомовному Криму такою чистою українською мовою і так людяно, щиро, душевно розмовляє Поет. Ще тоді я дізналася, що родом письменник із с. Ребедайлівка Кам'янського району. Відчувалося, що Данило Кононенко, живучи в Криму, серцем завжди на Черкащині.

Оксана Галаєва і Д. А. Кононенко в редакції «Світлиці», 2013 р.

Ось так, у 1999 році, вперше в ЗМІ були надруковані мої вірші із передмовою Данила Андрійовича з промовистою назвою «Юнка із країни «Юність». Приємно ще й те, що «Кримська світлиця» друкувала також мої дописи про Черкащину, твори учасників літературної студії «Дебют» при Черкаській обласній бібліотеці ім. В. Симоненка. І щороку (а це бувало двічі-тричі на рік), приїжджаючи в Сімферополь, відразу бігла до редакції газети – подарувати книги письменників Черкащини, журнали «Холодний Яр». Ось так потроху зав'язалася дружба. Чомусь найкраще запам'яталися перша, а також остання зустріч із Д. А. Кононенком, коли він спеціально приїхав до редакції газети (адже офіційно вже не працював, але приніс написаний від руки переклад для публікації), щоб поспілкуватися, почитати твори. За чашкою чаю ми довго розмовляли, я насолоджувалася поезією справжнього Майстра, патріота, поціновувача української мови – Данила Кононенка. Творче спілкування продовжувалося телефоном. За тричотири місяці до смерті Поета стелефоновувалися, коли вже майже був відсутній зв'язок із Кримом. Запам'яталося, як Данило Андрійович обмовився: «Сердечко підводить»...

Сумну звістку про смерть Поета дізналася від Тамілі Чупак з рідної Данилу Кононенку Кам'янки. Щиро вдячна Тамілі Чупак за те, що запросила на вечір пам'яті письменника до Кам'янського державного історико-культурного заповідника. Його тут шанують і пам'ятають, ним гордяться. І я, крізь смуток втрати, радію, що була знайома з цією прекрасною Людиною, Поетом, Патріотом, Українцем...

Оксана Галасва

ЗУСТРІЧ

Я йшов коридором нової, красивої, нещодавно відкритої президентом Кучмою Української гімназії у Сімферополі, а мені назустріч прямував – сам Данило Кононенко! Знання у Криму і в усій Україні письменник, публіцист, громадський діяч, редактор літературно-мистецького відділу «Кримської світлиці», поет, чиї вірші вже давно вивчалися учнями та студентами навчальних закладів.

«І знов летять у вирій журавлі. Осіннє сонце грає на крилі. В протяжнім «кру-у» бринить прощальна туга. Вернутися б до рідної землі...» – чомусь в пам'яті спливли саме ці рядочки поета з його книги, що колись подарував мені – як «духовному побратиму» (так і підписав).

Ми порівнялися. «Доброго дня, шановний пане поете!» – піднесено-урочисто привітався я. «Доброго, Юрко! – якимось просто, відкрито, усміхнено відповів Данило Андрійович. – Я от за онуком прийшов, забираю після навчання, а Ви що тут?» «А я до директора – домовлявся про творчу зустріч з гімназистами і вчителями, хочу поспілкуватися з молоддю – і не тільки як режисер, бо теж пишу вірші і пісні». «Прекрасно! Знаю, що Ви режисер української редакції нашого Кримського телебачення. Як Вам там працюється із Сашком Польченком?» «Ось готуємо чергову програму нашої редакції – «Млин», то може прийдете до нас у гості з новими віршами, пане Даниле?» «З радістю, тим більше, що написалися, дякувати Богові, нові твори». «От і домовилися, дорогий побратиме! Про день та час повідомимо».

Ми потиснули один одному руки і я попрямував до виходу... «Юрко!» – раптом покликав мене Данило Андрійович. Я повернувся, а він швидко підійшов до мене. Посміхаючись у свої шевченківські вуса, взяв мене за плечі: «Завжди, коли зустрічаю тебе, Юрко, все хочу запитати – скільки ж тобі років? Борода та волосся вже сиві, тому ти схожий на Миколу-Чудотворця, а очі сяють, як у юного поета!» Я обняв Дани-

Д. Кононенко і Ю. Хропаченко

ла: «Я, мабуть, старший літами за Вас. Народився у 1942-му році, 13 березня, дитя війни». «Не вірю, братику! Бо я теж – 1942 року, 1 січня. Виходить, що я аж на два місяці і дванадцять днів старший за тебе, синку!»

Ми обнялися, як рідні брати, попрощалися. Данило пішов за своїм тезкою-онуком. Саме пролунав шкільний дзвоник, який немов повернув нас, сивих та статечних «дітей війни», до нашого дитинства...

Потім було ще багато зустрічей – робочих, на телебаченні, де поет і журналіст Данило Кононенко цікаво й захоплено розповідав про літературу, колег-письменників, їхні твори, читав свої вірші. Говорив він завжди упевнено, аргументовано гарною – СПРАВЖНЬОЮ українською мовою. Його легко було записувати. Режисери знають, як воно буває, коли людина хвилюється, знічується перед камерою, важко добирає слова. А у Кононенка мова лилася, немов із джерельця – отого, напевне, «Джерельця», дитячої газети у «Світлиці», де він був шеф-редактором.

Запам'яталася наша співпраця з Тетяною Захаровою, організаторкою кримського конкурсу серед школярів і студентів «Змагайтесь за нове життя!», присвяченого творчості Лесі Українки. Я допомагав Тетяні Миколаївні у її клопотах як режисер, окрім того, вона постійно запрошувала нас із Д. Кононенком у журі конкурсу. Данило Андрійович любив бути серед молоді, особливо творчої, він захоплювався кожним виступом, кожною обдарованою дитиною і так боявся образити когось, недодати конкурсних балів, що практично усім виставляв максимальні оцінки. А тих, хто читав на конкурсі свої власні твори, обов'язково брав «на олівець» і залучав згодом до участі ще в одному конкурсі – літературному «Ми – діти твої, Україно!», де був незмінним головою журі. «Треба плекати зміну!» – казав не раз і щиро радів, і дякував потім Тетяні Захаровій, коли хтось з її конкурсантів починав друкуватися у «Джерельці» та «Світлиці».

А ще з теплотою в душі пригадую свої гостини в редакції «Кримської світлиці» в артеківській базі біля залізничного вокзалу, куди забігав провідати Данила Кононенка і його колег. Редакція жила дружною творчою сім'єю, «світличани» вміли і працювати, і святкувати, там лунали і пісня, і жарт, і Данило Андрійович був у гушці дружної компанії. Одного разу у «Світлиці» відзначали якесь торжество, чийсь день народження, співали під гітару якусь жартівливу пісню – і Данило Андрійович так артистично (а я ж теж трохи артист) мімікою

й інтонацією почав ту пісню ілюструвати, що присутні просто падали зо сміху! А потім заспівали «Два кольори мої, два кольори» – і це вже був зовсім інший Данило Кононенко – натхненний, проникливий, одухотворений... я й досі ніби бачу ті очі, чую той голос...

Кажуть, що програмним віршем Данила Кононенка, його, так би мовити, поетичною візитівкою є вірш «Слово до кримських українців», який вперше був надрукований у першому номері «Кримської світлиці» ще у 1992 році. І погоджуюся, і ні, бо у прекрасного поета Кононенка є чимало інших віршів, які теж можна було б назвати програмними. Ось, наприклад, цей невеличкий вірш, який я прочитав у подарованій мені книзі:

Є найсвятіше слово на землі.

Одне. Високе. Світле: Україна.

Синонім – мати. Рідна і єдина...

Є найсвятіше слово на землі.

Воно – синівних почуттів вершина.

Воно – проміння сонячне в імлі.

Є найсвятіше слово на землі.

Одне. Високе. Світле: Україна.

24.08.1984 р.

Погодьтеся, що якби ж ми усі сповідували висловлене поетом, то й Вітчизна наша була б зовсім іншою! Але ще не пізно і не безнадійно: співець Криму й України поет Данило Кононенко залишив нам у спадок своє Слово і приклад того, як треба любити свою Батьківщину, шанувати і плекати її. Тож слово і діло тепер за нами!

Юрій Хропаченко

*Ю. Хропаченко
і Д. Кононенко
зі «світличанами»
на святкуванні 20-річчя
«Кримської
світлиці»,
грудень 2012 р.*

Колектив «Кримської світлиці» у грудні 2012 р. Праворуч у вишиванці – Данило Кононенко

Я БУВ СІЛЬСЬКИМ ЗАВКЛУБОМ

*В дні юності,
ще з кучерявим чубом,
У Грушківці, в сусідньому селі,
Я підіймав культуру...
Був завклубом –
То мої перші трудові шаблі.
Був гармоністом, був читцем,
актором,
Кіно «крутив», як мовили тоді,
Був диригентом – керував я хором,
Хористи – люди літні й молоді...
На культосвітній працював я ниві,
І скільки ж втіхи й радості зазнав!
Ті дні роботи в пам'ятку й понині,
В своїм житті я їх не забував.
Траплялося і прикроців доволі,
Та з ними не лишався сам-один.
Приходила на поміч тьотя Поля –
Технічка клубна... Та Іван Литвин –
Сільський бібліотекар
і художник –
Порадники й розрадники мої.
Як друг найближчий
був мені з них кожний,
Всі клопоти сприймали, як свої.
Я вдячний їм, я вдячний
власній долі,
Що жив з людьми
і їм корисним був.
Я не забув вас, друзі, не забув,
Хоч проминуло літ уже доволі.
Давно вже я не той юнак із чубом,
І в тім селі не був уже давно.
Та час отой, коли я був завклубом,
Як призабуте згадую кіно.*

*Крайній
праворуч –
Данило
Кононенко*

ФОТОЛІТОПИС

*Дід – Данило
Якович Кононенко*

*Мати – Тетяна Ва-
силівна Кононенко*

*З мамою Тетяною
Василівною та бра-
том Василем*

Із сестрою Вірою

*Д. Кононенко.
26. 10. 1964 р.*

*Д. Кононенко.
1965 р. Сімферополь*

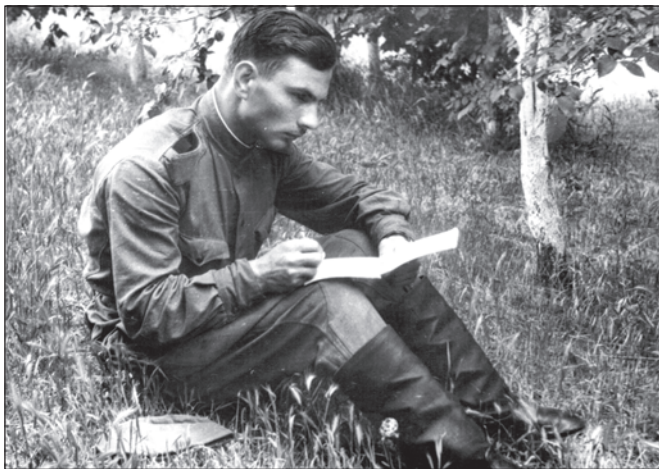
*Д. Кононенко.
1967 р.*

*Д. Кононенко
приймає присягу.
1962 р.*

Одеса, 1963 р. Будинок творчості. Стоять: О. Зайвий, І. Низовий, Д. Кононенко, грають в шахи А. Сірий і М. Турківський

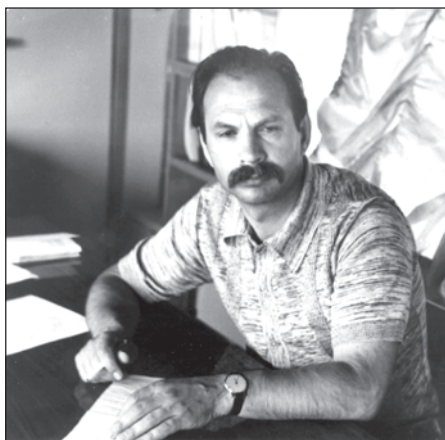
У годину творчого натхнення. Д. Кононенко, 1964 р., м. Сімферополь

Збори з підготовки політскладу. 17. 12. 1963 р., Тирасполь. Д. Кононенко - другий праворуч у верхньому ряду

*1961 рік. На буряковій
плантації у ланкової
з колгоспу «Жовтень»
Марії Таланенко. Районна
газета*

*На БАМі. Вагон-бібліотека агіт-
поїзда ЦК ВЛКСМ «Комсомольсь-
ка правда»*

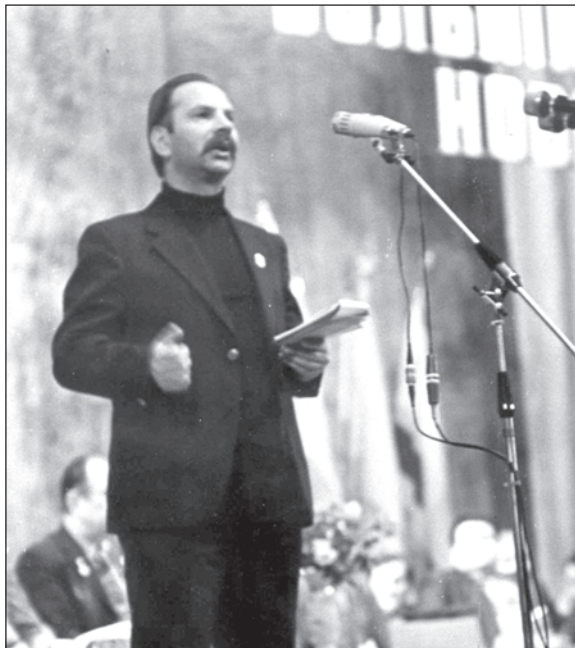
Д. Кононенко, 70-ті роки

*Д. Кононенко
з дружиною Ніною.
Кам'янка, 1968 р.*

*Д. Кононенко
з родиною*

Доповідь на урочистостях з нагоди дня народження Тараса Шевченка

*Травень 1977 р.
Керівник літоб'єднання*

*Д. Кононенко з І. Драчем,
Дні літератури в Криму,
2 жовтня 1978 р.*

*Співають з Раїсою Кириченко. «Поетичний жовтень»
на Черкащині, 1980 р.*

«Поетичний жовтень» на Черкащині, 1980 р.

*В. Швець, А. Домбровський, Д. Кононенко на партконференції
Центрального району м. Сімферополя, 11 листопада 1988 р.*

*Д. Кононенко з Володимиром Базилевським
на з'їзді письменників України. Квітень 1991 р.*

*З учнями школи №29 м. Сімферополя в «Кримській світлиці».
18. 01. 2002 р.*

БІБЛІОГРАФІЯ

Екслібрис Д. Кононенка

ЗБІРКИ ПОЕЗІЙ Д. А. КОНОНЕНКА

Кононенко Д. А. Молодые голоса : вірші у книзі / Д. А. Кононенко. – Симферополь : Крым, 1966. – с. 96-104.

Кононенко Д. А. Джерело : поезії / Д. А. Кононенко. – Сімферополь : Таврія, 1972. – 64 с.

Кононенко Д. А. На весняному березі : поезії / Д. А. Кононенко. – Сімферополь : Таврія, 1979. – 80 с.

Кононенко Д. А. Квітучих соняхів оркестр : поезії / Д. А. Кононенко. – Сімферополь : Таврія, 1982. – 96 с.

Кононенко Д. А. З любові й добра : поезії / Д. А. Кононенко. – Сімферополь : Таврія, 1989. – 144 с.

Кононенко Д. А. Ми виростили в повоєнні роки : вибрані поезії / Д. А. Кононенко. – Сімферополь : Таврія, 1995. – 176 с.

Кононенко Д. Поезії // у книзі Губар О. І. Чорноморська хвиля. – Донецьк, 1995. – с. 63-93.

Кононенко Д. Сонця й моря на межі (проза та поезія письменників Криму) : вірші у книзі / упорядник та автор вступної статті Данило Кононенко. – Сімферополь: Таврія, 2004. – с. 221-244.

Кононенко Д. Люблю тебе, мій Криму (вірші українських поетів про Крим) : вірші у книзі / упорядник та автор вступної статті Данило Кононенко. – Сімферополь : Доля, 2008. – с. 195-204.

Кононенко Д. «Город приморский смотрел на меня по-советски». Антология «Крым в поэзии» в 7 томах : стихотворения в книге / составитель В. С. Бойко. – Нижний Новгород : ООО «Каравелла», 2014. – т. 4. – с. 59-63.

ПЕРЕКЛАДИ

Неяченко І. Сонце над Ялтою : ілюстрований краєзнавчий нарис [переклад з російської Д. Кононенка] / І. Неяченко. – Сімферополь: Таврія, 1988.

Ми – кримчани : національне розмаїття Кримського півострова [переклад з російської Д. Кононенка] / Сімферополь : Творче об'єднання «Таврійський клуб», 1998.

Умеров Нузет. Мій друг Руслан : оповідання і казки для дітей [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] / Нузет Умеров. – Сімферополь : Сонат, 2000.

Кримськотатарські народні казки та легенди [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка]. – Сімферополь : Кримнавчпедвидав, 2002.

Басиров В. Тоді, в п'ятдесятих : автобіографічна повість [переклад з російської Д. Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2002.

П'ять грон винограду : кримськотатарські народні казки [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2004.

Кравченко Федір. На дорогах України: повість: [переклад з російської, післяслово Д. Кононенка]. – Сімферополь : Таврія, 2007. – 88 с.

Озенбашли Амет. Трагедія Криму : публіцистично-документальне видання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2007.

Кримськотатарські народні казки та легенди: доповнене двомовне видання. [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка]. – Київ : Етнос, 2007.

Батьківщино, здрастуй! (вірші кримськотатарських поетів та кримськотатарські народні пісні) : [переклад з кримськотатарської і вступна стаття «Мости духовного єднання» Д. Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2008.

Умеров Нузет. Золота осінь : вірші та казки для дітей [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка та О. Тимохіна] / Нузет Умеров. – Сімферополь : Кримнавчпеддержвидав, 2008.

Воробйова І., Верховська Н. Вірші складаю : оповідання про дитинство О. С. Пушкіна [переклад з російської Д. Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2009.

Басиров В. Шумить і піниться Салгір: поезії [переклад з російської Д. Кононенка, М. Кушніра, В. Латанського]. – Сімферополь : Доля, 2009 – 36 с.

Тарасов В. Зелені пагорби Байбуги : новела українською, російською та кримськотатарською мовами [переклад з російської Д. Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2009. – 120 с.

Басиров В. Вересневий блюз : поезії [нариси про автора й переклад з російської Д. Кононенка]. – Сімферополь: Доля, 2010. – 208 с.

Некляєв В. Вежа : фантастично-документальна повість [переклад з білоруської Д. Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2010. – 56 с.

Умеров Н. Ведмідь-гора : дитячі вірші, оповідання, казки [переклад Д. Кононенка та О. Тимохіна]. – Сімферополь : Доля, 2010.

Розумний півник : казки та оповідання білоруських письменників для дітей у перекладах Д. Кононенка. – Сімферополь : Доля, 2011. – 172 с.

Богданович Максим. Волошка з «вінка» : вибрані поезії [переклад з білоруської Данила Кононенка]. – Сімферополь : Доля, 2013.

ПУБЛІКАЦІЇ В ГАЗЕТАХ І ЧАСОПИСАХ

Кононенко Д. Вірші // Трудова слава. – 11.10.1969. – с. 2.

Кононенко Д. Учитель, воїн, поет: нарис про свого земляка, поета Кононенка С. Я. // Трудова слава. – 06.10.1979. – с. 2.

Кононенко Д. Холодний яр: вірш // Поезія. Вип.2. – Київ, 1982. – с. 52.

Кононенко Д. Кам'янська лірична: вірш // Трудова слава. – 14.07.1982. – с. 2.

Кононенко Д. Слово до кримських українців: вірш // Літературна Україна. – 1992. – № 41. – с. 1.

Рязанов Алесь. Вірші [переклад з білоруської Данила Кононенка] // Брега Тавриды: літературно-художественный и публицистический журнал. – Симферополь, 1992. – № 2. – с. 105-109.

Кононенко Д. Балада про колосок: вірш // Трудова слава. – 20.11.1993. – с. 2.

Кононенко Д. Олена: вірш // Трудова слава. – 08.06.1994. – с. 2.

Кононенко Д. Хай дзвінко серце заспіва: кілька думок про вірш шестикласниці Жені Тернової // Трудова слава. – 10.09.1994. – с. 2.

Кононенко Д. Горить зоря над обеліском: вірш // Трудова слава. – 08.10.1994. – с. 1.

Кононенко Д. На обжинковому святі в Кам'янці: вірш // Трудова слава. – 23.08.1995. – с. 2.

Кононенко Д. З нових віршів: вірші «Рибидайло», «Спогад», «Жадання» // Трудова слава. – 30.08.1995. – с. 4.

Кононенко Д. Коли скінчиться мешковський час? : вів розмову Ю. Пригорницький // Літературна Україна. – 30.11.1995. – с. 2.

Кононенко Д. Дружині: вірш // Трудова слава. – 06.03.1996. – с. 2.

Кононенко Д. Вірші: до 55-річчя від дня народження поета // Трудова слава. – 28.12.1996. – с. 3.

Хомченко Василь. Матрос : бувальщина: [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 1996. – с. 2.

Бондар Таїса. Снігопад: оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 25.01.1997. – № 4-5. – с. 10.

Мемедзаде Сеявуш. Кобзареві: вірш [переклад з азербайджанської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 07.03.1997. – № 12. – с. 7.

Кононенко Д. «Гомонять за школою хлопці-явори...»: нарис про творчість В. Латанського // Кримська світлиця. – 29.03.1997. – № 15. – с. 12.

Кононенко Д. «Я тут живу і тут моє коріння, і цій землі я свій дарую спів»: нарис про Івана Кривенка // Кримська світлиця. – 13.06.1997. – № 30-31. – с. 14.

Кононенко Д. О. І. Губарю – 75! А в серці ж Вашім юному поезії вогонь!: нарис // Кримська світлиця. – 05.09.1997. – № 54-55. – с. 13.

Кононенко Д. Вільні варіації на тему «Гаї шумлять»: вірш-присвята О. І. Губарю // Кримська світлиця. – 05.09.1997. – № 54-55. – с. 13.

Короткевич Володимир. Маленька балерина: оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 19.09.1997. – № 58-59. – с. 12-14.

Кононенко Д. Український соловейко: нарис про Оксану Петрусенко // Кримська світлиця. – 12.12.1997. – № 82-83. – с. 14.

Кононенко Д. Поезія – квітка її любові : нарис про Світлану Кочергу // Кримська світлиця. – 30.01.1998. – № 7-8. – с. 14.

Полотай Микола. Дожартувався : гумореска [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 27.03.1998. – № 23-24. – с. 16.

Умеров Нузет. Бабусин сон : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 27.03.1998. – № 23-24. – с. 15.

Кононенко Д. Юні пробують перо (до підсумків першого літературного конкурсу школярів Криму) // Кримська світлиця. – 08.05.1998. – № 35-36. – с. 14.

Алієв Рустем. Світло чорних очей : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 07.08.1998. – № 61-62. – с. 12.

Кононенко Д. Кипарис : давньогрецька легенда [переклад Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 11.09.1998. – № 71-72. – с. 14.

Кононенко Д. Приклад людяності : ассирійська казка [переклад Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 13.11.1998. – № 89-90. – с. 13.

Паші Ібраїм. Зламана гілка : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 04.12.1998. – № 95-96. – с. 12.

Хомчанка Василь. Художники: оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 04.12.1998. – № 95-96. – с. 14.

Кононенко Д. Про нього теплий спогад бережу...: спогади про Матвія Голбштейна // Кримська світлиця. – 31.12.1998. – № 103-104. – с. 6.

Кононенко Д. Вік Україну люби : вірш // Кримська світлиця. – 15.01.1999. – № 3-4. – с. 13.

Кононенко Д. Великий Кобзар України. Світлої пам'яті до 185-річчя від дня народження Тараса Шевченка : стаття // Кримська світлиця. – 05.03.1999. – № 17-18. – с. 14.

Полотай Микола. Як нас годували... : бувальщина [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 26.03.1999. – № 23-24. – с. 24.

Кононенко Д. Чумацький шлях : оповідання // Кримська світлиця. – 02.04.1999. – № 25-26. – с. 14.

Арабей Лідія. Новий зошит : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 09.04.1999. – № 27-28. – с. 12.

Кононенко Д. Хто сказав, що на кримській землі не ростуть укра-

їнські таланти?! : вірш // Кримська світлиця. – 30.04.1999. – № 33-34. – с. 14.

Биков Василь. Поєдинок : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 18.06.1999. – № 47-48. – с. 21.

Муєдин Рустем. Телефон : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 02.07.1999. – № 53-54. – с. 13.

Громико Наталя. Як місяць у криниці купався : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 27.08.1999. – № 67-68. – с. 22.

Орлов Володимир. Посадила бабуся паросток : казка [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 03.09.1999. – № 69-70. – с. 14.

Громико Наталя. Подарунок Діда Мороза : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 31.12.1999. – № 103-104. – с. 22.

Кононенко Д. Біля обеліска: вірш //Трудова слава. – 08.05. 1999. – с. 3.

Кононенко Д. У Кам'янці: вірш //Трудова слава. – 30.06.1999. – с. 2.

Кононенко Д. Спогад: вірш // Трудова слава. – 21.07.1999. – с. 2.

Кононенко Д. Україна: вірш // Трудова слава. – 21.08.1999. – с. 2.

Кононенко Д. До Кам'янки: вірш // Трудова слава. – 27.11.1999. – с. 2.

Малишко Олександр. Різдва. Бог прийшов : вірш [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 06.01.2000. – № 1-2. – с. 13.

Ігнатенко Ригор. Тетеруки на березах : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 04.02.2000. – № 11-12. – с. 14.

Умеров Нузет. Мисливці : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Джерельце. – 17.03.2000. – № 21-22. – с. 12.

Короткевич Володимир. Листи не запізнюються ніколи : уривок з оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 05.05.2000. – № 35-36. – с. 13.

Кононенко Д. Хай буде гострим перо і невтомною думка. До підсумків третього літературного конкурсу школярів Криму «Ми діти твої, Україно» // Кримська світлиця. – 19.05.2000. – № 39-40. – с. 19.

Бензарук Ростислав. Весела пісенька : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 02.06.2000. – № 43-44. – с. 14.

Дукса Мар'ян. Канікули : вірш [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 23.06.2000. – № 49-50. – с. 22.

Три метелики : німецька народна казка [переклад Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 23.06.2000. – № 49-50. – с. 22.

Вензярук Ростислав. Чому в зайчика тріснула губа? : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 23.06.2000. – № 49-50. – с. 22.

Тарасов Сергій. Чому зебра смугаста? : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 07.07.2000. – № 53-54. – с. 14.

Гурський Василь. Вірні друзі : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 04.08.2000. – № 61-62. – с. 14.

Умеров Нузет. Сюрприз : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 10.08.2000. – № 67-68. – с. 22.

Безпалій Дмитро. Вовча доброта : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 08.09.2000. – № 74-75. – с. 14.

Зайко Алесь. Синій дзвіночок : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 06.10.2000. – № 84-85. – с. 14.

Капилович Микола. Настусина гілка : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 06.10.2000. – № 84-85. – с. 14.

Шипуля Лариса. Картоплина й виноград : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 01.12.2000. – № 107-108. – с. 14.

Умеров Нузет. Новорічний сніг : казка [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 29.12.2000. – № 117-119. – с. 22.

Кононенко Д. Слово до кримських українців : поезія // у книзі О. І. Губар. Земле моя кримська: Сучасні українські письменники Криму. – Сімферополь, 2001. – с. 23-25.

Безпалій Дмитро. Як вовк овечкою прикидався : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 02.02.2001. – № 12-13. – с. 14.

Кононенко Д. «Я була малою горда, – щоб не плакати, я смілась...». До 130-річчя від дня народження Лесі Українки : нарис // Кримська світлиця. Джерельце. – 09.02.2001. – № 14-16. – с. 9.

Кононенко Д. Сапер помиляється тільки раз : документальне оповідання // Кримська світлиця. – 23.02.2001. – № 20-22. – с. 4.

Безпалій Дмитро. Чому лелеки ловлять жаб : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 04.05.2001. – № 47-48. – с. 14.

Умеров Нузет. Скрипка, бубон і сопілка : казка [переклад з крим-

ськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 18.05.2001. – № 52-54. – с. 22.

Кононенко Д. Шукати свій власний голос. До підсумків четвертого літературного конкурсу школярів Криму «Ми діти твої, Україно!» // Кримська світлиця. – 08.06.2001. – № 60-61. – с. 12.

Биков Василь. Естафета : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 15.06.2001. – № 62-64. – с. 20.

Прокша Леонід. Почекаємо до понеділка : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 06.07.2001. – № 71-72. – с. 14.

Бриль Янка. На річці : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 10.07.2001. – № 84-85. – с. 14.

Кононенко Д. Село жнивує: вірш // Трудова слава. – 27.07.2001. – с. 1.

Кононенко Д. Обжинки: вірш // Трудова слава. – 31.07.2001. – с. 1.

Тарасов Сергій. Уперті хмаринки : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 31.08.2001. – № 92-94. – с. 22.

Іллюшенко Олексій. Зернятко : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 31.08.2001. – № 92-94. – с. 22.

Умеров Нузет. Диктант : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 14.09.2001. – № 97-99. – с. 11.

Чернов Олег. Порося, яке всіх повчало : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 28.09.2001. – № 103-105. – с. 22.

Умеров Нузет. Як я став поетом : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 05.10.2001. – № 106-107. – с. 13.

Радкевич Євген. Таємниця : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 26.10.2001. – № 114-116. – с. 22.

Кобец-Филимонова Альона. Сім художників : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 23.11.2001. – № 124-126. – с. 22.

Кононенко Д. Берегиня рідної мови : нарис про вчителя української мови та літератури Валентину Петрівну Коваленко // Кримська світлиця. – 22.02.2002. – № 8. – с. 5.

Кононенко Д. «А я й не знав, що Ви такий» : нарис про літературознавця Олександра Івановича Губаря // Кримська світлиця. – 29.03.2002. – № 13. – с. 20.

Кононенко Д. Високе повноліття : нарис до 85-річчя від дня народження письменника Дмитра Макаровича Вітюка // Кримська світ-

лиця. – 12.04.2002. – № 15. – с. 21.

Кононенко Д. Бринять молоді голоси. До підсумків п'ятого літературного конкурсу школярів Криму «Ми діти твої, Україно!» // Кримська світлиця. – 21.06.2002. – № 25. – с. 12.

Кононенко Д. З днем народження, вчителю мій! : вірш О. І. Губарю в день його 80-річчя // Кримська світлиця. – 06.09.2002. – № 36. – с. 13.

Плаксій : кримськотатарська казка [переклад українською Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 15.11.2002. – № 46. – с. 14.

Кононенко Д. З днем народження, «Кримська світлице»! : нарис до десятої річниці газети «Кримська світлиця» // Кримська світлиця. – 27.12.2002. – № 52. – с. 1, 5.

Кононенко Д. Слово до кримських українців : поезія // Кримська світлиця. – 27.12.2002. – № 52. – с. 5.

Кононенко Д. І престижно, й прибутково українську знати мову! : нарис про нагородження переможців третього етапу міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика // Кримська світлиця. – 31.01.2003. – № 5. – с. 1, 6.

Кононенко Д. Пам'ятатиму Вас, учителю! : нарис і вірш. Присвята пам'яті О. І. Губаря // Кримська світлиця. – 19.09.2003. – № 38. – с. 3.

Тарасов Сергій. Музична нота : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 07.11.2003. – № 45. – с. 15.

Кононенко Д. Рідній газеті «Кримська світлиця» – з нагоди виходу в світ тисячного номера : вірш // Кримська світлиця. – 07.11.2003. – № 45. – с. 21.

Мудрий їжачок : кримськотатарська народна казка [переклад українською Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 12.12.2003. – № 51. – с. 15.

Короткевич Володимир. Маленька балерина : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Брега Тавриды : літературно-художественный и публицистический журнал. – Симферополь, 2003. – № 6. – с. 170-186.

Панасенко Леонід. Перекотиполе : повість [переклад з російської Д. Кононенка] // Брега Тавриды : літературно-художественный и публицистический журнал. – Симферополь, 2004. – № 4. – с. 114-129.

Кононенко Д. Чарівник слова : нарис до 80-річчя від дня народження поета Дмитра Черевичного (1924-1992 рр.) // Брега Тавриды : літературно-художественный и публицистический журнал. – Симферополь, 2004. – № 6. – с. 457-459.

Кононенко Д. Шукати власний голос! До підсумків сьомого літературного конкурсу школярів Криму «Ми діти твої, Україно!» // Кримська світлиця. – 02.05.2004. – № 14. – с. 6.

Кононенко Д. Горить зоря над обеліском : вірш // Кримська світ-

лиця. – 07.05.2004. – № 19. – с. 13.

Велієв Аблязіз. Моєму народу : вірш [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 14.05.2004. – № 20. – с. 1.

Кононенко Д. Мати : вірш // Кримська світлиця. – 14.05.2004. – № 20. – с. 21.

Умеров Нузет. Переїзд : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 21.05.2004. – № 21. – с. 14.

Биков Василь. Втрата : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 18.06.2004. – № 25. – с. 13-14.

Носов Микола. Живий капелюх : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 13.08.2004. – № 33. – с. 13.

Кононенко Д. Кримський диптих : вірш // Кримська світлиця. – 13.08.2004. – № 33. – с. 21.

Кононенко Д. Джерельце : вірш // Кримська світлиця. – 22.10.2004. – № 43. – с. 1.

Кононенко Д. Гімназіє наша українська : вірш (пісня – слова Д. Кононенка, музика З. Плакаєвої) // Кримська світлиця. – 19.11.2004. – № 48. – с. 14.

Кононенко Д. Не панікуймо, а діймо! (письменник б'є на сполох) : нарис // Літературна Україна. – 02.12.2004.

Кононенко Д. «Я воскрес, щоб із вами жити...» (до 70-річчя від дня народження Василя Симоненка) : нарис // Кримська світлиця. – 06.01.2005. – № 2. – с. 12-13.

Кононенко Д. Кримська земля : вірш // Кримська світлиця. – 04.02.2005. – № 6. – с. 13.

Кононенко Д. Співачка мудрого і доброго : нарис про творчість Світлани Кочерги // Кримська світлиця. – 11.02.2005. – № 7. – с. 11.

Кононенко Д. Підсумки восьмого літературного конкурсу «Ми діти твої, Україно!» // Кримська світлиця. – 15.04.2005. – № 16. – с. 1, 4.

Кононенко Д. «Тепло любові – на віки...». Поет Валентина Невінчана : нарис // Брега Тавриды : літературно-художественный и публицистический журнал. – Симферополь, 2005. – № 3. – с. 271-272.

Носов Микола. Автомобіль : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 03.06.2005. – № 23. – с. 9.

Василевська Галина. Усмішка : казка [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 11.11.2005. – № 46. – с. 7.

Кононенко Д. Дорогі земляки! Передплачуйте «Кримську світлицю!» : вірш // Кримська світлиця. – 02.12.2005. – № 49. – с. 5.

Кононенко Д. «Я воскрес, щоб із вами жити...» (до 71-річчя від дня народження Василя Симоненка) : нарис // Трудова слава. – 06.01.2006. – с. 2.

Кононенко Д. Зачарований кримською землею : нарис про зустріч у «Кримській світлиці» з письменником Миколою Луківим // Кримська світлиця. – 20.01.2006. – № 4. – с. 1, 5.

Носов Микола. На гірці : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 27.01.2006. – № 5. – с. 11.

Кононенко Д. Сапер помиляється тільки раз : спогади про службу в армії у 1963 році // Трудова слава. – 22.02.2006. – с. 2.

Кононенко Д. «Південний краю! Стороно прекрасна...» : нарис до 135-річчя від дня народження Лесі Українки // Кримська світлиця. – 24.02.2006. – № 9. – с. 7.

Сіпаков Янка. Хата : поема в прозі [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 03.03.2006. – № 10. – с. 7; Кримська світлиця. – 10.03.2006. – № 11. – с. 7.

Кононенко Д. Його талант розцвів під небом Криму... : нарис до 75-річчя від дня народження поета Степана Литвина // Кримська світлиця. – 16.06.2006. – № 25. – с. 6.

Кононенко Д. Рядки, що йдуть із глибини душі : нарис про творчість Наталії Мухіної // Кримська світлиця. – 30.06.2006. – № 27. – с. 14.

Кононенко Д. Пам'ятаємо тебе, друже! : нарис до 60-річчя від дня народження Володимира Миткалика // Кримська світлиця. – 28.07.2006. – № 31. – с. 4.

Кононенко Д. Хрестиком гаптоване життя : вірш-присвята В. С. Роїк до 95-річчя від дня народження // Кримська світлиця. – 08.12.2006. – № 50. – с. 10.

Кононенко Д. До дня народження внука Д. Кононенка (5 років) : вірш // Кримська світлиця. – 22.12.2006. – № 52. – с. 12.

Кононенко Д. «Є найсвятіше слово на землі...»; «Криниця»; «Мій Крим»; «Туманом густим, а чи димом...»; «Онуки»; «Чумацьким шляхом...»; «Я зріднився серцем із «Джерельцем»; «Рідна газето «Кримська світлиця» : підбірка віршів до 65-річчя від дня народження Д. Кононенка // Кримська світлиця. – 12.01.2007. – № 1. – с. 4.

Кононенко Д. Ти є і завжди будеш, рідна мово! До підсумків третього етапу VII міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика в Криму // Кримська світлиця. – 02.02.2007. – № 5. – с. 1, 4.

Кононенко Д. Вершина і краси, і доброти : вірш-присвята Кам'янському музею О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського – Зеленому будиночку – на Черкащині // Кримська світлиця. – 09.02.2007. – № 6. – с. 6.

Пушкін О. С. «Аделі»; «Рідіє ряд хмарин, де неба глибина» : вірші [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 09.02.2007. – № 6. – с. 6.

Кононенко Д. Балада про колосок : вірш-пісня, ноти. Слова Д. Ко-

ноненка, музика В. Вовка // Кримська світлиця. – 11.05.2007. – № 19. – с. 5.

Бондар Таїса. Штрихи до автопортрета : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Брега Тавриды : літературно-художественный и публицистический журнал. – Симферополь, 2007. – № 5. – с. 166-170.

Муєдин Рустем. Останній крок : бувальщина [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 18.05.2007. – № 20. – с. 10-11.

Биков Василь. Двадцятий : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 22.06.2007. – № 38. – с. 12.

Басиров Валерій. Квіти : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 14.09.2007. – № 38. – с. 12.

Кононенко Д. Воїн, поет, педагог : нарис про творчість Ореста Корсовецького // Кримська світлиця. – 21.09.2007. – № 38. – с. 11.

Бременські музиканти : за мотивами німецької казки братів Грімм [переклад українською Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 28.09.2007. – № 39. – с. 13.

«Крим для усіх нас – достатку чаша, наша одвіку Вітчизна тут є...» : підбірка віршів кримськотатарських поетів [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 12.10.2007. – № 40. – с. 11.

Кононенко Д. Портрет при цвіті соняхів. Світлої пам'яті мого улюбленого поета Андрія Малишка. До 95-річчя : вірш // Кримська світлиця. – 16.11.2007. – № 47. – с. 10.

Умеров Нузет. Як я комп'ютера перегравав : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 28.12.2007. – № 52. – с. 15.

Козлов Сергій. Як ослик, їжачок і ведмедик зустрічали Новий рік : казка [українською переповів Д. Кононенко] // Кримська світлиця. – 28.12.2007. – № 52. – с. 15.

Кононенко Д. Сердечна ода з високої нагоди славного 80-річчя Миколи Негоди : вірш // Кримська світлиця. – 11.01.2008. – № 2. – с. 7.

Нові вірші кримськотатарського поета Нузета Умерова: вірші, казка [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 25.01.2008. – № 4. – с. 14.

Кононенко Д. «Поет, учитель, риболов...» : нарис про творчість Миколи Сома // Кримська світлиця. – 25.01.2008. – № 4. – с. 19.

Кононенко Д. Мов тронка у степах : вірш-присвята Олесю Гончару // Кримська світлиця. – 04.04.2008. – № 15. – с. 11.

Умеров Нузет. Кілька в томаті : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 25.04.2008. – № 17. – с. 15.

Кононенко Д. Справжні поети живуть і в провінції. До 70-річчя Анатолія Бортняка // Кримська світлиця. – 25.04.2008. – № 17. – с. 17.

Кононенко Д. Книга його життя: нарис про вчителя і письменника, двоюрідного діда Степана Яковича Кононенка // Кримська світлиця. – 03.05.2008. – с. 11.

Кононенко Д. Поет нелегкої долі : нарис про творчість Михайла Чернецького // Кримська світлиця. – 30.05.2008. – № 22. – с. 19.

Биков Василь. Наказ : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 20.06.2008. – № 25. – с. 11.

Скелі-близнята біля Гурзуфа : кримська легенда [українською переповів Д. Кононенко] // Кримська світлиця. – 25.07.2008. – № 30. – с. 11.

Кононенко Д. Поетеса, в якій душа світиться щедрим одкровенням : нарис про творчість Наталії Баклай // Кримська світлиця. – 01.08.2008. – № 31. – с. 11.

Кононенко Д. «Кримська світлиця» для мене світле українське вікно у Крим : нарис про творчість Василя Марсюка // Кримська світлиця. – 03.10.2008. – № 40. – с. 11.

Кононенко Д. Вчителем був золотим. Світлої пам'яті мого вчителя і порадики Степана Яковича Кононенка: вірш // Трудова слава. – 03.10.2008. – с. 6.

Кононенко Д. Біля моря : вірш // Кримська світлиця. – 10.10.2008. – № 41. – с. 11.

Кононенко Д. Осіння тиха година : вірш // Кримська світлиця. – 07.11.2008. – № 45. – с. 11.

Кононенко Д. Многая літа Вам, поете! : нарис і вірш до 70-річчя від дня народження Василя Латанського // Кримська світлиця. – 14.11.2008. – № 46. – с. 10.

Кононенко Д. Академіку Петрові Вольвачу : вірш // Кримська світлиця. – 12.12.2008. – № 50. – с. 1.

Кононенко Д. «Рубаї, або чотири сторони світу» : нарис про творчість Марії Павленко // Кримська світлиця. – 19.12.2008. – № 51. – с. 11.

Кононенко Д. «Чистий перед людьми і совістю...». До 80-річчя від дня народження актора й драматурга Леоніда Никоценка // Кримська світлиця. – 23.01.2009. – № 4. – с. 11.

Кононенко Д. Вірші з чужини : нарис про творчість Дарини Калиняк // Кримська світлиця. – 27.03.2009. – № 13. – с. 19.

Биков Василь. На сході сонця : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 08.05.2009. – № 19. – с. 11.

Кононенко Д. Останній день війни : вірш // Кримська світлиця. – 08.05.2009. – № 19. – с. 11.

«Народу мрію вікову зростив ти в серці моїм, Криму!» : вірші кримськотатарських поетів [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 15.05.2009. – № 20. – с. 11.

Кононенко Д. «Не займай мене, осене...» : нарис про творчість Галини Литовченко // Кримська світлиця. – 19.06.2009. – № 25. – с. 11.

Кононенко Д. «Український рушничок» подорожує Кримом. До 98-річчя Віри Сергіївни Роїк : нарис // Кримська світлиця. – 26.06.2009. – № 26. – с. 7.

Кононенко Д. «Він дарував людям думки...». До 75-річчя від дня народження поета Михайла Тернавського : нарис // Кримська світлиця. – 21.08.2009. – № 34. – с. 11.

Кононенко Д. З лукавинкою в добрих і привітних очах : нарис про життя і творчість Анатолія Бортняка // Кримська світлиця. – 13.11.2009. – № 46. – с. 11-12.

Кононенко Д. Поет за станом душі : нарис про творчість поета Івана Чернецького // Кримська світлиця. – 20.11.2009. – № 47. – с. 11.

Кононенко Д. «Твої рядки мою хвилюють душу» : вірш-присвята Миколі Палієнку // Кримська світлиця. – 11.12.2009. – № 50. – с. 11.

Бахревський Владислав. Василько і Василь. Оповідання про події, пов'язані з приєднанням України до Росії в XVII столітті [переклад з російської Д. Кононенка] // Брега Тавриды : літературно-художественный і публіцистический журнал. – Симферополь, 2009. – № 6. – с. 78-92.

Короткевич Володимир. Листи не запізнюються ніколи : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Брега Тавриды : літературно-художественный і публіцистический журнал. – Симферополь, 2009. – № 6. – с. 93-110.

Биков Василь. Оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Брега Тавриды: літературно-художественный і публіцистический журнал. – Симферополь, 2010. – № 2. – с. 145-169.

Танк Максим. Привітав з весною... : вірш [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Брега Тавриды : літературно-художественный і публіцистический журнал. – Симферополь, 2010. – № 2. – с. 186.

Кононенко Д. Поверніть у Крим «Кримську світлицю!» : нарис-заклик // Літературна Україна. – 11.02.2010. – № 5.

Кононенко Д. Я тобі завдячую, газето! : нарис до 80-річчя газети «Трудова слава» // Трудова слава. – 22.10.2010. – с. 2.

Кононенко Д. Я люблю тебе, Кам'яно рідна : творчість земляків // Трудова слава. – 02.11.2010. – с. 2.

Кононенко Д. «Життя іде, минає...» : вірш // Кримська світлиця. – 12.11.2010. – № 46. – с. 5.

Кононенко Д. Слово до читачів «Джерельця» // Кримська світлиця. – 26.11.2010. – № 48. – с. 8.

Кононенко Д. «Південний краю! Стороно прекрасна!..» : нарис про кримський період життя і творчості Лесі Українки // Кримська світлиця. – 18.02.2011. – № 4. – с. 6.

Кононенко Д. Письменник, який відмовився бути тільки письменником : нарис до 65-річчя від дня народження Михайла Слабошпицького // Кримська світлиця. – 29.07.2011. – № 1-2. – с. 1, 3.

Сіпаков Янка. Хата : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Брега Тавриды : літературно-художественный и публицистический журнал. – Симферополь, 2011. – № 3-4 – с. 159-170.

Кононенко Д. Закоханій у рідний край : нарис про творчість письменника Олеса Лупія // Кримська світлиця. – 05.08.2011. – № 3-4. – с. 14.

Кононенко Д. Твої пісні мою чарують душу... : вірш-присвята композитору Валерію Івановичу Волкову з нагоди його 70-річчя // Кримська світлиця. – 19.08.2011. – № 7-8. – с. 13.

Кононенко Д. Село Приємне Побачення : вірш // Кримська світлиця. – 26.08.2011. – № 9-10. – с. 11.

Кононенко Д. «На лекції у Губаря завмер біля вікна...» : нарис і вірш до дня пам'яті О. І. Губаря // Кримська світлиця. – 28.10.2011. – № 30-32. – с. 6.

Кононенко Д. Літописець славних подвигів : нарис про земляка Федора Петровича Людного // Кримська світлиця. – 28.10.2011. – № 30-32. – с. 10.

Кононенко Д. Лікар і поет : нарис про Леоніда Закордонця // Кримська світлиця. – 04.11.2011. – № 33-34. – с. 13.

Кононенко Д. Душа тяглася до слова : нарис про Володимира Мамецького // Кримська світлиця. – 18.11.2011. – № 37-38. – с. 12.

Кононенко Д. Поетеса, яка вибудовує мости над безоднею часу... : нарис про поетесу Наталю Волошко // Кримська світлиця. – 02.12.2011. – № 41-42. – с. 12.

Кононенко Д. Василь Симоненко – журналіст : нарис // Кримська світлиця. – 09.12.2011. – № 43-44. – с. 8-9. – Кримська світлиця. – 16.12.2011. – №45-46. – с. 10.

«Доля моя – щаслива...». До 70-річчя від дня народження Д. Кононенка : інтерв'ю, вірші // Кримська світлиця. – 30.12.2011. – № 50-52. – с. 8-9.

Кононенко Д. Група крові : нарис про творчість Любові Проць // Кримська світлиця. – 20.01.2012. – № 3. – с. 10.

Кононенко Д. Друг і брат по духу : спогади про Станіслава Зінчука // Кримська світлиця. – 27.01.2012. – № 4. – с. 8.

Кононенко Д. Поєднались музика й поезія : нарис про землячку Тамілу Чупак // Кримська світлиця. – 03.02.2012. – № 5. – с. 9.

Кононенко Д. Співець українського степу : нарис про Володимира Бровченка // Кримська світлиця. – 03.02.2012. – № 5. – с. 12.

Кононенко Д. Спасибі за дружбу, за книги! : нарис-подяка Іванові Дзюбі // Кримська світлиця. – 03.02.2012. – № 5. – с. 14.

Кононенко Д. Рідному Кам'янському музею. До 75-річного ювілею : нарис і вірш // Кримська світлиця. – 10.02.2012. – № 6. – с. 5.

Кононенко Д. «Його шанує український Крим!» : нарис і вірш-присвята поету Іванові Левченку // Кримська світлиця. – 10.02.2012. – № 6. – с. 8.

Кононенко Д. Вчителька, яка пише вірші : нарис про творчість Віри Пальохи // Кримська світлиця. – 30.03.2012. – № 13. – с. 1, 6.

Кононенко Д. «Щастя дня прозоре лине в Коктебель» : нарис про творчість Василя Діденка // Кримська світлиця. – 20.04.2012. – № 16. – с. 10.

Кононенко Д. «Вечірне вогнище» Василя Марсюка : нарис про творчість В. Марсюка // Кримська світлиця. – 27.04.2012. – № 17. – с. 14.

Кононенко Д. Злились мелодія і слово... : нарис про композитора і поета Олександра Білаша // Кримська світлиця. – 18.05.2012. – № 20. – с. 12.

Кононенко Д. Поезія високої напруги : нарис про творчість Наталі Баклай // Кримська світлиця. – 28.05.2012. – № 21. – с. 8.

Кононенко Д. З давнього поліського роду Борців : нарис про творчість поета Валентина Борця-Борцова // Кримська світлиця. – 16.06.2012. – № 24. – с. 12.

Биков Василь. Поединок : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 22.06.2012. – № 25. – с. 10.

Кононенко Д. Берегиня рідного слова : нарис про поетку Ніну Миколайчук // Кримська світлиця. – 13.07.2012. – № 28. – с. 12.

Кононенко Д. Поетеса-черкашанка, родом з Криму : нарис про творчість Оксани Галаєвої // Кримська світлиця. – 17.08.2012. – № 33. – с. 12.

Кононенко Д. Україна: уроки давнини : інтерв'ю з письменником Віктором Стусом // Кримська світлиця. – 24.08.2012. – № 34. – с. 5.

Кононенко Д. «У сонці правди – ніж...» : літературознавчий нарис про творчий дебют Івана Драча – поему «Ніж у сонці» // Кримська світлиця. – 24.08.2012. – № 34. – с. 8.

Басиров Валерій. Сплюшка : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 14.09.2012. – № 37. – с. 12.

Кононенко Д. «Крим – довічна любов моя...». Штрихи до літературного портрета поета Степана Литвина // Кримська світлиця. – 26.10.2012. – № 43. – с. 8.

Кононенко Д. Вже дні стоять прозорі, як вода : вірш // Кримська світлиця. – 02.11.2012. – № 44. – с. 14.

Кононенко Д. Портрет при цвіті соняхів. Вірш світлої пам'яті мого улюбленого поета Андрія Малишка // Кримська світлиця. – 09.11.2012. – № 45. – с. 9.

Кононенко Д. «Десять золотих осеней Криму...» : нарис про письменника Віктора Лазарука // Кримська світлиця. – 07.12.2012. – № 49. – с. 10.

Кононенко Д. Довгий пише коротко і ясно : нарис про письменника Олексія Довгого // Кримська світлиця. – 14.12.2012. – № 50. – с. 8.

Кононенко Д. Завжди разом зі своїм народом : нарис про Аблязіза Велієва і переклади його віршів з кримськотатарської // Крым. Крим. Къырым : літературно-художественный журнал. – Симферополь, 2013. – № 1. – с. 159-165.

Басиров Валерій. Подих вранішньої роси : притчі // Крым. Крим. Къырым : літературно-художественный журнал. – Симферополь, 2013. – № 2. – с. 186-190.

Богданович Максим. Волошка з «Вянка» : вірші [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Крым. Крим. Къырым : літературно-художественный журнал. – Симферополь, 2013. – № 2. – с. 232-239.

Кононенко Д. Гість журналу. Олександра Ванжула : нарис про творчість // Крым. Крим. Къырым : літературно-художественный журнал. – Симферополь, 2013. – № 3. – с. 196-199.

Осман Айдер. Тямучі люди : гумористичне оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Крым. Крим. Къырым : літературно-художественный журнал. – Симферополь, 2013. – № 3. – с. 209-217.

Кононенко Д. Вірші // Крым. Крим. Къырым : літературно-художественный журнал. – Симферополь, 2013. – № 4. – с. 162-168.

Халілов Таїр. Жайворонки співають навесні : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Крым. Крим. Къырым : літературно-художественный журнал. – Симферополь, 2013. – № 4. – с. 169-185.

Кононенко Д. Зцілення словом : про роман Тамари Костецької «Цілителька або дай, Боже, здоров'я нашій медицині» // Кримська світлиця. – 01.02.2013. – № 5. – с. 6.

Кононенко Д. «Як не колосом – так віршем!» : нарис про журналіста, поета, пісняря Віктора Качулу // Кримська світлиця. – 08.02.2013. – № 6. – с. 8.

Кононенко Д. Майстер новели : нарис про письменника Юрія Коваля // Кримська світлиця. – 08.03.2013. – № 10 – с. 8.

Кононенко Д. Голос поетичний – юний і чистий : нарис про Симону-Серафиму Буць // Кримська світлиця. – 08.03.2013. – № 10 – с. 12.

Фінкельштей Борис. Боря і чарівні двері : оповідання [переклад

з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 22.03.2013. – № 12. – с. 12.

Хомчанка Василь. Маштак : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 29.03.2013. – № 13. – с. 12.

Сіпаков Янка. Чорний біль – Чорнобиль... : «Одіум». Поема в прозі [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 26.04.2013. – № 17-18. – с. 4-5.

Янченко Микола. Моя Україна : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 17.05.2013. – № 20. – с. 12.

Усеїнова Гульнара. Сусідське щастя : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 24.05.2013. – № 21. – с. 11.

Кононенко Д. І суценки, й вишиванки... : вірш // Кримська світлиця. – 31.05.2013. – № 22. – с. 1.

Богданович Максим. Волошка з вінка : вірші [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 07.06.2013. – № 24. – с. 12.

Едемова Уріє. Мати загиблого солдата : новела [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 14.06.2013. – № 24. – с. 8.

Фінкельштейн Борис. Головне – тримати паузу : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 28.06.2013. – № 26. – с. 7.

Шукурджі Самадін. Доля сталінського «Сокола» : глави з роману [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 28.06.2013. – № 26. – с. 11. – 05.07.2013. – №27. – с. 11. – 12.07.2013. – №28. – с. 11.

Шукурджі Самадін. Слово до Батьківщини : вірш [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 12.07.2013. – № 28. – с. 11.

Кононенко Д. Жнива – найбільше хліборобське свято! : нарис // Кримська світлиця. – 12.07.2013. – № 28. – с. 6.

Осман Айдер. Тямуці люди : гумористичне оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 02.08.2013. – № 31. – с. 8-9.

Кононенко Д. Поетеса нелегкої долі : нарис про Олександру Ванжуду // Кримська світлиця. – 02.08.2013. – № 31. – с. 10.

Умеров Нузет. Малика : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 09.08.2013. – № 32. – с. 10. – 16.08.2013. – № 33. – с. 8-9.

Кононенко Д. Десять улюблених віршів поета Станіслава Зінчука : нарис // Кримська світлиця. – 09.08.2013. – № 32. – с. 11.

Кононенко Д. А все починалося із зоряного кримського перед-

жнив'я. У мене друзів є багато : нарис і вірш-присвята Михайлові Шалаті // Кримська світлиця. – 16.08.2013. – № 33. – с. 10.

Кононенко Д. Він будував мости духовного єднання : нарис про Юнуса Кандима // Кримська світлиця. – 06.09.2013. – № 36. – с. 8.

Кононенко Д. Поет, який закликає нас не бути хохлами : нарис про Віктора Баранова // Кримська світлиця. – 13.09.2013. – № 37. – с. 1.

Усеїнова Гульнара. Півгодини дощу : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 13.09.2013. – № 37. – с. 11.

Фінкельштейн Борис. «Теж мені, Карузо!» : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 20.09.2013. – № 38. – с. 10.

Кононенко Д. Про що нагадала газетна вирізка : нарис про Дмитра Павличка // Кримська світлиця. – 04.10.2013. – № 40. – с. 8.

«Талановитий? Значить небезпечний...» : вірші білоруських поетів [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 01.11.2013. – № 44. – с. 11.

Хомчанка Василь. Кульбабчик : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 15.11.2013. – № 46. – с. 15.

Кононенко Д. Землі своєї син. В. Г. Латанському : вірш-присвята // Кримська світлиця. – 22.11.2013. – № 47. – с. 8.

Огурцова Лідія. «Його левичність». Історія людини з харизмою : оповідання [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 20.12.2013. – № 51. – с. 8-9.

Кононенко Д. «Черкашино, пісень моїх колиско...» : вірші // Кримська світлиця. – 03.01.2014. – № 1-2. – с. 8.

Кононенко Д. «Чистий перед людьми і совістю...» : нарис до 85-річчя від дня народження актора і драматурга Леоніда Никоненка / // Кримська світлиця. – 24.01.2014. – № 4. – с. 11.

Сіпаков Янка. Взяток з мовчання : нотатки [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 14.03.2014. – № 11. – с. 11.

Кононенко Д. Слово до кримських українців : поезія // Кримська світлиця. – 28.03.2014. – № 13. – с. 1.

Кононенко Д. Мов тронка у степах... : вірш // Кримська світлиця. – 28.03.2014. – № 13. – с. 9.

Кононенко Д. Гімн української гімназії // Кримська світлиця. – 18.05.2014. – № 16. – с. 5.

Халілов Таїр. Жайворонки співають навесні : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 13.06.2014. – № 24. – с. 8. – 20.06.2014. – № 25. – с. 14. – 27.06.2014. – № 26. – с. 14-15.

Янішиць Євгенія. Кошик картоплі : оповідання [переклад з біло-

руської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 13.06.2014. – № 24. – с. 11.

Биков Василь. Двадцятий : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 20.06.2014. – № 25. – с. 8-9.

Кононенко Д. «Життя моє, вклоняюсь я тобі...» : вірші // Кримська світлиця. – 11.07.2014. – № 28. – с. 8-9.

Кононенко Д. Голос чистий, ніжний, поетичний : передмова до збірки віршів Таміли Чупак «Білим по білому» // Кримська світлиця. – 25.07.2014. – № 30. – с. 12.

Вартаньян Володимир. Ганнуся : повість [переклад з російської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 08.08.2014. – № 32. – с. 8. – 15.08.2014. – № 33. – с. 11. – 22.08.2014. – № 34. – с. 11.

Биков Василь. Смерть бійця : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 29.08.2014. – № 35. – с. 14.

Аміт Еміль. Оленяче джерело : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 12.09.2014. – № 37. – с. 11. – 19.09.2014. – № 38. – с. 11. – 26.09.2014. – № 39. – с. 11.

Не відповідай на добро злом : казка [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 17.10.2014. – № 42. – с. 15.

Хомчанка Василь. Лавочка : оповідання [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 17.10.2014. – № 42. – с. 15.

«Негідники прагнуть стати Богами, хочуть, щоб з них малювали ікони...» : вірші білоруських поетів [переклад з білоруської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 24.10.2014. – № 43. – с. 12.

Умеров Нузет. Диктант : оповідання [переклад з кримськотатарської Д. Кононенка] // Кримська світлиця. – 24.10.2014. – № 43. – с. 13.

Кононенко Д. «Пригортаю всіх вас до серця...» : нарис за сторінками книги Павла Глазового «Листи до друга в США» // Кримська світлиця. – 31.10.2014. – № 44. – с. 10-11.

Кононенко Д. Поверніть у Крим «Кримську світлицю!» : нарис-заклик // Кримська світлиця. – 01.04.2016. – № 14. – с. 6.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ТВОРЧІСТЬ Д. А. КОНОНЕНКА

Лесин Александр. Поэтический дебют : про підбірку віршів у збірці «Молодые голоса» // Крымская правда. – 03.12.1966. – с. 3.

Острик М. Простір шукань : рецензія на книгу Кононенка Д. А. «Джерело» // Літературна Україна. – 18.07.1972. – с. 6.

Кравченко Ф. Праця, невтомна праця... : про письменника-земляка Данила Кононенка // Трудова слава. – 10.06.1977. – №70. – с. 2.

Вишняк М. Весенний берег поэзии // Крымский комсомолец. – 1979. – 17 июля.

Гордієнко О. Друга книга Д. Кононенка : про збірку поезій «На весняному березі» // Трудова слава. – 18.08.1979. – с. 2.

Нові члени Спілки письменників : про прийняття Кононенка Д. А. у члени Спілки письменників // Літературна Україна. – 21.12.1979. – с. 6.

Пономаренко М. Поетове джерело // Молодь Черкащини. – 10.01.1980. – с. 5.

Кононенко Д. А. Письменники радянської України : біографічний довідник. – К.: Радянський письменник, 1981. – с. 126.

Муха І. Виношене в серці : до виходу з друку збірки поезій «Квітучих соняхів оркестр» поета-земляка Данила Кононенка // Трудова слава. – 14.08.1982. – с. 2.

Васильєв П. Письменники – наші земляки // Трудова слава. – 20.01.1990. – с. 2.

Степанов Ф. Дорогами доби : Данилові Кононенку – 50 // Трудова слава. – 01.01.1992. – с. 2.

Степанов Ф. Було це недавно, було це давно...: до 50-річчя від дня народження Д. А. Кононенка // Черкаський край. – 01.01.1992. – с. 8.

Губар О. Данило Кононенко. Штрихи до літературного портрета // Кримська світлиця. – 09.05.1994. – с. 12.

Надьон К. Задушевний лірик // Трудова слава. – 07.09.1994. – с. 2.

Тясминський А. Не забувайте земляків // Черкаський край. 01.10.1994. – с. 3-4.

Губар О. Лауреат премії імені Степана Руданського // Літературна Україна. – 03.02.1995. – с. 1.

Губар О. Данило Кононенко // Чорноморська хвиля / О. І. Губар. – Донецьк, 1995. – с. 48-62.

Конарева Т. І весь в тривогу обернувся // Трудова слава. – 17.10.1997. – с. 3.

Губар О. Данило Кононенко // Сучасні українські письменники Криму / О. І. Губар. – Сімферополь, 1997. – с. 49-63.

Тесленко Л. «Душі неприспані тривоги» // Трудова слава. – 02.09.1998. – с. 3.

Латанський В. Нарешті : про присудження Данилові Кононенку почесного звання «Заслужений діяч мистецтв Автономної Республіки Крим» // Літературна Україна. – 24.02.2000. – с. 1.

Висока нагорода земляку : Кононенку Д. А. присуджено звання «Заслужений діяч мистецтв АРК» // Трудова слава. – 26.02.2000. – с. 3.

Губар О. Дружби золотої мости // Кримська світлиця. – 18.05.2001. – с. 21.

Губар О. Данило Кононенко // Земле моя кримська : сучасні укра-

їнські письменники Криму / О. І. Губар. – Сімферополь, 2001. – с. 21-22.

Данилу Кононенку – 60! // Трудова слава. – 01.01.2002. – с. 2.

Латанський В. Доки живу – не хочу знать спокою... : Данилові Кононенку – 60 // Літературна Україна. – 04.10.2002. – с. 6.

Чупак Т. Життя таке – прожив би сотню літ // Трудова слава. – 02.02.2002. – с. 3.

Губар О. Зачарований мовою «синьоокої сестри України». Переклад з білоруської Данила Кононенка // Брега Тавриды : літературно-художественный и публицистический журнал. – Сімферополь, 2003. – № 6. – с. 280-284.

Чуприна А. Завжди в дорозі // Трудова слава. – 05.05.2004. – с. 2.

Костецька Т. «Є люди, як скеля..» : про творчість поета-земляка Д. Кононенка // Трудова слава. – 11.07.2008. – с. 2.

Вишняк М. Данило Кононенко // Слово рідне. – Сімферополь, Таврія, 2011. – с. 162-163.

Таврійський Олесь. «Слову до кримських українців» Данила Кононенка – 24 роки : нарис // Кримська світлиця. – 01.04.2016. – № 14. – с. 12-13.

На вичерпну повноту видання не претендує.

ЗМІСТ

М. Вишняк	Замість передмови, або Переднє слово про поета	4
<i>Д. Кононенко</i>	Мій Крим	10
Т. Соловей	Одна калина за вікном...	11
<i>Д. Кононенко</i>	Калина	15
<i>Д. Кононенко</i>	Слово до кримських українців	16
В. Качула	Він був мені як старший брат...	20
<i>Д. Кононенко</i>	Кримській світлиці	27
О. Польченко	Ми – діти твої, Україно!	28
<i>Д. Кононенко</i>	Хто сказав, що на кримській землі не ростуть українські таланти?!	35
В. Латанський	«Оці огірочки я виростив сам...»	36
<i>Д. Кононенко</i>	Пам'ятаймо Шевченка!	43
В. Роїк	Він поєднав поезію і народну творчість	44
<i>Д. Кононенко</i>	Хрестиком гаптоване життя	47
Т. Чупак	«Я був і залишуся українцем...»	49
Н. Умеров	Мой друг Данила Кононенко	52
С. Шукурджі	Вдячність (переклад Д. Кононенка)	56
Н. Волошко	З Україною в серці	58
Ф. Степанов	Простий і щирий	64
Р. Фазил	Добрейшей души человек	66
А. Велієв	Моему народу (переклад Д. Кононенка)	67
А. Велієв	Талант и доброта	69
Є. Пономаренко	Серця правдиві притягають грім	71
<i>Д. Кононенко</i>	Ці вечори, ці тихі вечори...	77
В. Кілеса	Прав был Экклезиаст	78
<i>Д. Кононенко</i>	Себе не мислим без Тараса	83
В. Стус	Лише добро та любов вічні	84
Г. Литовченко	Пам'ять живе у спогадах	86
<i>Д. Кононенко</i>	Чумацька доля	89
В. Анфімова	Поэт с большим сердцем	90
Л. Проць	«Вік Україну люби!..»	92
<i>Д. Кононенко</i>	Черкацино, пісень моїх колиско...	99
В. Пальоха	Завдячую долі знайомству з поетом	100
К. Степчин (Гнесь)	Дозвольте від душі вклонитися низенько...	102

Н. Мухіна	Спогад про поета	104
<i>Д. Кононенко</i>	Гімн філологів	106
Т. Костецька	«Є люди, як скеля...»	107
В. Марсюк	Жива вода	115
<i>Д. Кононенко</i>	Засумую зненацька...	119
С. Мамедзаде	Я потерял побратима...	120
П. Сугоняко	С мыслью о поэте	121
М. Настобурко	Лукавити не вмів...	124
<i>Д. Кононенко</i>	Життя моє, вкляюся тобі	125
І. Низовий	Зустрічі без прощань	126
О. Сайчук	Ми любили його всі...	130
В. Коваленко	Тепле проміння його очей	135
<i>Д. Кононенко</i>	Рідна мово!	137
В. Настіна	Мости, збудовані серцем	138
<i>Д. Кононенко</i>	На лекції у Губаря	142
О. Галаєва	Він завжди підтримував юних	144
Ю. Хропаченко	Зустріч	146
<i>Д. Кононенко</i>	Я був сільським завклубом	150
	Фотолітопис	152
	Бібліографія	163

Родина

*Данила Андрійовича Кононенка
висловлює сердечну подяку
всім авторам цієї книги, хто поділився
своїми щирими, теплими спогадами
про дорогу нам людину,
а також усім тим,
хто сприяв її виходу в світ.*

*Особлива вдячність
поету і вченому-літературознавцю,
очільнику україномовних
письменників Криму*

*Михайлу Яковичу Вишняку
за переднє слово та зібрані спогади
кримських українських, російських
і кримськотатарських письменників,
їх упорядкування і редагування,
а також головному редактору
«Кримської світлиці»*

*Віктору Володимировичу Качулі
за вкладені у книгу про свого
творчого колегу і побратима
душу і вміння.*

*Будемо також щиро вдячні
усім читачам, землякам, знайомим,
шанувальникам творчості*

*Д. А. Кононенка,
представникам письменницького цеху,
хто, можливо, у наш час розірваних
комунікацій раніше не знав
про видання цієї книги, але захоче
доповнити її своїми спогадами
про Данила Андрійовича,
котрий своєю творчістю
й усім своїм життям
прагнув надихнути, окрилити,
згуртувати людей
довкола високих духовних цінностей,
стверджуваних ним у Слові.*

*Пишіть нам:
irinadanilovna@mail.ru
kr_svit@meta.ua*

Літературно-художнє видання

«ЦЮ ЗЕМЛЮ Я ЛЮБИВ...»

Спогади

Редактори:
В. В. Качула
Т. Ф. Соловей
В. І. Стус

Оформлення, комп'ютерна верстка –
Віктор Качула

Підписано до друку 12.11.2016 р.
Формат 60x84 $\frac{1}{16}$
Папір офсетний 80 $\frac{г}{м^2}$.
Гарнітура Ukrainian School Book
Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 6
Тираж 300 екз.

Видавництво «Ельїньо»
м. Сімферополь,
бульв. Леніна, 5/7

На обкладинці:

*Окраїна Сімферополя з видом на водосховище і Чатирдаг.
Рідні українській душі мальви... Тут Данило Кононенко
часто бував з онуками (Фото Віктора Качули)*

